

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 13. lipnja 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 20

**U tijeku upisi u odjele
na hrvatskom jeziku**

**Zar to nismo
godinama čekali?**

**Intervju:
Goran Tribuson**

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Papa Ivan Pavao II. u Hrvatskoj Radost hodočašća	6-8
Upis u odjele na hrvatskom Zar to nismo godinama čekali	9
Ivan Torov Zašto štitite Mihajlovića	10
Sonja Badel Papa blagoslovio Hrvatsku	11
Intervju Goran Tribuson	12-14
Mirko Sebić Od narodne inicijative do referenduma	15
Male manjine Premaleni i za zakon	16,17

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI: **photonino.com**

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Dotirani optuženici

Odluka Savjeta ministara Srbije i Crne Gore, kojom se iz proračuna Državne zajednice odobrava godišnja pomoć državljanima SCG kojima se sudi pred Haaškim tribunalom, kao i njihovim obiteljima, odmah je nakon objavljivanja izazvala reakcije. Reklo bi se opravdano, ali nedovoljno masovno.

Prvo su se oglasile Žene u crnom, priopćivši da bi se takva odluka mogla opravdati »ukoliko bi se dokazalo da će financijska pomoć zatvorenicima i njihovim obiteljima utjecati na to da se haaški bjegunci odluče za dobrovoljnu predaju«, uz dodatno pitanje – »Trebamo li baš mi, građanke i građani SCG, plaćati dobru volju haaških optuženika?«

Izravniji i konkretniji bio je predsjednik Crnogorskog komiteta pravnika za zaštitu ljudskih prava Velija Murić. »Svaka, pa i logistička podrška zločincima i njihovim obiteljima može se, indirektno, smatrati suučesništvom, jer prema važećim propisima onaj tko krije zločinca i pruža mu bilo kakvu pomoć, čini zločin prema žrtvi.«

Predsjednik SCG Svetozar Marović pritom je, gotovo moleći ih, pozvao optuženike koji su još u bjekstvu da se dobrovoljno upute u Haag i tamo pokušaju doka- zati svoju nevinost.

Čini se da je Goran Svilanović, ministar vanjskih poslova SCG, bio najbliži odgovoru na pitanje zašto političari na haaške optuženike gledaju gotovo blagonaklo- no, rekavši da je »u ovom trenutku najvažnije dobiti podršku građana za nastavak suradnje s Haaškim tribunalom«. Upravo je odsustvo široke narodne podrške sank- cioniranju ratnih zločina uzrokovalo zastoj u suradnji s Haagom, a samim tim i stal- na uvjetovanja inozemne pomoći.

U jednom momentu, na početku akcije »Sablja«, izgledalo je da će demaskiranje nacionalnih junaka i njihovo povezivanje s kriminalom i ratnim zločinima, ohrabriti vlasti da u paketu s prokazanim mafijašima iza rešetaka smjeste i haaške optuže- nike, za koje se »ne zna gdje su«, ali je takva nada ubrzo splasnula. Javnost se, do- duše, zaprepastila otkrivanjem zločina nad Ivanom Stambolićem, ali se opet poka- zalo da je pojedinačni zločin strašan i neoprostiv, a da se za masovne zločine već uvijek nekako pronađe objašnjenje. Nerijetko i opravdanje.

Otpor, koji je neposredno prije prevrata 2000-te godine predstavljao nadu i bu- dućnost Srbije, ovoga puta je zatajio. Mladi buntovnici raspisali su peticiju za opravdanu smjenu ministra poljoprivrede, ali se nisu sjetili prikupljati potpise za, recimo, uhićenje optuženih za ratne zločine. Principijelno, nema šta.

A to što je i na drugim stranama priča slična, o tome smo se već naslušali.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 5. 6.

Papa Ivan Pavao II. stigao u
Hrvatsku

NEDJELJA, 8. 6.

Solana zadovoljan posjetom
Srbiji i Crnoj Gori

PETAK, 6. 6.

Vlada SAD traži da vlasti u
Beogradu tijekom narednih
nekoliko dana 'uđu u trag'
Veselinu Štjivančaninu

PONEDJELJAK, 9. 6.

Slovenija neće ukinuti vize za
građane Srbije i Crne Gore

UTORAK, 10. 6.

Ante Gotovina:
Spreman sam razgovarati s
haaškim tužiteljima

SUBOTA, 7. 6.

Padobrancu Vojske SCG
nije se otvorio padobran
na vježbi pred ministrom
obrane i načelnikom
Generalštaba

SRIJEDA, 11. 6.

Čedomir Jovanović:
Povlačenje Vojske SCG sa
granice s Hrvatskom?

NEUPITNA AUTONOMIJA

Pitanje statusa Vojvodine u Srbiji ili sa Srbijom je najaktuelniji politički problem koji mora biti rešen kao pretpostavka za novi demokratski Ustav Srbije. Vojvodini se mora priznati njen autonomni političko-pravni subjektivitet koji je neupitan od osnivanja zajednice i trajanja zajednica u kojima je, pod različitim okolnostima uspevala da održi ne samo kontinuitet tog subjektiviteta, već i snažnu političku svest o njemu. U tom smislu i iz tog razloga ona ima pravo na samoodređenje i samoopredeljenje kao građanska autonomija, unutar sebe decentralizovana i »autonomizirana« na nivou jedinica lokalne samouprave. **Dr. Stanko Pihler**, profesor Pravnog fakulteta u Novom Sadu, »Danas«, 7. lipnja 2003.

KULT NERADA

Mi iz nekog epskog nasleda vučemo to da hvalimo samo pokoj-nike. I ubijamo najbolje među nama, što je stravično. Svaki srpski vladar koji je želeo dobro svom narodu prošao je tragično. Ukletu mesto, ukleti ljudi. Hoćemo li se ikad promeniti, hoće li neko danas pohvaliti Zorana Živkovića?

Ne znam kakav će on biti kao premijer, videćemo, ali je činjenica da se odlično snašao u jednoj dramatičnoj situaciji. Je li to neko primetio? Ta nesposobnost da priznamo vrednosti nekog drugog, to je kod Srba skoro neverovatno... Ovde je godinama održavan kult nerada, ljudi to vole, a kad ne rade nemaju para, pa onda, pošto nemaju para, mrze sebe i druge. Svađaju se i spotiču svakog ko je bolji od njih. To je taj vrtlog koji pominjem, i veliko je pitanje kada ćemo iz njega izaći, pošto nije problem u partiji koja je na vlasti, nego je problem u lošem kolektivnom mentalitetu. Loše partije su proizvod tog mentaliteta, a ne obrnuto. **Momčilo Bajagić Bajaga**, muzičar, »Nedeljni telegraf«, 4. lipnja 2003.

PROSIJATI SMEĆE

Upravo u trenutku kada se raspojasala kampanja protiv redefinisanja ustavnog položaja Vojvodine u Srbiji, mislim da nema druge nego ponovo prosejati sve to staro i novo smeće od montiranih podataka, egzemplarne neobaveštenosti i tankih argumenata (neki od njih kao da su pokupljeni iz kafana pokraj Ibarske magistrale), koji treba da posluže za zatiranje ne samo političkog i autonomističkog, nego i kulturološkog identiteta Vojvodine. Boško Mijatović ne samo da to pokušava, nego ga neshvatljiva malicioznost navodi da razigra svoje stavove sve do toga da Vojvodini ospori ne samo njene legitimne političke zahteve, nego i čitavu njenu istoriju, a da na ekonomskoj ravni (što mu je na žalost struka) dođe do kontradiktornog zaključka da je Vojvodina zapravo na teretu Srbiji – što bi po elementarnoj logici vodilo zaključku upravo suprotnom od onoga koji on pokušava da nametne. Po njegovim podacima ispada ne samo da bi Vojvodini preko autonomije trebalo vratiti brigu da sama sebe izdržava, nego bi je u interesu bržeg razvoja Srbije trebalo amputirati od države!/? **Đorđe Subotić**, zastupnik u Skupštini Vojvodine, »Vreme«, 5. lipnja 2003.

ISTI CILJEVI

U odnosima Hrvatske i Srbije i Crne Gore još uvijek se osjećaju posljedice brutalne agresije koju je Miloševićeva Srbija sprovela na Hrvatsku i ne može se očekivati da se to u kratkom vremenu stabilizira. Današnje srpsko rukovodstvo želi vidjeti Srbiju u Europskoj uniji, kao i mi Hrvatsku. Dakle, imamo iste strateške ciljeve. Važno je da u Srbiji pobijedi europska linija i da u Srbiji prestanu gledati sreću svoje zemlje u širenju svojih granica. Ukoliko u Srbiji pobijedi europska linija i naša suradnja će biti lakša. **Stjepan Mesić**, predsjednik RH, »Danas«, 8. lipnja 2003.

OMILJENI TURISTI

Uvjeren sam da će naši ljudi dobronamjerne goste iz Srbije i Crne Gore isto tako prihvatiti i ugostiti. Iskreno se nadam da se strahovi od mogućih incidenata između njih i domaćina neće obistiniti, jer bi oni mogli nanijeti veliku štetu hrvatskom turizmu. Posebno u slučajevima kad bi poduprti medijskim senzacionalizmom prešli granice naše zemlje čime bi se Hrvatska lako mogla pretvoriti u zemlju – slučaj. Uvijek sam isticao da odluku o povratku srpskih i crnogorskih građana na naše obale i otoke moramo donijeti bez ičijih pritisaka i da ju je bolje donijeti jedan dan kasnije nego sat ranije, a kako su je već nadležne institucije donijele ona je stvarnost s kojom se moramo suočiti i poduzeti sve da s turističkog aspekta bude maksimalno korektno realizirana i odrađena. **Mr. Niko Bulić**, direktor Glavnog ureda Hrvatske turističke zajednice, »Novi list«, 7. lipnja 2003.

Dujizmi

///Ako se previše otkriješ odmah postaješ sumnjiv.

///Da nisam glasao za bio bih zao.

///Mrtav čovjek živi zagrobni život.

///Ne bismo mi bili toliko u blatu da smo imali tri čiste.

Dujo Runje

Piše: Jelena
Piuković

Dirljivo je bilo

slušati riječi

Svetog Oca,

upućene nama

hodočasnici-

ma. Zar je mo-

guće da nas

Papa »u dušu

poznaje«, sve

probleme

običnog čovje-

ka, kada govo-

ri o slavonskim

žitnicama, o

zemljoradnici -

ma i

teškoćama nji-

hova života?

Stoti pastoralni pohod Svetog Oca

Papa u srcu Slavonije

Susret sa Svetim Ocem Ivanom Pavlom II. u Osijeku, bio je za mene četvrti po redu. Prvi put sam ga srela 1985. godine u Rimu o blagdanu sv. Petra i Pavla, u audijenciji s hodočasnicima iz Subotičke biskupije. Tek sam tada shvatila veličinu njegove ličnosti, koja je probudila u meni duhovnost i svetost ovozemaljskog života. Osjetila sam snagu molitvenog poziva koji duboko zrači iz Svetog Oca. Druga dva susreta su bila u Hrvatskoj povodom njegova pastoralna pohoda 1994. i 1998. godine. Za razliku od prvog susreta ovi susreti su me oduševili masovnošću prisutnih vjernika i tada upućenim riječima hrvatskom narodu koji je još uvijek patio od posljedica rata. Naravno, poseban doživljaj bila je beatifikacija blaženog kardinala Alojzija Stepinca koji je bio prihvaćen od Crkve kao sveta osoba, mada ga je bivši režim pokušao odbaciti u svojim interpretacijama povijesti.

Zadnja tri susreta dogodila su se u kratkom vremenskom razmaku, pa ih se dobro sjećam. Međutim, zadnji susret će mi ostati duboko u sjećanju. Ja ne mogu opisati riječima ono što sam osjećala ranije i ono što sam doživjela sada u Osijeku. Svaki sudionik ovoga susreta će me razumjeti.

Danima sam molila za ovaj susret. I zahvalna sam dragom Bogu što se on ostvario. Bilo je dirljivo vidjeti rijeku vjernika koji su hrlili prema mjestu Euharistijskog slavlja. Još je dirljivije bilo vidjeti stare, bolesne, invalide, djecu,... koji su tako hrabro i vesela srca hrlili su sresti Svetog Oca. Žalosno je što su mnogi ostali doma ne shvaćajući važnost ovoga događaja. Nije cilj bio vidjeti Svetog Oca preko TV prijemnika, nego moliti sa Svetim Ocem! On koji je slabog zdravlja, sve to može trpjeti, ali on moli sa nama i za nas.

Dirljivo je bilo slušati riječi Svetog Oca, upućene nama hodočasnici-

cima. Zar je moguće da nas Papa »u dušu poznaje«, sve probleme običnog čovjeka, kada govori o slavonskim žitnicama, o zemljoradnicima i teškoćama njihova života?

Idući zrakoplovom prema Osijeku, Papa ne skriva oduševljenje ljepoti slavonske ravnice, zvanog »žitnica Hrvatske«. S posebnom ljubavlju se obraća zemljoradnicima, kojih u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji ima velik broj. Zar i mi ne suosjećamo s njima!? Rad na zemlji predstavlja velike teškoće i našega čovjeka. Količina uroda zemlje toliko puta ne odgovara onom mučnom poslu što ga valja uraditi, to i sam Sveti Otac prepoznaje. On prepoznaje da rad na zemlji poznaje ne male teškoće, dijelom je izgubio i na vrijednosti. Zar se i kod nas mladi naraštaji nisu opredijelili za život u gradu, zar naši salaši nisu ostali prazni, srušeni, praznih kolijevki,...? Nije bez razloga Papa ovaj susret namijenio Obitelji, koja treba da bude put Crkve i naroda.

Nakon ovih poruka trebali bi se zamisliti nad time je li nama obitelj doista bitna i vrijedna točka života. Jesu li muževi i žene spremne na svetost bračnog života u suvremenom svijetu i jesu li spremni prihvatiti djecu kao dar božji?

Papa nas potiče da ne gubimo pouzdanje, da imamo na umu kako svojim težačkim poslom svakodnevno postajemo »suradnici« Boga stvoritelja. Papa svraća pozornost na biblijsku dužnost povjerenu čovjeku da sebi »podloži« zemlju i bude »gospodar« vidljivog svijeta. Jasna je poruka, Papa i Crkva žele da se poljoprivredi, te ljudima i ženama koji obrađuju zemlju, prizna prava vrijednost u sveukupnome razvoju društvene zajednice, pri tome visoko cijeneći nezamjenjivost i dostojanstvo njihova svakodnevnog truda.

Zar ima ljepše poruke za nas, koji trpimo svakog dana, svakog časa iščekujući kap kiše? Naša bogata

bačka ravnica, koja je natopljena suzama težačkog rada naših salašara, koja vapi za bogatim urodom. Radujemo se Papinim riječima »Velik je gospodin u djelima svojim«, jer znamo da je uz nas u molitvi.

Duboka poruka koja nas je također sve taknula je da ni jedan krštenik ne može ljenčariti! Svi smo pozvani da velikodušno preuzmemo na sebe svoj dio odgovornosti za život crkvenih zajednica kojima pripadamo. Svima nam je jasno, a to i sam Papa poručuje da lice župe ovisi o nama! Svi smo obogaćeni darovima Duha, dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, osposobljeni smo pružati svoj doprinos u vjerskoj pouci i promaknuću misijskih i karitativnih djela. Jesmo li spremni žrtvovati svoje slobodno vrijeme za rad u župnoj zajednici ili samo očekujemo da to netko drugi uradi umjesto nas?

U najtežim trenucima na euharistijskom slavlju, kada smo se radovali i kapljici vode, tako smo se radovali i svakoj izgovorenoj riječi upućenoj nama!

I što na kraju reći: Papa nas blagoslivlja i voli!

**Autorica teksta je profesorica
Ekonomске srednje škole
»Bosa Milićević« u Subotici**

**Nama je dovoljno da
znate za nas...**

FUNERO

**Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno):
(024) 792-202**

**Raspored sprovoda i umrlice
na Internetu:
www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu**

Treći apostolski pohod Hrvatskoj pape Ivana Pavla II.

Radost hodočašća – nezaboravan susret sa Svetim Ocem

Piše: Dražen Prčić

Osijek, 7. lipnja 2003, Zračna luka 10.45h. Sveti Otac Papa Ivan Pavao II. izabrao je Hrvatsku za svoje stoto apostolsko putovanje, veliki pastoralni pohod na kojem je posjetio pet gradova – Dubrovnik, Osijek, Đakovo, Rijeku i Zadar. Putovanje na kojem je, otkad je izabran poglavarom Katoličke crkve (listopad 1978), najdulje bio odsutan iz Vatikana (punih pet dana), što već samo po sebi nosi težinu njegovog posjeta zemlji u kojoj je i prethodna dva puta s oduševljenjem dočekivan.

Od svih pet destinacija koje su bile predviđene Papinim pohodom zbirno nazvanim »Obitelj – put Crkve i naroda«, Sveta misa u osječkoj zračnoj luci – sportskom aerodromu na Čepinskoj cesti, zbog najvećeg odaziva hodočasničkog puka (procjenjuje se nazočnost 220.000 vjernika), ali i specifičnosti otvorenog prostora na kojem je upriličen susret sa Svetim Ocem, predstavljala je centralni vjernički skup ovog povijesnog događaja za Hrvatsku. Osijek, grad koji je prošao razaranja posljednjeg rata, nakon svoje arhitektonske obnove doživio je uz prisustvo Svetog oca i duhovnu obnovu – velikim Euharistijskim slavljem pod otvorenim nebom. Upravo ovaj posjet, kojeg je Papa izabrao za jubilarni stoti pastoralni obilazak svog

vjerničkog stada, donio nam je radost susreta s čovjekom koji je odabran da slijedi sveti put vjere u Isusa Krista. Papinim riječima prepunim snažne uskrse vjere, upućenim tisućama hodočasnika, koji su se zaputili i iz nekoliko zemalja koje okružuju Hrvatsku, širila se želja ohrabrenja da odvažno gradimo svijet u kojem živimo, nastojeći ga oplemeniti blagoslovom Evanđelja.

VOJVOĐANI NA DOČEKU: Iz Vojvodine, se put Slavonije zaputilo nekoliko desetina autobusa ispunjenih vjernicima koji su željeli susresti se sa svojim crkvenim poglavarom. Krenuvši prije subotnje zore (polazak je bio zakazan za tri sata izjutra), na cesti su dočekali rađanje dana koji će im donijeti najveće slavlje vjerom ispunjenog srca. A bilo je hodočasničkih grupa koje su u to vrijeme, po noći, već bile na svojim određenim mjestima u osječkoj zračnoj luci, poput Dugoselaca (Dugo Selo kraj Zagreba) koji su stigli oko jedan sat, te pjevajući, probdijeli čitavu noć pod vedrim nebom do susreta s papom.

Prema sugestiji organizatora, hodočasnici su uvjetovan dolazak na određite do 8.30, da bi se izbjegle pretjerane gužve u posljednji čas, tako da je glavnina puka u zadano vrijeme već bila na svojim

mjestima, koja su bila podijeljena po sektorima blizine spram centralnog oltara. Veliki plavi subotičko-vojvođanski barjak, oko kojeg su se rasporedili vjernici iz svih krajeva Vojvodine, a poglavito sa sjevera Bačke, zavijorio se usred sektora s oznakom B3 iz kojeg se pružao fantastičan pogled na improvizirani podij, podignut kraj impresivnog križa divovskih razmjera (20 metara visine, 14 metara širine). Uz pjesmu, koja se združila u grlima svih pristiglih skupina, lagano je raslo nestrpljenje prisutnih da se konačno susretnu sa svojim duhovnim ocem. A kada se u 10.15 na horizontu pojavio čuveni »papamobil«, specijalno preuređeni model »mercedesa«, erupcija spontanog oduševljenja zahvatila je cijeli prostor osječke zračne luke. Temperatura, koja se već uvelike penjala k visokim segmentima užarenog lipanjskog termometra, naglo je porasla još za koji stupanj nakon vijesti o pristizanju Svetog Oca.

BLAŽENSTVO UJEDINJENOG DUHA: Pjesma i salve aplauza postajali su sve jači, kulminirajući euforično ulaskom papamobila pred podij na kojem se nalazio oltar. Papu Ivana Pavla II. ispred diplomatskog kora i najviših crkvenih velikodostojnika dočekali su – Stjepan Mesić, predsjednik Republike Hrvatske, te Zlatko Tomčić, predsjednik Hrvatskog sabora, te ostali visoki uzvanici koji su svojom nazočnošću uveličali posjet Svetog Oca srcu Slavonije.

Poslije kratkog protokolarnog susreta, točno u 10.45 (u minutu prema unaprijed naznačenom raporedu), započelo je veliko Euharistijsko slavlje Svete mise u Osijeku. Iz dvije stotine tisuća grla začula se molitvena pjesma, a kad se Sveti otac obratio

Ekipa iz Subotice u Osječkoj zračnoj luci

hodočasnicima, cijeli prostor je ispunilo blaženstvo ujedinjenog vjerničkog duha – duha katoličke vjere pod čijom su pokretačkom snagom naši preci naselili vojvođansku ravnice prije davnih šest stoljeća.

Nažalost, lijepo sunčano prijedpodne prve lipanjske subote pokvarila je iznimno visoka temperatura za ovo doba godine, koja se oko podneva popela na nevjerojatnih 40 stupnjeva. Bez daška vjetra i oblačka na horizontu, radost susreta sa Svetim ocem mnogi nisu mogli posve zdravstveno izdržati, ali je besprijekorna medicinska služba uspjela pružiti neophodnu sanitetsku pomoć svim vjernicima. Obraćajući se hodočasnicima na hrvatskom jeziku, papa Ivan Pavle II. se u svom prigodnom govoru osvrnuo na sve bitne aspekte, kako povijesti, tako i aktualne situacije na ovim prostorima, pa u želji da dostojno približimo njegove riječi svim vjernicima koji nisu bili u mogućnosti nazočiti njegovom posjetu, donosimo integralni tekst govora koji je održao pred hodočasnicima.

Govor Svetog oca pape Ivana Pavla II. kojim se obratio vjernicima na Svetoj misi u Osijeku:

»Zaklinjem vas: živite dostojno poziva kojim ste pozvani« (Ef 4, 1), pisao je sveti Pavao kršćanima u Efezu. Predraga braćo i sestre, njegov poticaj i danas, na ovome svetom skupu, odzvanja kao vrlo suvremen.

Ali koji je to kršćaninov poziv? Odgovor je zahtjevan i jasan: kršćaninov poziv jest svetost. Poziv je to koji svoje korijene ima u sakramentu krštenja i koji se ponavlja u drugim sakramentima, navlastito u Euharistiji.

Predraga braćo i sestre Đakovačke i srijemске biskupije, rimski je Biskup došao danas k vama podsjetiti vas, u Gospodinovo ime, da ste pozvani na svetost već sada ovdje na zemlji, u svakomu životnom razdoblju: u proljeće mladosti, usred ljeta zrele dobi, jednako kao i u jesen i u zimu starosti te, na kraju, u trenutku smrti i nakon nje, u posljednjemu čišćenju, što ga je pripravlilo milosrdna Božja ljubav.

Drago mi je što se mogu osvrnuti na ovu temeljnu istinu dok danas s vama ovdje slavim svečani završetak Druge sinode vaše mjesne Crkve, tijekom koje ste skoro

pet godina sudjelovali u molitvi i razmišljanju o predmetu »Ti si Krist – za nas i za sve ljude«. Neka taj događaj urodi obilnim rodnom obnovljenog kršćanskog zalaganja u ovoj zemlji koja ima čvrste veze s Petrovom stolicom. Upravo je danas, 7. lipnja, obljetnica pisama, što ih je papa Ivan VIII. Ljeta Gospodnjega 879. poslao knezu Branimiru i biskupu Teodoziju te tim pismima označio posebno značajan datum za vašu povijest.

Srdačno pozdravljam vašega biskupa Marina Srakića, i zahvaljujem mu na riječima dobrodošlice, koje mi je uputio na početku ovoga bogoslužnog slavlja. Uz

Pozdravljam braću koja zajedno s nama dijele vjeru u Isusa, Sina Božjega, jedinog Spasitelja svijeta. Posebno pozdravljam metropolita Jovana i druge biskupe Srpske pravoslavne crkve. Njih molim da njegovu Blaženstvu Patrijarhu Pavlu prenesu moj bratski pozdrav u ljubavi Kristovoj. Moja misao s pozdravom ide i k braći Zajednica nastalih u Reformaciji.

Isto tako s poštovanjem pozdravljam pripadnike Židovske općine i islamske vjernike. Pozdrav pun poštovanja upućujem također građanskim i vojnim vlastima te im od srca zahvaljujem za sav trud uložen u pripravu ovoga mog apostolskog putovanja.

»Postavih vas da idete i rod donosite, i rod vaš da ostane« (Iv 15, 16). Kako ne biti zahvalni Bogu što su, u godinama poslije Drugoga vatikanskog sabora, vjernici svjetovnjaci – mušev i žene – stekli vrlo jasnu svijest o svojem kršćeničkom dostojanstvu i o svojoj kršćeničkoj odgovornosti? Nikada Kristov učenik ne će dostatno gajiti svijest vlastitoga identiteta. Na njemu, naime, oblikuje svoje poslanje.

Postoje, zapravo, temeljni upiti na koje valja neprestano odgovarati: Što sam učinio sa svojim krštenjem i potvrdom? Je li Krist uistinu središte mog života? Nalazi li molitva prostora u mojoj svakodnevici? Živim li svoj život kao poziv i poslanje?

Bog na počecima trećega tisućljeća sve vjernike, a na poseban način svjetovnjake, poziva na obnovljeni misionarski polet. Misije nisu nikakav »doda-

tak« kršćanskome pozivu. Naprotiv, kršćanski poziv po svojoj naravi, kaže Drugi vatikanski sabor, je poziv na apostolat (usp. Apostolicam actuositatem, 2).

Predraga braćo i sestre, treba vas Crkva, koja je u Slavoniji i Srijemu? Nakon teških vremena rata, što je u stanovnicima ovoga kraja ostavio duboke i još uvijek neizliječene rane, zalaganje za pomirbu, solidarnost i društvenu pravdu zahtijeva hrabrost pojedinaca prožetih vjerom, otvorenih bratskoj ljubavi, osjetljivih na obranu dostojanstva osobe stvorene na sliku Božju.

Dragi vjernici svjetovnjaci, mušev i

Papa među vjernicima

njea pozdravljam također pomoćne biskupe i biskupa u miru Ćirila Kosa. S ljubavlju pozdravljam biskupe i vjernike biskupija Zagrebačke crkvene pokrajine, koja slavi sto i pedesetu obljetnicu svojega ustanovljenja. Moja misao leti i k hodočasnicima, koji su zajedno sa svojim pastirima došli iz Bosne i Hercegovine, Mađarske, Srbije i Crne Gore.

Ovdje se u Osijeku želim sa zahvalnošću prisjetiti kardinala Franje Šepera, koji je rođen u ovome gradu. On je kao vjerni sluga Crkve bio moj vrijedan suradnik u svojstvu pročelnika Zbora za nauk vjere tijekom prvih godina moje papinske službe.

Subotičani: Snimak za sjećanje

žene, pozvani ste velikodušno preuzeti na sebe svoj dio odgovornosti za život crkvenih zajednica kojima pripadate. Lice župa, mjesta prihvaćanja i poslanja, ovisi također o vama. Vi ste – kao dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe (usp. Lumen gentium, 34-36), te obogaćeni darovima Duha – osposobljeni pružati svoj doprinos na području bogoštovlja i vjerske pouke te u promaknuću raznovrsnih misijskih i karitativnih djela. Ni jedan krštenik ne može ljenčariti!

Ne obeshrabrujte se pred službenošću prilika! U molitvi tražite ishodište svake apostolske snage. Iz Evanđelja crpите svjetlost, koja će ravnati vašim koracima.

»Velik je gospodin u djelima svojim«, navješćuje Pripjevni psalam. Idući zrakoplovom prema Osijeku, mogao sam se diviti ljepoti slavonske ravnice, zvane »žitnica Hrvatske«, te su me misli same od sebe odvele k zemljoradnicima, kojih u ovome kraju ima velik broj. Njima se obraćam s posebnom ljubavlju.

Draga braćo i sestre, znam da vam je život naporan i da količina uroda zemlje koji put ne odgovara svemu onom mučnom poslu što ga valja uraditi. Znam isto tako da rad na zemlji poznaje ne male

Papa Ivan Pavao II. u Đakovu

teškoće. Dijelom je i izgubio na vrijednosti, a mladi su se naraštaji još prije rata oprijedili za život u gradu, pa je tako velik broj sela gotovo ostao bez stanovnika. Potičem vas da ne gubite pouzdanje te imate na umu kako ste svojim težačkim poslom, što na tako rječit način vraća pozornost na biblijsku dužnost povjerenju čovjeku da sebi »podloži« zemlju i bude »gospodar« vidljivog svijeta (usp. Post 1, 28), svakodnevno »suradnici« Boga stvoritelja. Znajte da su vam Papa i Crkva bližu te da – visoko cijeneći nezamjenljivost i dostojanstvo vašega svakodnevnog truda – žele da se poljoprivredi i ljudima i ženama, koji obrađuju zemlju, prizna prava vrijednost u sveukupnome razvoju društvene zajednice (usp. Gaudium et spes, 67; labore exercens, 21).

»Jedan Bog i Otac sviju, nad svima i po svima i u svima« (Ef 4, 6), podjetio nas je apostol Pavao. On, Bog i Otac, jest onaj koji sve zove na svetost i poslanje. Živeći iskustvo vazmene novosti, kršćani mogu preoblikovati svijet i graditi civilizaciju istine i ljubavi. Njemu, koji slavan kraljuje vijekove, neka je hvala, slava i čast.

Povjeravam vas Mariji, zaručnici Josipovoj i majci Isusovoj, koju toliko štujete u svetištima u Aljmašu i Voćinu. Neka vas Ona pouči o duhu razmatranja, koje je živjela u Nazaretu, o junačkoj jakosti očitovanoj na Kalvariji, o misionarskoj podložnosti Duhu, kojega je zajedno s prvom kršćanskom zajednicom primila na dan Pedesetnice, i neka vam sveto isprosi.

Marija sve vas dovela Isusu! ■

Susret sa Svetim Ocem

Na misi u Dubrovniku

Mеду 60.000 vjernika na Papinoj misi u Dubrovniku sudjelovalo je i 220 hodočasnika iz Subotičke biskupije, kako vjernika Hrvata tako i Mađara. Svi smo bili oduševljeni iako je bila velika žrtva biti na suncu oko pet sati. Samo sudjelovanje u Papinoj misi je veliki događaj, jer se u toj misi očituje vrhunsko crkveno zajedništvo.

Na toj misi vidljiva je u potpunosti struktura Crkve. Tamo su svi bili prisutni od naroda Božjega, vjernika laika koji su bili najbrojniji, pa brojni svećenici, redovnici i časne sestre, te biskupi, kardinali i Papa kao vrhovni poglavar Katoličke crkve.

To je doista događaj za pamćenje. Značaj tog događaja je beskrajno uvećan proglašenjem blaženom s. Marije Propetog Isusa Petković, utemeljiteljice sestara Kćeri Milosrda.

Za nas Subotičane i cijelu Subotičku biskupiju to je poseban događaj ne samo zato što njezine sestre i sada žive i rade u Subotici, nego i zato što je sama Blaženica u Subotici i u Bačkoj bila više puta, te je tako i na ovim prostorima ostavila svijetli trag i miomiris svetosti. Mi smo ponosni i stoga što su pred lik nove blaženice cvijeće uz druge prinijeli i Aleksandar Stipić i Anamarija Skenderović, obučeni u bunje-

vačku narodnu nošnju, a Novica Miljački i Marina Remeš su također obučeni u bunjevačku narodnu nošnju prinijeli Papi kao dar – kruh ispečen u »parasničkoj peći«. Oni su uz to Papi na dar predali sliku od slame koja prikazuje salaš na bačkim ravninama, kao i dokumentarni film Alojzija Stantića i Rajka Ljubića »Kruv naš svagdanji«, koji prikazuje kako nastaje kruh na bačkim ravninama, od sjetve do radova u polju, te žetve i pečenja kruha.

Ponosni smo također što smo bili prvi hodočasnici na grobu nove blaženice u Blatu na Korčuli.

A. A.

U tijeku izjašnjavanje o upisu u odjele na hrvatskom nastavnom jeziku

Zar to nismo godinama čekali?

Uzalud visoka politika, ako nema obrazovanja na materinjem jeziku

Piše: Dušica Dulić

Prošlogodišnjim usvajanjem Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori omogućeno je ostvarivanje temeljnog manjinskog prava, obrazovanje na materinjem jeziku. No, novo pravo je poprilično zateklo zajednicu koja ga je godinama čekala. U Srijemu nije formiran niti jedan odjel, u Bačkoj je 25 mališana u Bačkom Monoštoru slušalo satove hrvatskog jezika, dok su u subotičkoj općini formirana četiri odjela s nastavom na hrvatskom jeziku. Jedno odjeljenje u Subotici, te po jedno u Tavankutu, Đurđinu i Maloj Bosni. Probleme su, osim pomalo zakašnjelih upisa, naknadno stvarali udžbenici koji su također kasnili, a neki i izostali, te za početak nedovoljno obučeni kadrovi za predavanje na hrvatskom jeziku. Godinu dana kasnije to iskustvo može poslužiti kao dobar temelj u sigurnije korake, ali i dalje ostaje problem nedovoljne zainteresiranosti za novo pravo hrvatske zajednice. Učenika hrvatske nacionalnosti, bar prema izjašnjavanju prigodom upisa, ima dovoljno za veći broj odjela, ali se i drugi upis svodi na »natezanje«.

Izraziti angažman se svakako može priznati članu Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zaduženom za obrazovanje *Duji Runje*, koji redovito obilazi sva »potencijalna« naselja, organizira nastavne kadrove, razgovara s roditeljima...

UNATOČ PROBLEMIMA: »Mislim da je za nas veoma značajno što je ostvarivanje tog prava započeto, te ćemo ove godine na temelju sada već jednogodišnjeg iskustva nastojati onemogućiti nastajanje nekih problema koji su se javljali prošle godine«, kaže Dujo Runje. »Što se tiče broja učenika u odjelima, mislim da se to za rad pokazalo više nego dobrim, jer se mogla postići bolja kvaliteta nastave. Bilo je problema oko udžbenika, koji su iz tehničkih razloga i kasnog notiranja tog pitanja kasnili iz Hrvatske. Udžbenik iz poznavanja prirode je prošle godine bio uveden na hrvatski ali nije bio tiskan. To pitanje, ipak, nije bilo od ključnog značaja jer su se učitelji snalazili na razne načine. Za predstojeću školsku godinu to je riješeno, te nam je iz Hrvatske već stiglo sto

početnica za I. i II. razred. Ove godine su prijevodi – poznavanja prirode i matematike već gotovi, te očekujem da će udžbenici do 1. rujna biti spremni za početak rada«.

Upis je ove godine formalno trajao od početka travnja do kraja lipnja, no izjašnjavanje za slušanje nastave na hrvatskom jeziku još traje.

»Najvjerojatnije će izučavanje hrvatskog jezika i dalje biti organizirano u Bačkom Monoštoru, zatim u Sonti, a možda i u Bačkom Bregu. Za Sombor se

Dujo Runje

još ne zna hoće li biti odjel na hrvatskom ili samo satovi hrvatskog jezika. Što se tiče Subotice, mi smo stalno na ivici. Rekao bih da je, za sada, broj učenika zainteresiranih za nastavu na hrvatskom jeziku u OŠ »Sveti Sava« pet, u OŠ »Ivan Milutinović« sedam, a u OŠ »Matko Vuković« također pet. To još nisu konačni brojevi prijavljenih mališana. Ukoliko Općina bude mogla dotirati prijevoz novih prvaka iz Bikova u Aleksandrovo, u OŠ »Sveti Sava« će zasigurno biti formiran odjel. Konkretno, mi očekujemo da će u najboljem slučaju ove godine u Subotici biti formirana tri nova odjela na hrvatskom jeziku.

Ukoliko se broj zainteresiranih ne bi povećao, morali bismo pristupiti »sažimanju« škola. Sada je na zajednici da se više aktivira i angažira u vezi ovog pitanja. Što se tiče prigradskih naselja u subotičkoj općini, do kraja još nije izdiferencirana situacija u Starom Žedniku, Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu. U tim školama će biti ili odjeli na hrvatskom ili sati hrvatskog jezika. Ovoga tjedna ćemo imati još roditeljskih sastanaka, pa ćemo tek vidjeti. Roditeljima treba prije svega objasniti da je iza toga cijela zajednica. Po mom mišljenju, pitanje obrazovanja je ključ svih pitanja. Sva visoka politika hrvatske zajednice će ove godine pasti u vodu ako ne bude tih odjeljenja, što će reći da nismo odradili svoj dio posla«, zaključuje Dujo Runje.

PROBLEM U ZAJEDNICI: Ove su godine udžbenici osigurani, a ima i dovoljno učitelja koji su spremni za rad u odjelima na hrvatskom jeziku. Svim učiteljima će uz kratke tečajeve hrvatskog jezika u Hrvatskoj biti tijekom cijele školske godine osigurana i permanentna edukacija, te će već ove školske godine, kako je najavio Runje, biti razriješeno pitanje lektorata. Činjenica je poslije svega da kompletna zajednica mora ozbiljnije pristupiti ovome problemu, a ne da se sve svede na angažiranje nekoliko pojedinaca. Projekt se očigledno vrlo lako može ostvariti, ali istodobno i izjaloviti. Pravo ove nove manjinske zajednice su dobivena, a tražena su godinama. Sada ostaje da se vidi koliko će Hrvati biti u stanju odgovoriti na izazov i realizirati ono što su godinama tražili.

Naravno, izbor je na roditeljima. Teškoća bi očigledno u samoj organizaciji trebalo biti sve manje, led je probijen, javnost novinu prihvatila, samo još da se nađu prvaci... Ostalo je još malo vremena za ove odluke. Stoji i obećanje, da će i ove godine, kao i prošle, mališani, koji svoje obrazovanje započnu na hrvatskom jeziku, moći provesti jedno ugodno ljetovanje na hrvatskom primorju te tako u pravom okruženju čuti i učiti hrvatski jezik, a sve zahvaljujući Skupštini Grada Zagreba. Tako bi se mališani na početku, prije susreta s početnicom, susreli i s morem... ■

Srbija na raskršću

Zašto štite Mihajlovića

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

Ministru Mihajloviću sada je lakše. Dobio je podršku, iako mu Sablja i tisuće uhićenih nisu baš popravili rejting. U najnovijem istraživanju javnog mnijenja zauzeo je visoko treće mjesto (iza Miloševića i Šešelja) na listi najnepopularnijih političara

Kada je mladi lider Socijalno-demokratske partije, članice DOS, Slobodan Orlić izjavio da bi »on da je na mjestu ministra policije Dušana Mihajlovića podnio ostavku« pošto mu je premijer ubijen usred bijela dana, praktično na radnom mjestu, kritičari Vlade su požurili zaključiti: »Gotovo je, od nedavnog primirja u vrhu DOS neće biti ništa. Klupko se počinje odmotavati...«

Za čudo, ništa se od priželjkivanog nije desilo. Istog dana kada je Orlić posumnjao da se iza Vladine komisije za ispitivanje odgovornosti za ubojstvo Đindjića, u stvari, krije ambicija da se afera zataška, hitro se sastao vladajući Politbiro, Predsjedništvo DOS, da bi »radoznaloj« javnosti priopćilo kako »čvrsto i nepokolebljivo stoji iza MUP i njegovog ministra Mihajlovića.« Iznenadjenje je samo u tome što je izostala uobičajena politička kvalifikacija o »još jednoj zavere-ničkoj uroti poraženih političkih snaga«. Bilo bi, naime, i za sam DOS malo nezgodno da u tu »sumnjivu grupaciju« uvrsti Orlića i njegovih deset zastupničkih mjesta u Republičkom parlamentu. On se sam, međutim, ovim povodom nije ponovo oglasio, pretpostavlja se da se složio s ostalim liderima da nema mjesta Mihajlovićevoj odgovornosti, procjenjujući valjda da je za njegov politički rejting sasvim dovoljno što je »pustio buhu«. Neka sada drugi trljaju glavu i objašnjavaju kako je moguće da predsjednik Vlade bude ubijen, a da baš nitko u državnoj nomenklaturi ne povuče nikakve konzekvence. Štaviše, ministar policije govori o grandioznim podvizima Sablje, a privremena (ipak, neoročena) šefica države izvanredno unapređuje policijske oficire.

Ministru Mihajloviću sada je lakše. Dobio je podršku, iako mu Sablja i tisuće uhićenih nisu baš

popravili rejting. U najnovijem istraživanju javnog mnijenja zauzeo je visoko treće mjesto (iza Miloševića i Šešelja) na listi najnepopularnijih političara, što umnogome koincidira s njegovim izjavama da bi ostavka (uprkos obećanju da će se o njemu razgovarati poslije izvanrednog stanja) bila najobičniji kukavičluk (a on tome, jel'te, nije sklon), ilustrirajući, usput, depasiranost takvih zahtjeva kontrapitanjem – a tko je, molim vas, poslije 11. rujna u Americi podnio ostavku.

No, jedno je Mihajlovićevo ponašanje i njegov (shvatljiv) pokušaj da eskivira i relativizira vlastitu odgovornost, drugo manir vladajuće koalicije. Da li je to još jedna potvrda da je ubijeni premijer u formuli vladanja ostavio dubok trag (surovi pragmatizam), možda u ovom času i nije najbitnije. Važnije od toga je, po svemu sudeći, činjenica da je DOS nekritičkom obranom svog ministra legalizirao princip da se nečija odgovornost može pokretati samo ako ona neće ugroziti pozicije Vlade ili bar biti protumačena kao znak slabosti i ustupak »snagama koje Srbiji ne misle dobro.« Vlada je, naime, bila dovoljno kooperativna prema javnosti kada je, nakon silnih preganjanja i otpora, ipak ubijedila ministra Veselinova da zbog objektivne odgovornosti za tragičnu prometnu nesreću, podnese ostavku, poručujući da je time kraj ustupcima. Odnosno, da joj ne pada na pamet žrtvovati »jakog Mihajlovića«. Odricanje od njega u ovom času moglo bi je ozbiljno ugroziti. Ne samo zato što bi ostala bez Mihajlovićevih osam zastupnika, dakle, parlamentarne većine (koju bi onda morala kupovati od Ivkovića, Pelevića, a možda i Koštunice), već i zbog toga što bi obezvrijedila dojam, koji je sama nametnula, da su za sve, pa i za premijerovo ubojstvo, krivi

svi osim nje. A to ne bi bila dobra preporuka u trenutku kada treba donijeti tako sudbonosne odluke kao što su novi ustav Srbije, raspisivanje izvanrednih ili redovitih izbora, način biranja predsjednika Srbije, početak pregovora s EU, ulazak u Partnerstvo za mir, odnosno s Crnom Gorom, status Kosova...

Obrana Mihajlovića je za Živkovićev kabinet i DOS mnogo više od zaštite jednog državnog činovnika na tako važnoj državnoj funkciji. Smjena ili ostavka ministra policije zbog ubojstva premijera trebao bi (ili morala) pokrenuti potragu za odgovorima na mnoga suštinska pitanja. Najprije, zašto je policijska struktura Srbije (zajedno s državnim sigurnošću) i dalje svojevrsna tabu tema, zatim, otkud toliko osjetljivosti na svako njeno pokretanje (mobiliziranje parlamenta i krivično gonjenje novinara i medija koji kritiziraju policiju), je li i koliko načinjen diskontinuitet s policijskom logikom i tehnologijom prethodnog, Miloševićevog režima, kakve su (institucionalne i personalne) veze organiziranog kriminala i državnog, policijskog i političkog aparata, zašto se i dalje ignorira propitivanje i preispitivanje uloge i udjela policije i tajnih službi u ratovima i ratnim zločinima na prostorima bivše Jugoslavije, koliko je istine u tvrdnji nekih ovdašnjih političkih krugova da i nova, »demokratska« vlast nije daleko od makla od shvaćanja da su policija, državna sigurnost, tužiteljstvo i sudovi previše važne poluge vlasti da bi tek tako bile prepuštene »stihiji« ozbiljnog reformiranja i demokratiziranja...

... Ili će se, na kraju, sve svesti na dojam eksperta za policijske poslove Bože Prelevića kako većina sadašnjih funkcionara ima toliko »putera na glavi« da im naprosto nije u interesu previše talasati. ■

Pismo iz Zagreba

Papa blagoslovio Hrvatsku

Piše: Sonja Badel

Papa je ispunio i očekivanja pripadnika drugih nacija i drugih vjera. U duhu istinskog ekumenizma pozvao je na suživot, oprost i pomirenje. Pozvao je sve vjerske zajednice da zajednički liječe rane rata i totalitarizma. Posebno je srdačan po zdrav uputio predstavnicima Srpske pravoslavne crkve i patrijarhu Pavlu

Papa Ivan Pavao Drugi donio je veliku radost građanima Hrvatske, »ljubljenom hrvatskom puku«, kako je sam rekao. I oni su njemu pružili radost. Oko pola milijuna vjernika nazočilo je, sve zajedno, Papinim propovijedima u Dubrovniku, Čepinu kod Osijeka, u Rijeci i Zadru. Ceste i ulice kojima je prolazio bile su pune oduševljenih ljudi, koje je, na velikim vrućinama, mogao okupiti samo takav moralni autoritet kao što je Papa Ivan Pavao Drugi, čovjek vjere u Boga i u ljude, zagovornik mira i ljubavi.

Papa je ispunio sva očekivanja. Usrećio je prvenstveno vjernike – udahnuo im nadu i ohrabrenje, potaknuo ih da svojim radom i ponašanjem preuzmu odgovornost za vlastiti život i život svoje zajednice. Usrećio je i svećenstvo, jer je samim dolaskom i to po treći put, pokazao da cijeni kako oni vode i skrbe za svoje »stado«. Malo je naime zemalja u kojima se 80 do 90 posto građana izjašnjava katoličkim vjernicima. Papa je dao i potporu njihovim naporima da se sačuva kršćanska tradicija braka i obitelji nasuprot sve jačim zahtjevima legaliziranja izvanbračnih zajednica, čak i istospolnih. Pohvalio je biskupe zbog toga što se njihovi vjernici svakog dana mole i poštuju nedjelju, pa je time podržao i najnoviju inicijativu Crkve da se u trgovini zabrani rad nedjeljom.

Papa je ispunio i očekivanja pripadnika drugih nacija i drugih vjera. U duhu istinskog ekumenizma pozvao je na suživot, oprost i pomirenje. Pozvao je sve vjerske zajednice da zajednički liječe rane rata i totalitarizma. Posebno je srdačan pozdrav uputio predstavnicima Srpske pravoslavne crkve i patrijarhu Pavlu.

Papa je zadovoljio i nositelje vlasti u Hrvatskoj, prvenstveno jasnom potporom približavanju Europskoj uniji. S obzirom na otpore

koji postoje u dijelu javnosti, pa i dijelu svećenstva, uvjetima koje Hrvatska mora ispuniti da bi postala tek službenim kandidatom za ulazak u EU,

zagrebački nadbiskup *Josip Bozanić* uoči Papina dolaska žalio da se taj dio ugovora sporo ostvaruje, možda će Papine poruke o stambenom zbrinjavanju i zapošljavanju

Prijedседnik Stipe Mesić sa Svetim ocem

Papina potpora trebala bi olakšati posao državnim dužnosnicima u zemlji. Osim toga, računa se i na utjecaj diplomacije Vatikana na međunarodne čimbenike, odnosno na istu pomoć pri ulasku u EU kakvu je Vatikan pružio međunarodnom priznavanju Hrvatske.

I crkveni velikodostojnici pred Papom su se očitovali za ulazak Hrvatske u EU. Hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić*, koji je ranije imao pritužbe na ponašanje dijela svećenstva i na njihov odnos prema vlastima, izjavio je da je Papi pohvalio hrvatske svećenike od kojih je većina, kako je rekao, »na europskom modelu razmišljanja«. Za sada se ne zna da li je i s kim Papa razgovarao o provedbi ugovora između Svete Stolice i Hrvatske, što uz ostalo podrazumijeva i vraćanje Crkvi brojnih posjeda, zgrada i zemljišta, a to je za Vladu teška i skupa obveza. Iako se za-

građana, kao i ona da se čovjek ne mjeri po onom što posjeduje već po onom što jest, uroditi većim razumijevanjem Crkve za ograničene materijalne mogućnosti Vlade.

Masovno ushićenje Papinim posjetom i njegovim porukama ostavlja malo prostora za kritičko preispitivanje njegovih svjetonazora, kao i uloge Katoličke crkve i Vatikana u suvremenom svijetu. Za sada se čuju samo kritike zbog Papina izrazito konzervativnog stajališta o ženama, obitelji i odgoju. Bez obzira na po koju kritiku masovno oduševljenje Papinim porukama i njegovom ličnošću trebalo bi izazvati pozitivne promjene u ponašanju vjernika i ostalih građana, svećenstva kao i vlasti. Kad bi se bar jedan dio Papinih želja ostvario, stanovnici Hrvatske bili bi već od danas puno bolji, zadovoljniji i sretniji. ■

Goran Tribuson, pisac i profesor scenarija

I sebe doživljavam kao outsidersa

*Danas ima sve manje čitanja, ali će knjiga ipak opstati * Otpor prema knjizi, filmu, kulturi uopće proizlazi iz apatije
Nisam neki jugonostalgijač, ali u tom vremenu sam proveo svoju mladost*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Predstaviti jednog pisca jedino i najbolje mogu njegova djela, a kada je riječ o piscu iza koga su tisuće prodanih knjiga, desetine ponovljenih izdanja njegovih popularnih romana, onda je najbolje da se svojim riječima predstavi sam. O *Goranu Tribusonu*, piscu i predavaču scenarija na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti, zna se dosta na ovim našim prostorima, ali će mlađa pokoljenja i njegovi potencijalni novi čitatelji, čitajući ovaj nekonvencionalni intervju, uvidjeti zašto je on toliko popularan u posve različitim dobnim skupinama poklonika njegovog djela.

»HR«: Kao pisac i profesor, kako biste se predstavili čitateljima i studentima na prvom satu?

Rođen sam 1948. godine u tipičnom poratnom vremenu, a literarno sam se »rodio« 1972. s generacijom hrvatskih »fantastičara«. Dosada sam napisao nekih tri -desetak knjiga, od kojih su preko dvadeset romani, dok je većina knjiga izašla u dva ili tri nastavka.

»HR«: Sadašnjost?

Ono što sad radim moglo bi se podijeliti u nekoliko tematskih cjelina, to su primjerice romani i tekstovi o odrastanju poput djela »Trava i korov«, »Rani da ni«, »Ne dao bog većeg zla«, zatim su tu kriminalistički romani kojih ima šest, pisani uglavnom o istražitelju Baniću u jednom posve realističkom prikazu aktualne sadašnjice u novijoj hrvatskoj realnosti. Trećem segmentu pripadaju fantastični tekstovi kojima se nastojim vratiti svojim mladalačkim preokupacijama.

»HR«: Tu su i scenariji koje predajete, ali i izvrsno pišete?

Prema mojim scenarijima snimljeno je dosada pet, šest filmova, uz još neke televizijske ekranizacije. Izdvojio bih scenarij za film »Ne dao bog većeg zla« koji se nedavno mogao vidjeti i kod vas u

Subotici, te u Vojvodini (Dani hrvatskog filma). Također, potpisao sam scenarije za filmove »Srce nije u modi«, »Potonulo groblje«, »Crvenu prašinu«, prema mom romanu snimljen je i film »Polagana predaja«, gdje sam bio samo suradnik na izradi scenarija.

»HR«: Nakon ove male introspekcije, kako biste komentirali jednu uvriježeno shvaćanje kako su pisci u stvari odrasle osobe u kojima su zarobljena nikad odrasla djeca?

To je veoma zgodna metafora i mislim da u njoj ima mnogo istine. Danas je književnički posao postao neatraktivnom djelatnošću, baveći se njime nećete postati medijska ličnost, niti ćete zagolicati maštu mladih ljudi. Tako da biste opstali u svoj toj aktualnoj nelagodi, morate raditi s određenom dozom infantilnosti, izražene u dječjoj naivnosti. Priznajem da u mom autorskom pismu ima mnogo tih dječjih konotacija...

»HR«: Kao visokotiražni pisac iza kojeg su tisuće prodanih knjiga i mnoštvo čitatelja, kako biste prokomentirali vječiti sukob publike i kritike, u kojem se popularno gotovo uvijek nađe na »nožu« preostre kritike?

Ne znam kako bih to pravilno komentirao, jer mislim da u nas nema one prave književne kritike. S druge strane, postavlja se pitanje ima li uopće prave literature. Kad već govorimo o kritici u Hrvatskoj, ne smijemo zaniijekati činjenicu da se zbog nestašice specijaliziranih časopisa, ili pak njihovog neredovitog izlaženja i nemogućnosti aktualnog praćenja literarnih zbivanja, književna kritika se svela na novinsku kritiku, a ova opet zbog svoje specifičnosti po terminskoj definiciji je osujećena da bude seriozna, jer se obraća najširoj publici. Osobno mislim da je za pisca kritika pro-

blem drugostepene važnosti, radi toga što se pisac nikada ne obraća kritici, nego se isključivo obraća publici, i zanima ga samo kako je prošao kod nje. Mada opet kritika može imati stanovitu važnost kao neka podrška piscu, jer je ona ta koja bi u budućnosti mogla posredovati između pisca i publike, koristeći svoju izuzetnu snagu medijskog obraćanja najširem auditoriju.

»HR«: Upravo na istim relacijama dolazi do sve češćih rasprava o tome je li bolje čitati bilo što nego ne čitati ništa? Jer generalni problem ovih prostora je sve veća udaljenost od knjige. U tom kontekstu što reći u obranu žanrovske literature koja je prečesto nepravedno osuđena od strane nadobudnih kritičara, te nazivana »laganom«?

Generalno gledano čitanje postaje aktivnost koja je danas sve ređa. O tome se puno mudruje i pravi nekakva metafizika, traže se obrazloženja. Dosta je pogledati samo u kojim nakladama danas izlaze naše knjige (oko tisuću primjeraka), iznimno ako se radi o nekim izuzetnim autorima i zanimljivijim štivima, onda se te naklade povećavaju za nekoliko puta, što će reći nekoliko tisuća primjeraka koji su u srazu s recepcijom jedne popularnije televizijske emisije koju prati nekoliko stotina tisuća ljudi, apsolutno neusporedivi. Možemo mi mudrovati kako ulazimo u vrijeme dominacije elektronskih medija, u kojem knjiga gubi bitku sa atraktivnošću istih, ali mislim da će knjiga, kao što je prošla kroz sve svoje krizne situacije tokom povijesti, i ovog puta uspjeti održati se i opstati. Prije svega zbog svog jedinstvenog specifikuma kojim nudi stanovita zadovoljstva i spoznaje koji su nenadomjestivi drugim medijima.

»HR«: Zašto su onda sve susjedne zemlje drastično ispred nas u čitanju?

Ovo bi se pitanje prije trebalo postaviti nekom sociologu koji se bavi izučavanjem nacionalne kulture. Ja bih mogao samo nabrojiti neke determinante koje su uzrok tome. Recimo postojanje jedne apsolutne apatije koja se širi, jedno rastuće siromaštvo koje se sve više širi uz opadanje kupovne moći potencijalnih čitatelja. Mislim da je glavni uzročnik apatija iz koje dalje proizilazi otpor prema knjizi, filmu, te bilo kojoj percepciji kulturnih sadržaja.

»HR«: Vratimo se u vedrije tonove, na vaš literarni opus. Koju biste knjigu ili knjige izdvojili kao najčitanije prema vašim saznanjima?

Goran Tribuson

ma?

Mislim da su to djela koja pripadaju već spomenutom opusu knjiga o odrastanju, te da su svojim sentimentalnim pristupom prošlosti postale svojevrсни trend u Hrvatskoj. Ponukana istim smjernicama počela se pisati tzv. autobiografska proza. Želio bih istaknuti da ja nisam taj koji se »ukrcao« u vlak trenda, nego da sam još osamdesetih godina prošlog stoljeća napisao nešto što bi se moglo podvesti u aktualno trendovsko usmjerenje. Ponovno bi ista stvar mogla biti interesantna sociolozima u analitičkom sagledavanju zašto sad najednput publika traži nekakvu nostalgiju.

»HR«: Kako ste se Vi uopće pronašli u autobiografskom nostalgičarskom izrazu?

Stvaranjem nove države ovdje se u jednom trenu pokušavalo zaboraviti sve, ljudi su, kako je to Jergović duhovito kazao... »slali svoje biografije u remont«, brisajući učešća u SK, radnim akcijama, te svim »nedoličnim« događajima iz prošlosti, pa su te autobiografije izlazile dezinficirane iz tog alkemijskog postupka. Meni je sve to bilo na neki način odvratno. Nisam neki jugo-nostalgičar, ali u tom vremenu sam proveo cijelu svoju mladost, vrijeme u kojem sam imao prvu loptu, prvu ljubav, prvi film. Sve su to sjećanja koje se ne mogu nikako neutralizirati...

»HR«: Iz tog vremena datira vaše veliko prijateljstvo s poznatim beogradskim glumcem Bogdanom Dikličem, koji je također rodом iz Bjelovara...

Bogdan je jedan veliki čovjek i glumac, koji je sve vrijeme bio negdje između. Školovao se u Srbiji, igrao u Beogradu, ali je uvijek volio taj svoj Bjelovar. I znam, točnije bio sam osobno prisutan, kada je poslije osam godina prvi puta došao u Bjelovar, i kada je, kako se to danas trendovski kaže »pukao« u tom trenutku.

»HR«: Uz sve vaše prijatelje iz djetinjstva, koji su imali velikog utjecaja na vaš spisateljski opus, postoji i neraskidiva obiteljska sveza, u kojoj je važna karika vaša mlađa sestra Snježana, danas poznata hrvatska redateljica.

Ljudi koji su uspjeli dešifrirati ljudski gen mogli bi dati bolji odgovor na tu svezu, jer između nas je ipak velikih devet godina razlike, koja je donijela ogromne distance u obostranim sazrijevanjima. Dok se, primjerice ona još igrala lutkama, ja sam već počeo juriti cure. Razlika je tu u odabiru glazbe, filmova koje je svako od nas dvoje ponaosob volio, i mnogo toga drugog.

»HR«: Onda je, bit će, u pitanju utjecaj starijeg braca...

Na neki način može biti, ali da sam ja bio možda boksač, možda bi ona bila danas rukometašica. Ali kako sam ja bio pisac filma, onda je ona postala to što je danas...

»HR«: S obzirom da niste imali starijeg brata ili sestru, već ste sami morali pronalaziti vlastite uzore, kada ste osjetili spisateljsku žicu u sebi, tj. kada ste sa sigurnošću znali da ćete jednog dana biti

pisac?

Stvarno ne znam. Mislim da je to bilo jako kasno. Ja sam čak u srednjoj školi bio posve osrednji u izradi svih školskih i domaćih zadaća iz književnosti ili kako se to nekada zvalo nastave hrvatsko-srpskog jezika. Ja sam tek na fakultetu književnosti, koji sam studirao misleći da ću jednoga dana raditi kao srednjoškolski profesor, onda sam vidio da su svi orijentirani na neko pisanje, pa sam počeo pisati i ja. Ali su s vremenom svi oni prestali pisati, ostaju – či samo srednjoškolski profesori, dok sam jedino ja postao pisac, a ne srednjoškolski profesor.

»HR«: Postoji, također uvriježena tvrdnja, kako su pisci uglavnom u sukobu s vlastitim realnim životom, jer često puta ne mogu uskladiti sopstveni s fiktivnim životom svojih junaka. Za Vas se to ne bi moglo kazati, S obzirom da ste sretno oženjeni i otac koji živi normalnim obiteljskim životom.

Ima tu zgodnih dodirnih točaka, jer u pisanju uvijek postoji određena buntovnička crta. U samoj gesti mog pisanja postoji ta buntovnička nit, jer ja po godinama pripadam jednoj generaciji koja je bila dosta buntovna. To je generacija rock'n'rolla, generacija koja je zavoljela Boba Dylana, Rolling Stone, koja je pustila dugu kosu, oblačila traperice, te cijelim svojim modelom drugačijeg mišljenja odudarala od tadašnjih društvenih standarda, predstavljajući svojevrsan trn u oku ondašnjem poimanju stvarnosti. Tako se i moje pisanje moglo uklopiti u trend buntovnog otpora stvarnosti.

»HR«: Ali kada se analiziraju Vaši junaci, može se uočiti debela karakterna crta njihove naglašene depresivnosti...

To ste dobro primjetili, jer mahom su moji junaci nekakvi outsidersi. I meni se uvijek činilo da je jako teško pisati o sretnim ljudima jer priče o njima nekako uvijek odvedu u kič. Uvijek sam se povodio linijom da su looseri (gubitnici) bolji i dramatičniji za razvijanje radnje oko kojih se isprepliću cijela priča.

»HR«: A gdje ste tu Vi...?

Vidite, i ja sebe doživljavam kao outsidera, iako izvana izgledam kao čovjek koji ima dobar brak, simpatičnu djecu, kvalitetan posao. Iznutra sam neki looser, jer mislim da sam mnoge stvari u životu dobio prekasno, da sam u mnogim stvarima bio zanemaren. To je jedan subjektivan stav u kojem sam se uvijek lakše mogao identificirati s gubitnicima nego s uspješnicima.

»HR«: Otkaz zagrebačkog nastupa Rolling Stonesa za Vas kao priznatog fana ove mamutske rock skupine sigurno predstavlja veliki gubitak?

Kada sam vidio prave razloge njihovog otkaza, gdje dominira njihova tvrdnja da Hrvatsku vide kao nesiguran teren, bio sam vrlo ozlojeđen. Ne naravno »Stonesima«, već njihovim menadžerima. Jer simptomatično zvuči da će zagrebački termin dobiti Benidorm u Španjolskoj, u kojoj je za posljednjih nekoliko godina bilo toliko terorističkih akcija i diverzija. Vidite, istina da je ovdje bilo rata, ali po teoriji dogođenog, onda ga na ovim prostorima sigurno neće biti jedno duže vrijeme. Baš kao kada se sruši neki avion proći će još dosta dok se ne sruši sljedeći...

»HR«: Stonese danas slušaju uglavnom pripadnici neke starije srednje generacije. Kojoj dobnoj skupini pripadaju Vaši čitatelji? Jesu li to možda ljudi koji se nepoznaju u autobiografskim elementima Vaše proze?

To je, kod nas, jako teško pratiti. Ali po onome što mi govore u bibliotekama, i te kako sam primljen po školama, imam osjećaj da me mladi ljudi izvrsno primaju i čitaju. Kada me zovu u neku školu, onda je to izbor po principu nekakve ankete »koga biste voljeli?« Meni je to osobno veoma drago, iako me čitaju i mnogo stariji, ponajviše moja generacija. Ali ponajviše izuzetno mi je važno da me mladi čitaju, jer ako te oni prestanu čitati, onda je to pouzdani znak spisateljske smrti! Možeš i dalje pisati, te knjige će se pojaviti u izlozima, ali ih nitko više neće čitati...

»HR«: Na određen način Vi ste pripadnik hrvatskog main streama...

Ne bih se baš odredio tako zvučnom karakterizacijom, jer kod nas je samo čitanje gesta rubnog, marginalnog karaktera, pa se ne može govoriti o nekakvom klasičnom književnom main streamu. U Hrvatskoj danas, main stream je Severina, Goran Višnjić, to su TV zvijezde koje možete vidjeti u »Glamour caféu«... Iako se zna reći eto on piše za široku publiku, koja je to široka publika kada knjige izlaze u dvije tisuće primjeraka. Svi koji danas čitaju su uska publika...

»HR«: Na koncu jedno teoretsko pitanje. Što je teže napisati, knjigu ili scenarij?

Scenarij je poseban problem i to je veoma teško uspoređivati s knjigama. Scenarij je autorski posao s određenim ogradama, jer

u njegovoj izradi niste uopće slobodni, već određene stvari morate realizirati tako da to u prvom redu odgovara redatelju. Potom, u onom trenutku kada Vi završite rad na scenariju, na njemu će se tokom snimanja filma još toliko raditi dalje, mijenjaće ga se po potrebi snimanja, kratiti, prepravljati i nestati će sve one slobode koju neograničeno imate pišući vlastitu knjigu, kada je pod kontrolom svaki zarez, svako slovo. Mislim da je scenarijski posao poprilično težak jer zahtijeva poznavanje i osnova dramaturgije, što, recimo, nije nužno kada se piše roman. S druge strane ne daje neko osobito zadovoljstvo jer zna se dogoditi da dođete na premijeru »Vašeg« filma pa vam se učini da ste »fulali« dvoranu.

»HR«: Zaključimo, ipak, s Vašim knjigama koje su poslije dulje stanke ponovno počele izlaziti u Vojvodini (»Rani dani« i »Trava i korov« – Gradska narodna biblioteka »Žarko Zrenjanin« – Ekopres, Zrenjanin)

Mene to veseli, čini mi se da je to jedan način da se otvori ponovno kulturni prostor koji naprosto može imati dobru kompetitivnu funkciju, da mi počnemo opet čitati jedni druge, iako živimo na različitim prostorima. Nakon sedamdeset godina života u jednoj bivšoj državi ipak se dobro poznajemo. Upravo zbog toga uvjeren sam da još uvijek imam svoju publiku kod vas, a vjodnaška izdanja mojih knjiga su najbolja potvrda za to. ■

Hotel »Panonija«

Od narodne inicijative do referenduma

Nekome je na ovoj vrućini pala na pamet genijalna ideja: da diljem naše pokrajine prikuplja potpise za inicijativu za prijevremene pokrajinske izbore. U što se to može izroditi i kome može dobra donijeti?

Piše: Mirko Sebić

Ako netko obnevidio od ove tropske vrućine, obliven znojem, zaluta u montažni objekt bivše Mjesne kancelarije »Petrovaradin« može mu se desiti da na plus 32 stupnja Celzija postane potpisnik građanske inicijative. Dakle, inicijator i to veoma građanski. Isto se moglo događati cijelog proteklog tjedna i pučanstvu drugih vojvođanskih općina. Po informacijama samih organizatora ove akcije u svim vojvođanskim općinama prošlog ponedjeljka počelo je prikupljanje potpisa za pokretanje »građanske inicijative« a za raspisivanje izvanrednih izbora za Skupštinu Vojvodine.

Iza ove akcije navodno samo »logistički« stoji Srpski narodni pokret »Svetozar Miletić«, koji – navodno – može (ima snage, ljudstva i sredstava materijalnih) ovako nešto organizirati u općinama širom Vojvodine. No, prije nego se pozabavimo pitanjem tko bi to mogao doći na ovako ingenioznu ideju, trebamo objasniti što je zapravo »građanska inicijativa«.

Građansku inicijativu definira Zakon o narodnim inicijativama, a u skladu sa njim član 31. Statuta AP Vojvodine kaže: »Pravo predlaganja odluka i općih akata koje donosi Skupština imaju Izvršno vijeće, svaki zastupnik, skupštine općine ili najmanje 7.000 birača.«

Dakle, inicijativu o raspisivanju prijevremenih skupštinskih izbora svojim potpisom treba »ovjeriti« najmanje 7.000 građana sa teritorije Vojvodine i onda će ona, po sili Statuta, morati biti uvrštena u dnevni red zasjedanja Skupštine Vojvodine. Ali, ove potpise inicijator mora prikupiti u roku od tjedan dana, a skupštinske službe prije prihvaćanja inicijative moraju provjeriti validnost potpisa. Za to im nije propisano vrijeme, pa kako reče tajnik Skupštine Vojvodine gospođa Marija Čekić, »postupak provjere 7.000 potpisa vjerojatno će trajati malo duže«.

Razlog za ovu ljetnu akciju logističari iz »Svetozara Miletića« pronašli su u navodnoj nelegitimnosti vojvođanske Skupštine i vlasti uopće. Ona (ta vlast) dobivena je na »referendumske izbore 2000. godine«. Ako se dobro razume prethodna fraza, pretpostavlja se da to »referendumski« znači da se glasalo protiv Miloševića i njegovog režima a ne za nešto pozitivno kao

što je primjerice SNP »Svetozar Miletić« ili nešto tome slično, iz tog »referendumskog« sljepila proistekle su i mnoge druge nevolje ove Skupštine, njena sklonost jezicima manjina, nepatriotska suradnja sa susjednim zemljama u regiji i tome slično.

Pojavljivanje ove inicijative treba nas uvjeriti da građani Vojvodine potpuno građanski i bez ikakvih stranačkih interesa, eto, predlažu prijevremene izbore jer je njihov građanski dojam da im se Skupština Vojvodine jednostavno ne sviđa. A kad ti se nešto u vlasti ne sviđa, ti organiziraš par tisuća ljudi i eto ti građanske inicijative. Naravno, ako poslanici Skupštine Vojvodine koji su birani neposredno na proteklim izborima odbiju ovakvu inicijativu (ili odbiju da je uvrste na dnevni red zasjedanja kao besmisleni, što po poslovniku mogu) pripisat će im se da su odnarođeni poslanici koji ne slušaju »glas naroda« koji je kao što se zna i vox dei.

Šef poslaničke grupe DSS-a u Skupštini Vojvodine Velibor Radusinović misli da su sadašnji mandati zastupnika u Skupštini Vojvodine dobiveni za »zelenim stolom«, što valjda aludira na princip kvota kojima se lista kandidata DOS-a formirala. Pri tom Radusinović zaboravlja da njegova stranka, mada je negirala već u predizborno vrijeme značaj i politički smisao autonomije Vojvodine, nije s tih lista povukla svoje cijenjene kandidate. Onda im zeleni stol nije bio toliko zelen. »Zelenog stola« sjetili su se baš sada kada im prijete da kao parlamentarnoj opoziciji budu posmjernjivani s

čelnih pozicija u skupštinskim odborima kao što su svojedobno glatko bili isključeni i iz Izvršnog vijeća. Naravno, Radusinović je podržao inicijativu kao što je njegova stranka svojedobno podržala (a možda i pomogla) osnivanje SNP »Svetozar Miletić«.

Dušan Bajatović, potpredsjednik SPS-a i vojvođanski kadar podsjeća da je SPS još prije uvođenja izvanrednog stanja namjeravao (ali eto nije im se dalo) pokrenuti sličnu inicijativu. On poziva članstvo SPS-a da potpisima podrže ovu inicijativu, ali i smatra da iza ove inicijative treba okupiti što više oporbenih stranaka i tako zapravo stvoriti blok oporbenih stranaka u Vojvodini. Blok pod zastavom građanske inicijative.

Koncem sljedećeg tjedna održat će se posljednje zasjedanje Skupštine Vojvodine pred ljetne ferije. I zastupnici su ljudi i valja potražiti sjenoviti zaklon u ove vrele ljetne dane. Kad dođe jesen, moguće je očekivati i inicijativu »spakiranu« sa 7.000 potpisa. Ne bi škodilo i dobro je prodiskutirati, vidjeti što to može donijeti dobra Vojvodini. Ako prikupljanje potpisa »logističarima« uspije, moglo bi im pasti na pamet da iskoriste statutarnu mogućnost iz člana 32. statuta AP Vojvodine koji kaže: »... Skupština je dužna raspisati pokrajinski referendum ako zahtjev za njegovo raspisivanje podnese najmanje 30.000 birača.« Gdje je građanska inicijativa tu je i referendum. A što bi bilo referendumsko pitanje pogodite sami. ■

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavlja putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Male manjine

Premaleni (i) za Zakon

Promjene koje je donio Zakon o pravima manjina pogoduje više brojnim nacionalnim zajednicama, dok je za tzv. male manjine gotovo neprimjenljiv

Piše: Vesela Laloš

Usvajanjem Zakona o pravima i zaštiti nacionalnih manjina stvoren je novi institucionalni okvir u kojem se manjinama u Srbiji i Crnoj Gori osiguravaju bolji uvjeti za očuvanje njihovog nacionalnog identiteta. Time je formalno označen kraj jednog perioda represije i straha za većinu manjinskih zajednica, na koje se nerijetko izlivalo nasilje potaknuto nacionalističkom ideologijom Miloševićevog režima. Još listopadskim promjenama, a posebice Zakonom o manjinama, stvara se jedno drugačije ozračje, a među značajnim institucionalnim novinama centralna je tema mogućnost formiranja nacionalnih vijeća, zamišljenih kao tijela manjinske samouprave preko kojih će se realizirati programi bitni za očuvanje identiteta manjina – u obrazovanju, kulturi, informiranju i službenoj uporabi jezika.

No, ovakva mogućnost samoorganiziranja manjinskih zajednica u biti predstavlja novu šansu samo za neke manjinske narode, dok drugi time praktično ništa nisu dobili. Riječ je o tome da Zakon znatno više odgovara utjecajnim i velikim nego manjinama s malim brojem pripadnika, više recimo Bošnjacima i Mađarima, nego Česima i Nijemcima. Iako logika donošenja takvog zakona upućuje na ideju zaštite upravo slabijih, koji su zbog svojih slabijih kapaciteta i podložniji asimilaciji – on ipak više ide na ruku manjinama koje imaju snažnu elitu, izgrađenu infrastrukturu, organizacije, medije i političke partije.

IDALJE ETNIČKA DISTANCA: U cjelini gledano, položaj nacionalnih manjina je nakon petog listopada bolji nego što je bio prije tog datuma, komentira *Pavel Do-monji*, koordinator novosadskog ureda Helsinškog odbora za ljudska prava. Najveći pomak učinjen je na normativnom planu, ali na faktičkom on je znatno manji. Etnička distanca i primjeri etnički motiviranog nasilja i netrpeljivosti još dugo će, kao sjenka, pratiti društvo u Srbiji. No, i od tih normativnih promjena neće podjednako imati koristi sve nacionalne manjine upravo zbog njihove brojnosti, jer će male manjine teško uspjeti da se organiziraju po slovu toga zakona.

Riječ je, kako se navodi u izvješću Hel-

sinškog odbora (koji je problemu tzv. malih manjina posvetio nekoliko mjeseci istraživanja njihovog položaja) o činjenici da je za formiranje vijeća nacionalnih manjina neophodan cenzus koji neke nacionalne manjine ne mogu ispuniti, s obzirom da broj potpisa, koji je potreban za sazivanje elektorske skupštine, jednostavno premašuje broj pripadnika njihove zajednice, što je slučaj sa Česima i Židovima, ili, pak, stoga što unutar njihovih zajednica nema dovoljno punoljetnih osoba, kao u slučaju Nijemaca.

U Vojvodini živi dosta etničkih zajednica koje broje samo par tisuća članova, i taj je njihov ograničeni demografski resurs jedna od glavnih smetnji ostvarivanju kolektivnih prava koje im država omogućuje kroz Zakon. U tu kategoriju spadaju – Židovi, Česi, Ukrajinci, Nijemci, Aškalije i Makedonci. U Vojvodini također postoje i manjine koje su malobrojnije i od navedenih, te je tako na prošlogodišnjem popisu registriran 101 pripadnik vlaške zajednice, ili recimo 417 bošnjačke. S obzirom na slabe populacione resurse i oskudne ka-

pacitete, kojima raspolazu sve takve etničke zajednice, a koje ipak ulažu napore u očuvanje svog nacionalnog identiteta, njima je u tome neophodna pomoć šire društvene zajednice.

DEMOGRAFSKA STATISTIKA: Prema posljednjem popisu stanovništva, na teritoriji Srbije živi 3.901 pripadnik njemačke nacionalne manjine. Od ukupnog broja najveći broj Nijemaca živio je na teritoriji Vojvodine, njih 3.154, a u ostalom dijelu Republike samo njih 747. U odnosu na popis iz 1991. godine ukupni broj Nijemaca (5.172) se smanjio za 1.271. U etničkoj strukturi Vojvodine Nijemci učestvuju sa 0,16 posto.

U bivšoj SFR Jugoslavije registrirana je nova etnička zajednica – Aškalije. Među etnolozima, antropolozima i povjesničarima, postoji dvojba glede identiteta ove etničke zajednice. U svijesti običnih građana oni se često identificiraju s Romima ili Albancima. Nema pouzdanih podataka o njihovom broju. Do intervencije NATO uglavnom su živjeli na Kosovu, a nakon toga veliki broj Aškalija je, oko 40 hiljada, utočište potražilo u Srbiji. Prema podacima Matice Aškalija, Aškalije žive na obodima velikih gradova. Aškalije, kao ni Židovi, nisu posebno iskazani u popisu stanovništva, tako da nije moguće reći s koliko procenta učestvuju u etničkoj strukturi Vojvodine.

Od ukupno 5.354 pripadnika ukrajinske nacionalnosti u Vojvodini živi – 4.635 Ukrajinaca, a u centralnoj Srbiji 719. Interesantno je da se u odnosu na popis iz 1991. godine u Vojvodini i Srbiji bilježi veći broj pripadnika ukrajinske manjine, za ukupno 397. Nema niti jedne općine u Vojvodini u kojoj ne živi barem jedan Ukrajinac, no, značajna koncentracija pripadnika ove manjine zabilježena je u općinama Vrbas (975), Sremska Mitrovica (593), Novi Sad (482), Indija (422). Najviše Ukrajinaca živi u Kuli, njih ukupno 1.453. U etničkoj strukturi Vojvodine Ukrajinci učestvuju sa 0,23 posto.

U Srbiji živi ukupno 25.847 pripadnika makedonske manjine, od toga u centralnoj Srbiji 14.062 a Vojvodini 11.785 Makedonaca. U odnosu na popis iz 1991. godine

Ključni problemi

U razgovorima s predstavnicima malih manjina, kao i na sesijama Helsinškog foruma, Helsinški odbor je kao ključne identificirao sljedeće probleme: sve manjine, osim ukrajinske, suočene su s opadanjem broja pripadnika svoje zajednice; nedovoljna je institucionalizacija manjinskih kultura; u samim manjinama uočeno je slabo poznavanje manjinskih prava, naročito u slučaju Aškalija; financijski problemi se javljaju u svim zajednicama; slabo interesiranje medija za položaj i probleme malih manjina, pa i kad je riječ o manjinskim medijima, što implicira visoku nesolidarnost među manjinskim zajednicama. Također, uočljivo je prisustvo antimanjinskog raspoloženja i nasilja prema pripadnicima pojedinih manjina, uz izrazito socioekonomske uvjete u kojima žive pripadnici nekih manjina, Aškalije prije svega. Uz to tu su diskriminacija, slaba i neutjecajna kulturna elita i surevnjivost manjinskih lidera, i na koncu jedan od najbitnijih – asimilacija

broj Makedonaca se smanjio – sa 27.596 na 14.062, odnosno sa 17.472 na 11.785 u Vojvodini. Najviše pripadnika makedonske nacionalne manjine živi u Beogradu, zatim u općini Pančevo, Plandište, Novi Sad, Niš, Bor, Kragujevcu. U etničkoj strukturi Vojvodine Makedonci učestvuju sa 0,58 posto.

Na teritoriji Srbije živi također i 2.211 Čeha. Najveći broj pripadnika ove nacionalne manjine živi u Vojvodini – 1.648, a u centralnoj Srbiji – 563. U odnosu na popis iz 1991. godine pripadnici ove manjine bilježe demografski pad za 556 pripadnika. Najviše pripadnika češke nacionalnosti živi općini Bela Crkva 814, u Beogradu 422, u Novom Sadu – 175, u S. Mitrovici – 37, u Subotici – 20, u Šapcu – 7. U etničkoj strukturi Vojvodine Česi učestvuju sa 0,08 posto.

Popisom iz 2002. godine registrirano je 72 pripadnika židovske zajednice manje nego u 1991. – ukupno ih je zabilježeno 1.158. Najviše Židova živi u Beogradu (624), Novom Sadu (210), Subotici (95), Pančevu (57), Zemunu (45), Zrenjaninu (23) i Nišu (16). U etničkoj strukturi Vojvodine Židovi učestvuju sa 0,5 posto.

ODLIV INTELEKTUALACA: Osim Ukrajinaca, sve manjine se dakle suočavaju s opadanjem broja pripadnika njihovih zajednica. No, faktičko smanjenje broja pripadnika i ovih manjinskih zajednica ne svjedoči samo o demografskom gubitku. Veći je gubitak u odlasku mladih, obrazovanih ljudi koji je te manjine oslabio i kulturno, lišavajući ih intelektualnog potencijala, iznimno važnog za očuvanje i razvoj njihovog identiteta i kulture.

To brojčano slabljenje također smanjuje šanse u ostvarivanju nekih prava zagarantiranih zakonom, kao što je recimo pravo na službenu uporabu jezika. Njime je propisano da će lokalne samouprave obavezno uvesti u službenu uporabu jezik i pismo na nacionalne manjine ukoliko njihov broj doseže 15 posto u ukupnom broju stanovništva te općine. Uvjetovanje prava na službenu upotrebu jezika izazvalo je negodovanje nekih zajednica, njemačke, na primjer, koji su isticali da prava nacionalnih manjina proizlaze iz statusa manjine, a ne iz broja njenih pripadnika. Rezultat takvog zakonskog određenja jeste da su samo Česi od ove grupe malih manjina u prilici da se službeno koriste svojim jezikom i pismom. Ostali nemaju dovoljnu koncentraciju od

15 posto na nivou bilo koje općine da bi se »kandidirali« za primjenu ove zakonske odredbe.

Kad je riječ o pravu na obrazovanje, tu mogućnost zasad u praksi koriste samo Ukrajinci i Česi – za ukrajinske đake organizirana je nastava na materinskom jeziku u Kuli, Vrbasu, Novom Sadu i Budisavi, dok se za češku djecu uz pomoć češke vlade organiziraju tečajevi jezika u Beloj Crkvi, Češkom Selu i Krušćici.

Čini se da je u oblasti informiranja situacija za ove malobrojne manjine najpovoljnija, jer jedino Makedonci nemaju svoja glasila ili makar emisije na radiju ili TV. Svi ostali imaju ili radio-emisije, ili pak programe na lokalnim ili regionalnim televizijama, odnosno u okviru zvaničnog programa TV Novi Sad, kao što je slučaj sa ukrajinskom manjinom. Od pisanih medija, časopise na vlastitom jeziku posjeduju samo Nijemci i Ukrajinci, dok ostali imaju uglavnom interna glasila – biltene.

Njegovanje vlastite kulture i tradicije manjinskih zajednica ovisi od postojeće mreže institucija što je u krajnjem i najvažnije za očuvanje identiteta i zaštitu od asimilacije. Kada je riječ o »malim« manjinama, uočljiv je izrazit institucionalni deficit, odnosno nedostatak institucija koje bi omogućile njihovu kulturnu prepoznatljivost, te se svi kulturni sadržaji ispoljavaju i realiziraju na neki način u »ad hoc« formi, kroz udruge ili kulturno-umjetnička društva, čiji rad dakako ovisi i od količine finansijskih sredstava.

IZVAN JAVNOG ŽIVOTA: No, nedvojbeno najgora situacija je glede učešća pripadnika ovih manjina u javnom životu.

Prema istraživanju Pokrajinskog tajništva za manjine, kao i Saveznog ministarstva za manjine, utvrđen je visok stupanj njihove podzastupljenosti u organima vlasti. Rezultati istraživanja pokazuju da nacionalna struktura ne odgovara nacionalnom sastavu stanovništva Vojvodine. Odstupanje je posebno izraženo u slučaju predsjednika, potpredsjednika i tajnika skupština općina, odbornika te predsjednika i članova izvršnih odbora, a u još većoj mjeri kada je riječ o zastupljenosti manjina u sudovima i javnom tužiteljstvu.

Među predsjednicima i sekretarima vojvođanskih skupština općina nema niti jednog pripadnika češke, makedonske, njemačke i ukrajinske nacionalnosti. Kada je riječ o odbornicima, u lokalnom parlamentu u Beloj Crkvi Česi su zastupljeni s dva odbornika, a Makedonci s po jednim odbornikom u skupštinama općina Ruma, Plandište, Novi Sad i Pančevo. Niti jedan predsjednik općinskih izvršnih odbora nije iz redova pripadnika 'malih manjina', dok su Ukrajinci, odnosno Česi, zastupljeni s po jednim predstavnikom u općinskoj vladi u Sremskoj Mitrovici, odnosno Rumi. U Temerinu jedan od sudaca općinskog suda je pripadnik njemačke nacionalnosti, ali zato među sucima okružnih sudova nema niti jednog pripadnika »malih manjina«, kao ni u nacionalnoj strukturi općinskih i okružnih javnih tužiteljstava. Isti je slučaj kada je riječ i o sucima trgovinskih sudova. Među poslanicima Skupštine Vojvodine, osim u slučaju jednog pripadnika makedonske nacionalnosti, nema niti jednog pripadnika »malih manjina«.

Činjenica da su neka kolektivna prava odveć deklarativnog karaktera ne znači da 'male' manjine, u naporima da očuvaju svoju posebnost, ne trebaju računati na obzirnost i predusretljivost države niti, pak, da je država lišena obaveza prema takvim manjinama, ocjenjuje Pavel Domonji. Naprotiv, država je dužna da doprinese da neka od kolektivnih prava, za koja su manjine posebno zainteresirane, doista postanu funkcionalan koncept. U onoj mjeri u kojoj država bude uvažavala specifične probleme 'malih' manjina i izlazila u susret njihovim zahtjevima, u toj mjeri će i nova politika zadobiti svoju punu i pravu vjerodostojnost. ■

Izazovi pomirenja

Povjerenje - ključ uspješnih društava

Dijalog i pomirenje moraju početi upravo iz krugova inteligencije, poruka je intelektualaca sa skupa posvećenom temi pomirenja i dijaloga u jugoistočnoj Europi, održanom proteklog tjedna u Subotici

Piše: Nikola Perušić

Što se krije duboko u društvenim procesima, zakriveno od stalnih previranja dnevno političke scene, kako stojimo s procesom izgradnje povjerenja i stabilnosti u regiji – pitanja su koje kroz prizmu različitih faktora, prije svega nevladinih udruga, akademskih institucija, intelektualaca, medija, institucija sistema, vijeća nacionalnih manjina i lokalnih vlasti u multietničkim sredinama sagledavaju ugledni mislioci.

Okupljeni na seminaru »Izgradnja mjera povjerenja: dijalog i pomirenje u jugoistočnoj Europi«, kojem su prisustvovali i članovi pojedinih manjinskih udruga i nacionalnih vijeća, predstavili su svoja promišljanja proteklog vikenda u organizaciji subotičkog ureda Agencije lokalne demokracije i uz podršku Vijeća Europe.

KONCEPTI: Dr. Milan Ivanović iz osječke udruge Albert E predstavio je proteklo desetljeće naše regije kao doba u kojem je pozornost usmjerena na državu i naciju, te kao zapuštanje lokalne zajednice. Govoreći o oblicima kojima se formira identitet, on je naveo kumulativni u kojem se slično udružuje sa sebi sličnim, oblik gradnje identiteta kada se različitosti nadopunjuju te konačno kompetenciju u kojoj se razni programi natječu. Stoga bit problema na Balkanu čini kulturna autonomija, tj. odnosi između tih identiteta. Govoreći o dva koncepta suživota u heterogenim društvima, Dr. Milan Ivanović za multikulturalni koncept kaže da je to situacija kada se više zajednica nalazi na jednom prostoru, a da nemaju međusobnu komunikaciju, kada većinska grupa nalazi razloge za diskriminaciju manjinskih skupina i kada se teško provodi ravnopravnost. S druge strane, u interkulturalnom obliku društva više identiteta komunicira

Dr. Milan Ivanović

međusobno, nema majoriteta, a interkulturalni prostori su otvoreni.

Manjine imaju tri modela svog pojavljivanja: u obliku teritorijalne političke autonomije (kada se formira manjinska regionalna lokalna samouprava), personalne autonomije (kada znatna disperzivnost onemogućuje teritorijalnu autonomiju), te kulturna autonomija (u kojoj manjina čini manje od 1 posto populacije i samo se pokušava štititi od asimilacije).

Ivanović je podsjetio na stav sociologa *Ralpha Dahrendorfa* koji je ustvrdio da je za izgrađivanje višestranačja potrebno 6 mjeseci, za tržišno gospodarstvo 6 godina, a za građansko društvo 60 godina. Time je omeđen naš trenutačni tranzicijski društveni okvir u kojem su pojmovi poput ljudskih prava, građanina, građanskog društva bili posve nepoznati do prije 10 godina.

»U sadašnjem postratnom društvu svi smo gubitnici u procesu tranzicije, i u Hrvatskoj, i u Srbiji, i u Bosni. Država je kontrolirala društvo ne dopuštajući razvika potencijala. Stoga podsjećam na djelo *Francisa Fukuyame* 'Povjerenje', koje je nedavno prevedeno na hrvatski i u kojem je istraživanjem najboljih društava i ekonomija autor ustvrdio da je riječ o društvima, u kojima se vodeće osobe ne biraju zbog krvne pripadnosti određenoj obitelji i naciji, već po sposobnostima, odnosno prema povjerenju koje se daje sposobnim osobama iz drugih krugova. Kod nas u bivšoj SFRJ razbijanjem socijalističkog sustava nije izgrađeno novo građansko društvo već najlošije koje generira netoleranciju. Ta društva odlikuje patrijarhat, boljševički i etnocentrični sustav vrijednosti. Stoga se pred manjine postavlja velika zadaća i radi na izgradnji većeg stupnja tolerancije, te uloga mobilizatora u tim procesima«, kaže Ivanović.

Profesor dr. Jovan Komšić ukazao je na to da suprotno nekim očekivanjima, etnicitet u suvremenom društvu nije izgubio svoju dinamiku.

ETNODEMOKRACIJA: Ulogu elita u ratno nacionalističkoj tranziciji Komšić vidi sličnu onoj o kojoj je govorio *Vladimir Goati* spominjući etnodemokraciju. Naime, naše su elite bile nedovoljno spo-

sobne za brz korak naprijed u okolnostima rušenja socijalizma, pojave nove tržišne ekonomije, višepartijskog sustava, te je došlo do funkcionalne parade države 19. stoljeća koja je imala imitativnu demokraciju, demokraciju i protodemokraciju.

Govoreći o društvenim gibanjima, Komšić ukazuje na ratnički model politike u kojem je to aktivnost u borbi protiv neprijatelja i njegovo uništavanje, u kojem je rat produženje politike i politika pro-

Dr. Jovan Komšić

duženje rata. U tom tipu međuodnosa pobjednik dobija sve, a poraženi gubi sve. Time se društveni odnosi svode na biologizam u kojem opstaju najjači, a cilj opravdava sredstvo. Naše su političko-nacionalne elite umislile da su dobile političku šansu za povijest, svi su željeli biti tvorci novog poretka stvari, nasljedili su teško stanje i umnožili probleme, učinili

Nacionalna vijeća su nove elite

Dr. Jovan Komšić ukazuje kako se sada formirana Vijeća nacionalnih manjina u našoj zemlji mogu smatrati nacionalnim elitama, jer su prošla nekoliko razina verifikacije – od pobjede na izborima za odbornike i zastupnike, preko aktivnosti u nevladinim udrugama do profesionalnih organizacija. To je različito od etno grupa koje nemaju elitu jer ih predstavljaju samozvani i samoproklamirani lideri.

su sve da se ne nađe rješenje – ukazao je dr. Jovan Komšić.

»Dok je trajala frazeologija ljudskih prava, pravne države itd. desio se sam sumrak civilizacije. Odgovor na ovo stanje bi bilo uključivanje građana u sudbinu zajednice, rekonstrukcija društva počev od lokala. Nalazimo se na kušnji nalaženja integrativnih ideja u hysteriziranoj i paranoiziranoj zajednici. Europski model, da kapital lokalne zajednice parira bezličnosti globalnih institucija, odgovor je za heterogena društva. Dok su kod nas elite računale na podršku naroda, istovremeno su međusobno kooperativno surađivale. Manipulirale su i vršile homogenizaciju na velikim ideološkim idejama, a kasnije trgovali njima. Partije su u tom smislu postale organizacije za pribavljanje podrške 'vođi'. Nijedna elita nije rekla kuda nas zapravo vodi, nitko nije rekao da ne idemo u moderno društvo, već da idemo u moderno barbarstvo« – kaže Komšić.

Odgovarajući na pitanje jesu li elite izvukle pouke iz skorije prošlosti, on smatra da ima razloga za takav stav, jer je došlo do otklona od teritorijalnocentričnog definiranja nacionalnog identiteta, odustalo se od države svih srpskih zemalja, dolazi do normalizacije sa susjedima, usvajaju se europski standardi za manjine, dolazi do opredjeljenja za regionalne integrativne procese, što su sve značajni indikatori pro-

mjena. Dodatni prostor za napredovanje možemo očekivati ako se elite na političkom tržištu budu kažnjavale za kršenje demokratskih modela.

ISTRAŽIVANJA: Dr. Srećko Mihailović jedan od najuglednijih domaćih istraživača javnog mnjenja je, govoreći o rezultatima svojih nedavnih istraživanja, rekao da je uočena velika etnička distanca zasnovana na emocionalnim motivima, a da se ne isključuje sa zbližavanjem koje ima i racionalnu dimenziju. Ulazeći dublje u pitanja s onima koji su izrazili veliku etničku distancu, koja se ogleda u tome da ne bi bili spremni da stupe u brak s osobom druge nacionalnosti, da takvu ne bi trpjeli kao šefa ili susjeda, Mihailović je došao do rezultata da bi svi ti ispitanici, kojima su pružena dodatna pitanja, odgo-

vorili da bi bili spremni ući u brak s primjerice Hrvaticom ili drugom nesrpskinjom ukoliko se radi o lijepoj djevojci, ili bi bili spremni prihvatiti Albanca za šefa ukoliko bi imali pristojnu plaću.

»Bez razumijevanja prirode nacionalizma ne možemo govoriti o pomirenju. A time se ni znanost, ni politika, ni civilni sektor ne bavi. Mržnju prema 'drugima' možemo naslijediti, ali ona nije urođena, nema toga u genetici, iako bi neki baš to željeli. Nacionalizam nije neka neumitna snaga. U našim tranzicijskim društvima je prosvjedna mobilizacija, koja je u drugim zemljama istočne Europe dovela do demokratskih promjena, preusmjerena u nacionalizam. Infekcija nacionalizma zahvatila je prvo inteligenciju, pa tek onda radništvo. Izlječenje mora početi istim putem« kaže Mihailović i dodaje da se žvaka nacionalizma odbačena u jesen 2000. godine revitalizira ovih dana. »Bila je to pobjeda života u jesen 2000. godine, života koji se nije žrtvovao naciji. Sada imamo nove Don Kihote, dolazi do obrata. Oni koji su govorili o životu na prvom mjestu, sada govore Srbija na prvom mjestu« – dodao je Mihailović ukazujući na novi projekt stranke G 17. Novi kurs G 17 kritizirao je i dr. Komšić uspoređivši svoj dobno upiranje na Slovence kao »ekonomske neprijatelje« sa sadašnjim kritikama na crnogorsku elitu. ■

Dr. Srećko Mihailović

Ukidanje i suspendiranje viznog režima

Očit napredak u odnosima SCG i Hrvatske

U Novom listu od utorka, 10. lipnja objavljen je kraći intervju s veleposlanikom SCG u Hrvatskoj Milanom Simurdićem o ukidanju (i suspendiranju) viznog režima za ulazak u Srbiju i Crnu Goru (odnosno Hrvatsku).

»Poznata je odluka hrvatske Vlade da suspendira vizni režim sa Srbijom i Crnom Gorom. Teško mi je ocijeniti radi li se o reakciji na odluku Savjeta ministara Srbije i Crne Gore. Ali da se radi o pozitivnoj odluci, što je kod nas pozdravljena i primljena s odobravanjem, u to nema sumnje. Koliko dopire do nas, odluku pozdravljaju i članice EU, ali i još neki ključni međunarodni faktori. Ohrabreni smo i reakcijama glavnih aktera političkog života u Hrvatskoj, a pomno smo zabilježili pozitivne reakcije i podršku hrvatske zajednice kod nas, odnosno srpske i crnogorske zajednice u Hrvatskoj. Nisu nam promakli ohrabrujući komentari izbjegličkih udruženja.

Ako stoji ocjena da je postojanje viznog

režima paradigma stanja u odnosima dviju država, onda njegovim ukidanjem ili u slučaju Hrvatske suspendijom – za koju vjerujem da će preći u trajno stanje – dolazimo do zaključka da smo ostvarili značajan, ne samo politički, uspjeh u našim odnosima. Stabilnost u odnosima ne dolazi samo iz dogovora političkih elita,

Veleposlanik SCG Milan Simurdić

već i iz širokog spektra kontakata ljudi spremnih i voljnih da surađuju, da se uvažavaju i poštuju, da koriste brojne mogućnosti i izazove u svim oblastima života i odnosa dviju država«.

Na pitanje postoje li određene »kočnice« da odnosi između SCG i Hrvatske budu još bolji, Simurdić je odgovorio:

»Vjerujem da će izuzetni, konstruktivno intonirani naponi koji naše Vlade i diplomacije ulažu u rješavanje otvorenih pitanja u dogledno vrijeme donijeti nove rezultate. Ipak, moram konstatirati da je napredak u našim odnosima očit. Primjećuju ga i drugi. Praktično više nema ništa 'ispod tepiha'. Za rješavanje nekih tema trebat će vremena, ali mislim da ne stoji, što ponekad čujem, da 'još nije vrijeme'. Odnos prošlosti i budućnosti, ne samo u diplomatskim kancelarijama u Beogradu i Zagrebu, nepovratno se okrenuo prema budućnosti« – zaključuje Simurdić.

DD

Telex Vojvodine

Đukić u posjetu radarskom centru

Predsjednik Pokrajinskog Izvršnog vijeća Đorđe Đukić posetio je prošlog tjedna Radarski centar »Kraljeve stolice« na Fruškoj gori. Povod za posjet jednom od tri vojvođanska radarska centra bilo je nevrijeme koje je početkom prošlog tjedna pogodilo Potisje pri čemu je grad nanio štetu usjevima na oko 6.000 hektara. Ovaj posjet Đukić je iskoristio i da se uvjeri kako funkcionira vojvođanski protugradni kišobran čije je kompletiranje završeno prije dva mjeseca. »Uz dodatno ulaganje

od oko 3.000.000 eura godišnje Vojvodina će dobiti pouzdanu obranu od grada, mada ni jedan sustav ne garantira sigurnost veću od 70 posto izjavio je prilikom posjeta premijer Đukić.

Razina zagađenja u Vojvodini

Pokrajinska tajnica za zaštitu životne sredine Ljiljana Čonkić, povodom obilježavanja Svjetskog dana zaštite prirode izjavila je sumirajući rezultate najobuhvatnijeg monitoringa životne okoline u Pokrajini: »Kada su vode u pitanju, najugroženiji su Begej i Veliki bački kanal iz

kjih se ne preporučuje navodnjavanje zemljišta. Radona plina koji izaziva rak pluća najviše ima u Srijemu a zrak je najzagađeniji u Pančevu i Novom Sadu.«

Mrnuštik i veleposlanica Češke

Potpredsjednik Skupštine Vojvodine Miroslav Mrnuštik, primio je u ponedjeljak veleposlanicu Republike Češke Juditu Štouračovu.

Tokom razgovora pružena je puna podrška inicijativi da se u pokrajini osigura školovanje i na češkom jeziku i obećana pomoć Republike Češke u pronalaženju adekvatnih rješenja.

Izaslanstvo hrvatskih gospodarstvenika u Vojvodini

Predstavnici desetak poduzeća iz Istarske županije Republike Hrvatske posjetilo je u utorak Privrednu komoru Vojvodine. Ukidanje viznog režima s Hrvatskom dobra su zaloga za dalji razvoj gospodarskih odnosa koji su od 2000. godine u stalnom usponu, zajednički je zaključak gospodarstvenika iz Vojvodine i Hrvatske.

M. S.

Prijedlog za novi UO »Hrvatske riječi«

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća utvrdio je prijedlog kandidata za šest članova Upravnog odbora NIU »Hrvatske riječi« koji će biti dostavljen na razmatranje Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Kandidati su: *Mato Groznica* iz Golubina, *Zvonko Tadijan* iz Sonte, *Marija Matarić* iz Sombora, te *Stipan Stipičić*, *Kalman Kuntić* i *Tomislav Žigmanov* iz Subotice.

D.D.

Najavljena suradnja u prometu

Zrakoplovi Zagreb-Beograd do kraja godine

Na prvom bilateralnom sastanku ministri prometa i veza Hrvatske i Srbije *Ronald Žuvanić* i *Marija Rašeta-Vukosa-vljević* razmotrili su sva važna pitanja vezana uz promet o kojima se dvije zemlje trebaju složiti, ponajprije pitanje prometa na granicama, plovidbe Dunavom te pitanje koridora 10.

Važne teme prvog razgovora bile su i dug srpske željeznice hrvatskoj željeznici, a Marija Rašeta-Vukosavljević je rješenje tog pitanja najavila već za nekoliko dana.

»Pitanje duga će se riješiti u okviru cijelog aranžmana s međunarodnom zajednicom, gdje imaju prijedlog o otpisivanju svih kamata za dugove napravljene u razdoblju od 1992. do 1995. godine, kao i 50 posto glavnice«, kazala je Rašeta-Vukosavljević. Ona je potvrdila da će u naredne

četiri godine biti otplaćena sva dugovanja, »koja iznose oko četiri milijuna eura« i naglasila da postoje garancije za njihovu redovitu isplatu.

Hrvatski ministar prometa Ronald Žuvanić istaknuo je da su za ostvarivanje hrvatskog programa obnove i rekonstrukcije in-

frastrukture koja je u tijeku vrlo bitni koridori i dobri odnosi sa susjedima, a jedna od najvažnijih europskih prometnica koridor 10, važan je za povezivanje Hrvatske i Srbije. Najavljeni bilateralni sporazumi u prometu, čije se potpisivanje očekuje u listopadu, važni su i za zračni promet, tako da bi se i prvi zrakoplovi mogli očekivati potkraj godine.

Vukosavljević je rekla da će most na graničnom prijelazu Erdut-Bogojevo, koji je jedna od prepreka na Koridoru 10 kada je u pitanju željeznički promet, biti popravljen u 2004. godini. Tijekom razgovora raspravljalo se i o usklađivanju međusobnih telekomunikacijskih sustava i mogućnosti razmjene iskustva kada je riječ o zakonu o telekomunikacijama, kazala je Vukosavljević.

Razgovor s haškim optuženikom – nova afera u Hrvatskoj

Intervju s Antom Gotovinom autentičan?

Odvjetnik generala Ante Gotovine *Marijan Pedišić*, kojeg je Haški sud optužio za ratne zločine, potvrdio je autentičnost intervju s generalom Gotovinom objavljenog u najnovijem broju tjednika Nacional.

Intervju novinaru i vlasniku Nacionala *Ivi Pukaniću* prvi je Gotovinin istup u javnosti u dvije godine skrivanja od ICTY-jeve potjernice i Interpolu. General Gotovina u razgovoru je rekao da »priznaje legitimost Haškog suda« i izrazio spremnost za razgovor s haškim istražiteljima u Zagrebu kako bi dokazao svoju nevinost, no ne u ulozi optuženika, nego kao osumnjičenik. »Ako nakon mog iskaza i dalje ostanu kod optužnice protiv mene, odlazim dobrovoljno u Haag«, rekao je Gotovina istaknuvši kako i danas »stoji iza svojih časnih i poštenih vojničkih poteza«.

Autor intervju *Ivo Pukanić* izjavio je nakon razgovora u policiji da nije otkrio gdje je i kada razgovarao s Gotovinom. Kaže da se pozvao na Zakon o informiranju koji mu, kao novinaru, dopušta da ne otkrije svoj izvor informacija i način na koji je do njih došao. Dodao je da mu policajci nisu rekli da bi prema njemu mogle biti primijenjene bilo kakve sankcije. Kaže da policija ne sumnja u autentičnost intervju koju su, kako je rekao, Reutersu i Hini potvrdili i Gotovinin odvjetnici. Novinar i vlasnik Nacionala je rekao kako mu policija nije ponudila nagradu za informaciju gdje je Gotovina.

Glavna haška tužiteljica *Carla del Pon-*

te spremna je saslušati generala *Antu Gotovinu* odmah čim dođe u Haag i na temelju toga poduzeti »sve potrebne mjere«, izjavila je glasnogovornica tužiteljice *Florance Hartmann* u telefonskom razgovoru iz Rima, gdje je Carla del Ponte bila u radnom posjetu talijanskoj vladi.

Prema riječima *Florance Hartmann*, prema Statutu i Pravilima ICTY-a nije moguće priznavanje statusa osumnjičenika za osobu protiv koje je podignuta i potvrđena optužnica. Na upit izlazi li u susret zahtjevu Gotovine time što su ga spremni saslušati čim dođe u Hag, odgovorila je kako Tužiteljstvo u svom radu ima »konstruktivan i otvoren pristup«.

Predsjednik Hrvatskog sabora *Zlatko Tomčić* izjavio je da ne očekuje da će intervju s haškim optuženikom generalom Antom Gotovinom izazvati nemir na hrvatskoj političkoj sceni.

Premijer *Ivica Račan* rekao je da general Ante Gotovina mora u odnosu na Haški sud napraviti puni korak, pri čemu može računati na pomoć Hrvatske vlade, dok je predsjednik *Stjepan Mesić* kazao kako hrvatski general »odgovaranjem na pitanja« Haškog suda može ispraviti nepovoljni položaj u koji ga je dovela prethodna vlast onemogućivši mu da se obrani još u istražnom dijelu postupka.

Predsjednik *Vladina* savjeta za suradnju s Haagom *Goran Granić* izjavio je, da bi za Gotovinu bilo najbolje da se preda sudu i tamo izbori za svoju istinu o ulozi u ratu.

Čelnici HDZ-a, HSLS-a, DC-a i HB-a ko-

Hrvatske kratke priče u beogradskoj »Reči«

Opsežan prikaz hrvatske kratke priče devedesetih objavio je beogradski časopis »Reč« u netom izišlom broju. Autor prikaza je zagrebački književni znanstvenik *dr. Krešimir Bagić*. Na gotovo dvadeset stranica Bagić u tekstu pod naslovom »Damoklov mač stvarnosti« govori o 19 hrvatskih kratkopičaša koji su u proteklom desetljeću uspjeli objaviti »barem premijernu knjigu takvih tekstova«. Proza devedesetih obilježena je ratnom kataklizmom i poslijeratnom krizom, piše Bagić i dodaje da u prvoj polovici toga razdoblja autori radije posežu za fakticitetom, koji u drugoj polovici devedesetih prelazi u podtekst priče. Beogradski nakladnik »Samizdat B92« tiškao je posljednjih godina više književnih djela hrvatskih autora među kojima osam knjiga *Dubravke Ugrešić*, dvije knjige *Roberta Perišića* i jednu knjigu *Daše Drndić*.

Beogradska »Reč« i zagrebački časopis iz kulture »Zarez« surađivali su 2001. razmjenjujući tekstove koje su prethodno objavili.

mentirali su da bi taj razgovor, pod uvjetom da je vjerodostojan, trebao potaknuti Hrvatsku vladu da Gotovininim odvjetnicima dostavi dokumentaciju potrebnu za njegovu obranu pred haškim tužiteljima.

Vrućine pomjerile početak sezone

Počelo paličko ljeto

Subotičani se vraćaju Paliću kao mjestu za odmor, razonodu, sunčanje i kupanje. Proteklog je vikenda plaža kod Vikend naselja bila vrlo posjećena. Oba odbojkaška igrališta okupirali su mladići i djevojke sportskog duha, a ljubitelji piva su pod tendom lokala »Volley Beach« uživali u »vitaminskim napicima od hmelja«. Kako kažu kupaci, voda je već sada odgo-varajuće temperature, i nema razloga da svi ljubitelji ovog najpristupačnijeg načina ljetovanja ne započnu svoj odmor na obali Palića.

Hermina Venéki

Sunčanje i kupanje

Učenica drugog razreda Kemijsko-tehnološke škole »Lazar Nešić« sedamnaestogodišnja *Krisztina Venéki* jedna je od mnogih djevojaka koje su došle radi sunčanja, ali je iskoristila prigodu i za kupanje na Paliću. Krisztina kaže: »Voda je prijatna, mada je u početku bila malo hladnija. Ne želim zapostaviti školu i učenje, te s društvom dolazimo samo vikendom«.

Njena sestra *Hermina* kaže kako joj prija kupanje. »Mene ne zanima toliko odbojka koliko sunčanje i kupanje. Što se tiče sunca, krema me štiti. Ovdje dolazim s društvom, a voda je odlična. Što se večernjih izlazaka tiče, ne ostajemo ovdje na Paliću u diskoteci Omega, već odlazimo do grada, gdje radije izlazimo« – kaže preplanula palička ljepotica.

Ulaznica za termalni bazen za djecu iznosi 70 dinara, za umirovljenike 100, a za odrasle 150 dinara. Ulaznica za termalni bazen za cijeli tjedan iznosi 600 dinara, a mjesečna je 2.400. Kupaci pristižu »u stotinama«, palička voda se ugrijala dovoljno za kupanje, a ovih dana će biti određene i cijene za Muški i Ženski štand. Tuš-kabine bi trebale biti u funkciji ovih dana. Prema informaciji iz javnog poduzeća Palić-Ludaš, sezona počinje tek narednog vikenda, a kupaci se nadaju da će brzi dolazak ljeta utjecati da se sve pripreme završe što ranije.

Krisztina Venéki

Seminar za poduzetnike

Trodnevni tečaj za poduzetnike – na kojem će se obraditi teme poput: psihologije poduzetništva, reklama i marketing, porezni sustav, novosti knjigovodstva, informatika za poduzetnike, carinske novine, krediti i donacije, održat će se od 19. do 21. lipnja u organizaciji d. o. o. Most-Hid. Kontakt za prijave i informacije 55-28-28.

Proslavljeno 10 godina Yu eco radija

Yu eco radio obilježio je velikom manifestacijom na glavnom gradskom trgu desetogodišnjicu svog postojanja. Već dugo

VIJESTI

vremena nije bilo toliko mladih i starih na koncertu dobrih vibracija, kao što je to bilo 5. lipnja. Po mnogo čemu specifičan u trenutku kada je pokrenut, a i sada, Yu eco

radio proširio se i na televizijski program, te na još jednu frekvenciju, Radio 99. Program »zelene frekvencije« poznat je po brojnim ekološkim temama, dobrom glazbom i servisnim informacijama. Na prijamu koji je organiziran povodom ovog jubileja bili su prisutni i članovi uredništva »Hrvatske riječi«.

Dan MZ Palić i Tresetišta

MZ Palić i Udruga sportskih ribolovaca »Šaran« proteklog vikenda organizirala je i ove godine druženje za ljubitelje prirode, kulinarstva i malog nogometa. Tijekom vikenda održalo se natjecanje u kuhanju kotlića, malom nogometu i sportskom ribolovu.

Izbori u nedjelju

U nedjelju, 15. lipnja biraju se rukovodstva mjesnih zajednica. Istodobno se održavaju dopunski izbori za šest odbornika Skupštine općine u izbornim jedinicama br. 5 – Centar III, br. 7 – Dudova šuma, br. 19 – Mali Bajmok, br. 53 – Čantavir, br. 56 – Novi Žednik, br. 60 – Bajmok. Birališta su otvorena od 7 do 20 sati, a dopunske izbore za odbornike promatra CESID.

Predstavnici općine u Osijeku

Predsjednik SO Subotica *Géza Kucsera* i potpredsjednik SO *Bela Tonković* boravili su prošlog petka i subote u Osijeku. Pored Papinog dolaska, povod za odlazak u Osijek bio je i susret s predsjedništvom osječke lokalne samouprave. Dogovoren je nastavak suradnje na više područja, od gospodarstva do kulture. Tim povodom očekuje se više osječkih izaslanstava u Subotici na realizaciji dogovorene suradnje.

Dužnosnici pohode Suboticu

Bogati politički i diplomatski život grada nastavljen je i proteklog tjedna. Nakon nedavnih posjeta više ministara srbijanske Vlade, premijera Mađarske, Srbije te Vojvodine, proteklog vikenda Suboticu su posjetili predsjednik Skupštine Srbije i Crne Gore Dragoljub Mićunović te potpredsjednik Vlade Republike Srbije Miodrag Isakov.

Zadužbina biskupa Budanovića

U srijedu, 4. lipnja održana je osnivačka skupština Zaduzbine biskupa Budanovića na kojoj je prema donešenom dnevnom redu konstituiran Ured Zaduzbine, a za ravnatelja ureda je imenovan vlč. Josip Te-

munović. Nakon ovog inicijativnog akta pred Zaduzbinu i njezinim Uredom su daljnje ostvarivanje zadaća na povratu imovine koja je ostala legatom biskupa Lajče Budanovića.

Komemoracija za žrtve holokausta

Danas se obilježava stradanje Židova u Drugom svjetskom ratu. SO Subotica i Židovska općina organiziraju komemorativnu sjednicu u Sinagogi i polaganje cvijeća pred spomenikom u ulici Pap Pala gdje je prije 59. godina bio geto, te ispred Sinagoge.

Za europsko radno vrijeme

Pokrenuta je inicijativa za reguliranje radnog vremena u organima uprave SO Subotica, kako bi ono bilo od 8 do 16 sati, poput pokrajinskih i republičkih organa. Ovim se želi postići bolja kvaliteta rada, veća efikasnost približavanje općinske uprave građanima. Inicijativu su podržali odbornici iz gotovo svih stranaka Skupštine općine, a pokrenuo ju je *Slaven Dulić*.

III. Festival bunjevačkih pisama

Narednog petka, 20. lipnja u HKC »Bunjevačko kolo« se održava Treći festival bunjevačkih pisama. Na ovoj manifestaciji koja počinje u 21 sat bit će predstavljeno 15 novih kompozicija tijekom natjecanja. Pored natjecanja, gosti festivala su i svirci iz Vinkovaca. Ulaznice se mogu kupiti u prostorijama »Bunjevačkog kola« i kavane »Dukat« po cijeni od 250 dinara za svečanu dvoranu i 200 dinara za baštu, gdje će biti postavljen video bim.

United Games

Festival United games koji se održava od 9. do 15. lipnja okuplja mlade iz više zemalja koji će se pozabaviti temama tolerancije, solidarnosti i zaštite životne sredine. U okviru ove manifestacije je grupa subotičkih mladića i djevojaka posjetila više europskih gradova, članova ovog projekta.

Usvojen LEAP

Odluku o usvajanju radne varijante Lokalnog ekološkog akcionog plana Skupština

općine je donijela glatko, bez diskusije. LEAP bi trebao na cjelovit način definirati potrebne korake kojima bi se rješavali ekološki problemi grada od pitke vode, čvrstog otpada, kvalitete zraka, zaštite šuma i zemljišta... Kao članovi komisije za provođenje ovog plana izabrano je četrnaest stručnjaka iz ovih oblasti.

Katarina Karađorđević za subotičko zdravstvo

Nakon akcije »Kultura pomaže ženama«, tijekom koje je za medicinski centar u Subotici nabavljen mamograf, princeza *Katarina Karađorđević* pozvala je predstavnike subotičke Općine i zdravstva na dogovor radi iznalaženja mogućnosti za osiguranje i drugih donacija subotičkom zdravstvu. O tome je nedavno s gospođom Karađorđević u Beogradu razgovarao predsjednik IO *Árpád Papp*, doktorica *Zlata Kočik* i drugi članovi subotičkog izaslanstva.

Raspust na vidiku

Školska godina je pri završetku, a pripreme za upis u srednje škole su u tijeku. Vođe se odlučujuće borbe za ocjene i nastavak školovanja. Oproštaj od škole i djetinjstva prolazi u nestrpljivom očekivanju raspusta. Fotografija sa završne svečanosti u jednoj od najboljih škola u općini, OŠ Széchényi István to potvrđuje. Na Internet sajtu www.min.edu.yu/upis mogu se dobiti detaljnije informacije o upisu u srednje škole.

Promjena polaska autobusa

JP »Subotica-trans« obavještava putnike i korisnike usluga gradskog prijevoza da je došlo do izmjene na liniji broj 9., koja prometuje od Hale sportova do tvornice »Sever«. Promjena se odnosi na termin povratka koji je do sada obavljan u 15,07 sati. Novi polazak od tvornice »Sever« je u 14,07 radnim danima. Ovim se izašlo u susret radnicima tvornice »Sever« koji rade po novom režimu poslovanja. Termin polaska nije mijenjan i on ostaje 6,35 od Hale sportova.

»Hrvatska riječ« predstavljena u Pečuhu

PEČUH - U Pečuhu, u Mađarskoj, 5. lipnja bilo je organizirano predstavljanje informativno-političkog tjednika »Hrvatska riječ«. Domaćin skupa bio je Hrvatski klub »August Šenoa« na čelu s predsjednikom *Mišom Hepp*, a suorganiza-

tor Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu.

Uvodnu riječ o značaju ovog manjinskog tjednika u Vojvodini dao je generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu *mr. Ivan Bandić* a zatim je direktor i v. d. urednik lista *Zvonimir Perušić* predstavio uređivačku politiku i način rada novog lista u hrvatskoj zajednici. O proceduri ponovnog pokretanja lista i političkom okruženju koje je to omogućilo govorio je pokrajinski zastupnik *Kalman Kuntić*, te je bilo riječi o mogućnostima uspostavljanja suradnje između uredništava »Hrvatske riječi« i »Hrvatskog glasnika«, koji je glasilo Hrvata u Mađarskoj. Od samog početka izlaženja »Hrvatske riječi« angažirani su dopisnici

iz hrvatske zajednice u Mađarskoj te je potvrđeno kako će se ta suradnja intenzivirati na obostranu korist.

Bilo je to prvo predstavljanje ovog tjednika izvan Vojvodine, a tijekom lipnja list će biti predstavljen i u Zagrebu. ■

I Sonćani kod Pape

SONTA - Dvadesetak Sonćanki i Sonćana, skupa s mjesnim župnikom vlč. *Željkom Augustinovićem* bilo je u Osijeku na dočeku Pape Ivana Pavla II., te na svetoj misi. Sonćani su bili u šokačkim nošnjama, a vlč. Augustinov je tako po drugi put dočekaio Papu. »Prvi put sam bio na dočeku u Mariji Bistrici, a sada sam sretan i ponosan na ovaj susret, no ujedno sam i tužan jer je očito da Papa iz zdravstvenih razloga više neće biti kadar doći u Hrvatsku. Izuzetno mi je drago da sam sa sobom vodio i svoje vjernike, koji su unatoč velikoj vrućini, s ponosom nosili starinske narodne nošnje šokačkih Hrvata« – kaže vlč. Augustinov.

I. A.

Počela gradnja novog hotela u Vukovaru

Na mjestu »Lav« gradi se »Mijok«

Vukovar – U Vukovaru je na mjestu bivšeg hotela »Lav« počela gradnja novog, koji bi mogao znatno obogatiti društveni život u gradu. Riječ je o hotelu s tri zvjezdice, i površine 4.117 četvornih metara, koji će osim soba za goste sadržavati poslovne prostore te poslovnu školu. U izgradnju hotela vukovarska obitelj Mijok će uložiti oko 20 milijuna kuna. Radovi bi trebali biti završeni do svibnja 2004. godine. Vlasnik objekta je vukovarski poduzetnik *Stjepan Mijok* koji je o objektu rekao:

»Planiramo zaposliti 21 osobu. Hotel će imati uobičajene sadržaje, ali budući da leži uz Dunav morat ćemo koristiti prednosti Dunava. Tu je veslački klub, možda i ronilački klub, znači moramo iskoristiti sve prednosti kako bi privukli goste. U ho-

telu će biti i škola, u prvoj godini će biti 90 učenika za poduzetništvo na engleskom jeziku, a bit će tu raznih sadržaja same škole. Budući da je to privatna škola nećemo dozvoliti niti jedan prazan sat. U prizemlju bi trebala biti jedna dobra banka i osiguravajuća kuća te još neki prateći sadržaji. Kako očekujemo razvoj gospodarstva, pristajanje brodova i drugih aktivnosti, hotel će imati 20 soba, 4 apartmana, dvoranu za svatove i kongresnu dvoranu za 300 osoba. Treba računati da je u blizini »Hrvatski dom«, Kazalište, Muzej »Ružička« i dvorac Eltz što bi također moglo privući goste«, zaključuje Mijok. Svečano otvorenje hotela predviđeno je za 3. svibanj 2004. godine, odnosno na Dan grada Vukovara.

J. K.

Trinaestoro prvopričesnika u Beregu

BAČKI BREG - U nedjelju, 8. lipnja, na blagdan Duhova u prepunoj crkvi sv. Mihovila Arkandela u Bačkom Bregu, trinaestoro mališana je primilo prvu svetu pričest. Ni visoka temperatura nije spriječila vjernike da prisustvuju ovoj svečanoj svetoj misi koju je predvodio mjesni župnik Davor Kovačević. Osim vjernika ove župe, misi su prisustvovali i mnogobrojni gosti, rođaci i prijatelji malih prvopričesnika i njihovih roditelja. Slavlje se nakon svete mise nastavilo u domovima uz svečani nedjeljni ručak.

Z. G.

»Uho, grlo, nož«

SOMBOR - Gradska biblioteka »Karlo Bijelicki« u Somboru i beogradska izdavačka kuća »RENDE« upriličili su promociju romana hrvatske spisateljice Vedrane Ruden »Uho, grlo, nož« u ponedjeljak 2. lipnja u somborskom Narodnom kazalištu. Ovaj roman je prošle godine objavljen u Hrvatskoj i bio jedan od najprodavanijih, a isti uspjeh je doživio i u SCG. Na promociji je sa spisateljicom govorio umjetnik iz Beograda Uroš Đurić.

Z. G.

Najmlada kolporterka »Hrvatske riječi«

SONTA - Osmogodišnja Sanja Andrašić, učenica prvog razreda OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti, vjerojatno je najmlađa kolporter »Hrvatske riječi«. Prije nekoliko tjedana preuzela je distribuciju našeg tjednika u Sonti. Sanja kaže da je, za početak, zadovoljna prodajom no ambicije su joj da je poboljša.

»Subotom prodajem novine na tržnici, nedjeljom pred crkvom, a radnim danima

prošetam kroz centar, pa se i tamo ponešto proda. Neke mušterije su mi već postale stalne, pa mi dođu kući po novine. Drago mi je što prodaja ide lijepo, jer u našim novinama često možemo ponešto pročitati o Sonti i Sonćanima, a drago mi je što na ovaj način, uz zabavu, zaradim i ponešto za svoj džeparac, koji mi je draži od onoga koji dobijem od mame i tate« – kaže Sanja Andrašić.

Papi uručen Ištvančićev film

Zagreb – Tavankut: U povodu trećeg Papinog posjeta Hrvatskoj HRT, Orfej i Glas Koncila izdali su DVD s 12 hrvatskih dokumentarnih filmova u luksuznom izdanju na više jezika, koji je bio uručen Papi kao poklon. Među 12 izabranih hrvatskih dokumentaraca nalazi se i film našeg redatelja rodom iz Tavankuta *Branka Ištvančića*. Njegov film, koji je među ostalim uručen Papi, nosi naziv Slavonski žetveni običaji, a inače je 1995. godine dobio nagradu Zlatna uljanica koju dodjeljuje Glas Koncila. Ovo je na jedan način novo priznanje našem redatelju koji se proslavio dokumentarnim filmovima. Branko Ištvančić za »Hrvatsku riječ« kaže da mu je drago što se njegov film nalazi među 12 odabranih hrvatskih dokumentaraca koji su poklonjeni Papi.

I. I. I.

Kazališni maraton

SOMBOR - U četvrtak 12. lipnja s početkom u 20 sati, otvara se Jedanaesti kazališni maraton na velikoj sceni somborskog Narodnog kazališta. Publici će se u tri dana maratona svojim komadima predstaviti Narodno kazalište Beograd, Narodno kazalište »Toša Jovanović« Zrenjanin, Beogradsko dramsko kazalište, Narodno kazalište Niš, Teatar Rugantino, Teatar ITD Zagreb i Beogradski ATELJE 212. Domaćini će odigrati predstavu »Majstor i Margarita« M. Bulgakova u režiji Kokana Mladenovića. U okviru kazališnog maratona održat će se parlament mladih »Maraton il na sto metara«, izložba keramičkih skulptura Dušana Savića »Vječna zemlja«, te koncert gitarista Vedrana Ferizovića. Svečano zatvaranje maratona bit će u nedjelju 15. lipnja u jutarnjim satima.

Z. G.

Obnovljen običaj kraljica

BAČKI BREG - Prije tri godine, na blagdan Duhova, u Bačkom Bregu je obnovljen običaj Kraljica koji se njeguje i danas. Tako su u nedjelju 8. lipnja Kraljice u dvije grupe s barjaktarima, torbonošama i mladama obišli kućanstva ovog šokačkog sela. Po starom šokačkom običaju, prvo su posjetili župnika, a zatim su išli do kneza sela, posjetili kuće u kojima stanuju neoženjen momak ili neudana cura, te kuće gdje nema djece. U svim ovim kućama Kraljice su pjesmom poželjele sreću, barjaktari su tjerali zle duhove, torbonoše primale darove (slastice, voće, povrće, jaja, kobasice...), a mlade novac u njedra. Nakon obilaska sela, kraljice su podijelile dobivene darove. Ovaj prelijepi, stari običaj će se njegovati i dalje o blagdanu duhova, ili kako Berešci kažu – Dova.

Z. G.

»Dani dječjeg stvaralaštva« u Apatinu

SONTA - Najmlađa folklorna skupina Kulturno prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija«, polaznici dječjeg vrtića »Pčelica« u Sonti, sudjelovala je 4. lipnja na manifestaciji »Dani dječjeg stvaralaštva« u Apatinu.

Mali Sonćani su sudjelovali u programu s dvije točke. Izvedena su ritmička točka I splet šokačkih pjesama I plesova.

I. A.

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti:
Titel i Stari Slankamen (6.)

Ostao je samo koji kamen

Za osiguravanje značajnog riječnog prijelaza (kovina) između Slankamena i Titela i sa Srijemske strane već je u XI. stoljeću izgrađena utvrda (ili je obnovljena postojeća rimska) koja je stajala u ratnim viorima sve do 1738. godine. Naime, poslije Beogradskog mira između Austrijskog i Turskog Carstva odlučeno je da se poruše sva pogranična utvrđenja, kada je, među ostalima, srušena i Iszlankamenszka (turski naziv).

Danas su od nje ostale samo ruine na ulazu i na brdu iznad gradića. Titelsku utvrdu su porušili dvadeset godina ranije 1718.-te, kada su Beograd (privremeno) zauzeli Austrijanci, a da bi što prije popravili i utvrdili Kalemegdan, dereglijama su Dunavom prevozili opeku koju su »eks-ploatirali« iz zidova titelske utvrde. Za gradnju kasarne šajkaškog bataljona isto su korištene titelske opeke. Danas tako postoje samo temelji pod zemljom, nekad snažne i važne građevine.

PRVA SVJETOVNA BOLNICA: Slankamen u doba prvog Anžuskog kralja Karla I. (I. Károly, kralj od 1301.) spominje se kao kraljevski grad (Civitas regis Zalankemen). Ako znamo da je mladi kralj desetak godina, u početku svoje vladavine, proveo u Temišvaru i Petrovaradinu, onda je možda razumljivije zašto daje privilegiju ovom značajnom trgovačkom mjestu. Grad se dijeli na nekoliko prostora njih cjelina. Ima tvrđavu, (izgrađenu 1072.), podgrađe i luku. Razvijenost grada dokazuje i to, da je 1325. godine jedan bogati katolički trgovac po imenu *Joannes dictu Man* izgradio jednu bolnicu s kape-licom za »spasenje svoje i ženine duše«. Ova je bila (po današnjim saznanjima) prva svjetovna bolnica u našim krajevima. Do tada bolnice, *špitale*, osnivale je uglavnom pri samostanima Crkva. Ugrin, kaločko-bački nadbiskup, osnivač je prve bolnice oko 1220-30. godine u Baču, koja se ne vezuje uz neki samostan. Ivan zvani Man (možda njemačkog porijekla) je katolički trgovac, ali to ne znači da u Slankamenu nema trgovaca druge vjeroispovijesti. U to doba trgovali su na ovim prostorima i Grci, Arapi, Jermeni. Glavni tr-

govinski artikl bilo je čuveno srijemsko vino. Vjerojatno je i naš Ivan trgovac svoju imovinu stjecao trgujući ovim »nektarom«. Što ga je inspiriralo za ovakvu karitativnu djelatnost? Možda djelatnost Koboli László-a (Ladislav iz Kovilja) koji je u doba osnivanja bolnice bio titelski prepošt (1323.-26.). Koboli je zatim bio za grebački biskup (1326.-1343.) i kaločko-bački nadbiskup 1343.-45. Rođen je u današnjem Kovilju oko 1275.-80. godine (Cobol u srednjem vijeku) gdje je završio školu pri franjevačkom samostanu (na njegovom mjestu je je danas Koviljski manastir), kaptolsku školu je završio u Titelu, a studije teologije i medicine u Parizu. On je prvi liječnik-svećenik s akademskom titulom u Hrvatskoj i Južnoj Ugarskoj. On je bio liječnik Karla I. i njegov diplomata, po spisima bio je i predavač »medicinske znanosti i prakse«.

Iz oskudnih podataka (nisu ni dokraja istraženi svi spisi) možemo ipak izdvojiti neke bitne činjenice za to doba: u ovim gradovima (Titel, Slankamen itd.) u XIV. i XV. stoljeću već živi imućno građanstvo, koje osniva karitativne institucije (bolnice), škole (Kamenica), šalje sposobne mladiće na studije u Beč, Krakov, Prag, Bolognu. U XV. stoljeću (po nepotpunim spiskovima) 29 mladića studira iz dosad promatranih gradova na raznim univerzitetima Europe, najviše iz Futoga (njih osam) iz Kamenice, Titela i Slankamena po četiri, a njih devet su podrijetlom iz Srijema. Osnov za razvoj ovih gradova bila je trgovina i gajenje vina. Neki autori smatraju da je vinogradarstvo »bitan faktor u razvoju pojedinih gradova« u Panonskoj nizini.

POSLEDNJI ZRINSKI: Koncem XVII. i početkom XVIII. stoljeća trokut Titel, Slankamen, Petrovaradin, postaje poprište krvavih borbi između Habsburškog i Turskog Carstva. U »najkrvavijoj bici stoljeća« 1691. godine kod Slankamena austrijska vojska sastavljena od austrijskih regimenta, njemačkih plaćenika, talijanskih i poljskih dragovoljaca, srpskih četa i hrvatsko-ugarskih plemićkih banderija, pod vodstvom grofa *Ludviga Baden-*

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Spomenik bitke kod Slankamena

skog, porazila je tursku vojsku u kojoj su bili i Mađari iz Erdelja, francuski topnici i inženjeri. Na čelu svoje banderije sastavljene uglavnom od Hrvata i Mađara u ovoj bici poginuo je mladi *Adam Zrinski* (Zrínyi Ádám) zvanično posljednji izdaničnik čuvene plemićke loze. Bio je jedini sin pjesnika i vojskovođe *Nikole Zrinskog* (Zrínyi Miklós) koji je napisao prvi ep na mađarskom jeziku. Drugi ep »Az Adriaí tengernek Syrenája« (tiskano 1651.) njegov rođeni brat, Adamov stric *Petar Zrinski* (Zrínyi Péter) preveo je na hrvatski i 1660. godine izdao pod naslovom »Adrianszoka mora Syrena«. Adamov otac Nikola je poginuo pod čudnim okolnostima u lovu. Strica Petra su zajedno sa Franom Krstom Frankapanom (Frangepán Ferenc), kao vođe protuhabsburške urote, pogubili u Bečkom Novom Mjestu (Wiener Neustadt). Tko zna kako bi tekla dalje sudbina Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva da je urota uspjela?

(U sljedećem broju:
Intermezzo o vinu i samostanima)

Hrvati u Vojvodini u izvješćima o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava u razdoblju od 1990. do 2003. godine (6.)

Manjine pod lupom Helsinškog odbora

23.) Nacionalne manjine u SR Jugoslaviji, Savezno ministarstvo nacionalnih i etničkih zajednica, Beograd 2001., str. 112.

To je prvo, sumarno, godišnje izvješće Savezne vlade o položaju manjina u SR Jugoslaviji, pisano s afirmativno-apologetskog stajališta. Osim što se tu i tamo spominju (i to mahom netočno) u dijelu koji zbirno govori o ostvarivanju manjinskih prava, o Hrvatima se zasebno još piše na dvije stranice (58-59), no također s puno manjkavosti – posve površno i s dosta materijalnih grešaka. Napominjemo da brošura Bunjevece tretira kao samostalnu, od Hrvata izdvojenju, etničku zajednicu – o njima se piše na tri stranice (55-58).

24.) Individualna i kolektivna prava manjina, Helsinški odbor za ljudska prava, Beograd 2001., str. 200.

U knjizi je objavljeno nekoliko uvodnih izlaganja i pedesetak autoriziranih diskusija s Okruglog stola »Nacionalne manjine u Srbiji«, koju je izdavač organizirao u Novom Sadu 8. i 9. rujna 2000., na kojemu su sudjelovali predstavnici svih srbijanskih manjina. U uvodnim izlaganjima se u općim naznakama posve korektno govori o nekom aspektu problema (npr. o nacionalnih strukturi stanovništva, vjerskim manjinama, instrumentima zaštite manjinskih prava, odnosu manjina i izbjeglica, značaju manjina u susjedskih odnosima...), a u diskusiji koja je uslijedila o tome se raspravljalo iz rakursa predstavnika manjina. O problemima koje se tiču hrvatske zajednice u Vojvodini pred sam kraj Miloševićevog režima govorio je Antun Skenderović: o pitanju nepriznatog statusa (str. 52-53), zatim o potrebi postojanja političkih institucija kod manjina (str. 59), o zahtjevu Demokratskog saveza Hrvata u

Vojvodini za kulturnom autonomijom (str. 75-76.), te o pitanju izbjeglica (str. 91-92). U vidu priloga, u knjizi su objavljena i dokumenta nekoliko manjinskih organizacija o rješavanju njihova položaja, a među njima i dokument DSHV-a: *Kulturna autonomija Hrvata u Republici Srbiji* (str. 159-163).

25.) Ljudska prava u Srbiji 2000, Helsinški odbor za ljudska prava, Beograd 2001., str. 188.

Sumarno godišnje izvješće o stanju ljudskih prava u Srbiji za 2000. godinu. Osim ukupnog prikaza (ne) ostvarivanja ljudskih prava, izvješće sadrži i dio »Nacionalne manjine« (str. 126-147), u kojem se na nekoliko mjesta govori i o (ne) ostvarivanju i povredama manjinskih prava Hrvata u Vojvodini.

26.) Nacionalne manjine i pravo, Helsinški odbor za ljudska prava i Humanitarni centar za integraciju i toleranciju, Beograd 2002., str. 148.

Riječ je o ambiciozno postavljenom izvješću o položaju nacionalnih manjina u Srbiji nakon društvenih promjena u listopadu 2000., koji sadrži analizu pravne regulative, zatim istraživanje o primjeni propisa u praksi, rezultate istraživanja javnog mnjenja o tome koliko pripadnici manjina poznaju svoja prava, kakve su im potrebe i kako doživljavaju ostvarenost prava. U dijelu koji govori o primjeni prava, ni u jednom segmentu se o Hrvatima u Vojvodini uopće ne govori, dok javnomnjenjsko istraživanje u rezultatima donosi i stajališta Hrvata.

27.) Manjine i tranzicija, Helsinški odbor za ljudska prava, Beograd 2002., str. 150.

Tekst je nastao u namjeri da se na jednom mjestu registrira način obradbe Hrvata iz Vojvodine u svim relevantnim izvješćima vladinih i nevladinih organizacija, koji za predmet imaju problematiku položaja, ostvarivanja i kršenja ljudskih i manjinskih prava. Pri tomu, autor se služio isključivo javno objavljenim publikacijama, a osim osnovnih bibliografskih podataka o izvješću, u tekstu se donosi i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način kako su obrađeni Hrvati. Tako se dobiva ne samo bibliografska obrađena građa o ovoj problematici, već i jedna šira obradba, koja će zacijelo biti od velike koristi za daljnja istraživanja o položaju Hrvata u Vojvodini od 1990. godine do

Piše:
Tomislav Žigmanov

.....

U knjizi su objavljeno desetak uvodnih izlaganja i tridesetak diskusija s konferencije »Tranzicija i položaj manjina«, koju je Helsinški odbor za ljudska prava organizirao u Beogradu 8. i 9. studenog 2001. Naslovom skupa zadata tema sagleda se iz kutova različitih znanosti (pravne, sociologijske, politologijske...), pristup je općenit – promatraju se manjine qua manjine, a problematiziraju se događaji i procesi značajni za položaj manjina u tek započetoj tranziciji (ponajviše promjenama koje uzrokuje usvojeni Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina). Diskusijom koja referira na položaj i prilike u hrvatskoj zajednici, zabilježen je sudionik Kalman Kuntić (str. 108-109).

28.) Ljudska prava u tranziciji – Srbija 2001, Helsinški odbor za ljudska prava, Beograd 2002., str. 318.

Sumarno godišnje izvješće o stanju ljudskih prava u Srbiji za 2001. godinu. Među ostalim, sadrži i dio koji govori o položaju manjina (str. 164-183), u kojem se nalaze na nekoliko mjesta i podaci o ostvarivanju i kršenju manjinskih prava Hrvata u Vojvodini.

Bršančevo

Sveti Antun Padovanski

Piše: Alojzije Stantić

Od davnina se u varoškoj (subatičkoj) i drugim fratrovskim crkvama svečano slavi sv. Antun. Na njegov spomendan crkvu napune njegovi štovaoci, a prid njegovim kipom, s malim Isusom u naručju i komadom kruva u drugoj ruci, mole se i pale sviće njegovi štovaoci

Sveti Antun Padovanski, omiljen svetac, slavi se 13. lipnja. Rođen je u Lisabonu 1195. godine, umro je 1231. godine. Umro je u trideset i šestoj godini, u velikoj svetosti. Saranjen je u Padovi, u bazilici koju su za njega sažidali. Koliko je sv. Antun omiljen svetac u narodu vidi se i po tom da ga u Italiji od milja zovu »Santo«. Ko učenik sv. Franje Asiškog bio je na velikom glasu s pridikama; staro se o sirotinji; izmirivo je posvađane; otkupljivo je robove; virnici su se tiskali oko njegove ispovidaonice; strogo je postio – ijo je koliko da živi...

Od davnina se u varoškoj (subatičkoj) i drugim fratrovskim crkvama svečano slavi sv. Antun. Na njegov spomendan crkvu napune njegovi štovaoci, a prid njegovim kipom, s malim Isusom u naručju i komadom kruva u drugoj ruci, mole se i pale sviće njegovi štovaoci. Kadgod je narod na spomendan sv. Antuna darivo »naše« fratre živinom, najčešće odraslim guščetom, parom pileža, prasetom, jagnjetom i sl. Kod kapije je sindikus (računovoda staratelj) zabilužio ime darovatelja i šta je dao, živinu je puštio u avliju, a već istog dana poslipodne sindius je na dražbi građanima prodo višak darova. Med većim gazdama bilo je i taki koji je darivo tele, ždribe i sl., a poslipodne ga na dražbi kupio natrag.

Po kadgodašnjem adetu oko sv. Antuna je »pao prvi otkos« ječma, počeli su ga kositi, a to je ujedno bio i početak risa (žetve.)

BRŠANČEVO – TIJELOVO: Ovo je blagdan (u narodu se spomi-

nje još ko Bršanac, Brašančevo, Brašanac) kad se svetkuje kruv, najvridniji plod ljudski ruku, kojeg je čovik postigo zajedno s prirodom uz izdašnu Božju pomoć. On da virnici zajedno slave ustanovljene euharistije, utilovljenog Isusa prikazanog u oštiji iz brašna u breskvasnom kruvu (Biblija NZ Lk 22-19). To je ujedno i potvrda stalne prisutnosti Isusa i posli njegovog uskrsnuća.

Divojke spremne za prošijun

IZ ZBIRKE A. STANTIĆA

Na ovaj kadgodašnji god varoš je bila puna svita, osobito mladi, koji su se skupili da s varošćanima proslave blagdan Tila Isusovog i posli svečane biskupske mise sudiluju u najvećem prošijunu za kojeg su znali naši stari. Taj dan se obično poklopio s lipim vrimenom, podešnim da se svit obuče svečano u litnje ruvo i odilo, divojke su se ponovile novim ruvom za prošijun, a većina i barem jednim litnjim ruvom za poslipodne.

Imućniji su divojku kadgod u starini ponovili lionskom svilom, na dukate joj dodali još po kojeg, a u novije vrime su joj kupovali skuplja ruva od sukna, velura, brokata, žoržeta s utisnitim šarama, a nuz svečana ruva ponovili su je makar s

jednim litnjim ruvom s omiljenim sefirom, piketom, krepdešinom i sl. a nuz to su išle i nove cipele i većinom srebrom il zlatom radene papuče (simbol Bunjevaca je klas žita, s njim su najčešće »radili«, kitili, odivne predmete).

Posli prošijuna mladi su obučeni ko da su »izašli iz izloga«, šetali (korzirali, špacirali) po korzu – od »Sokolskog doma« (posli kina »Ja - dran«) do »Batinog« (posli »Boro-

vo«) dućana dok su sa strane stala starija čeljad i gledali mlade, svoje naslidnike. Po adetu najpre su se šetali obaško momci, obaško divojke, a posli nekoliko okrećanja momak je prišo divojki s kojom je »pošo« (zabavljo), da se zajedno šetaju, a to je najčešće bio očigledan znak da će se »uzet«, vinčat. Med tolikim mladim salašarima varošćani su se takoreć izgubili.

ADETI NA BRŠANČEVO: Na Bršančevo se ne ide kvasno tisto, jel su virovali da će žito prija vrimenta uvenit.

Cvit ljiljana su mećali u rakiju i s njom mazali bolesne oči.

Tog dana su reduše uzele prutić i s njim mišale sirište, jel su virovale da će njim se ocele mliko bolje usirit.

Bilo je čeljadi koji su virovali da na Bršančevo ne triba ist kvasno tisto jel se boje da bi mogo padat led na usive, možda će bit velika žega i da će rad tog bit manje kruva.

Latice ruže kojima je na Bršančevo bio okičen oltar dobre su za ličenje glavobolje, nji su posli blagdana skupili i po potribi kuvali teju (čaj) za lik.

Prošijun na Bršančevo

IZ ZBIRKE A. STANTIĆA

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

*Došao je u
krhkom tijelu,
mladenačka
duha da nam
posvjedoči svo-
ju ljubav, vjer-
nost i uistinu
svjedočeći svo-
ju službu koja
je temelj jedin-
stva u Crkvi
sakupi sve ono
što je ras-
pršeno i su-
protstavljeno*

Sveti Otac i obitelj

Put Crkve i naroda

Kod prvih Duhova čuo se šum s neba tako da su mnogi pomi- slili da je duhnuo vjetar. Sjećam se mnogih susreta i hodočašća s Ivanom Pavlom II. Kako god bilo tiho vrijeme, ipak se je osjećao neki lahor kada bi on stigao. Ovih dana uz žegu neobično žarkog lipanjskoga sunca – uživo – ili pokraj malih ekrana cijelom Hrvatskom prošao je Ivan Pavao II. i zanjihao stotine tisuća vjernika katoličke Crkve, a i drugih. Vjerojatno se u ovom času povijesti ne može u cijelosti procijeniti a ni ocijeniti važnost ovog pastoralnog pohoda Hrvatskoj ali će povijest odgovoriti zasigurno zašto je ovaj čovjek iz Bijele Hrvatske – iz Poljske – Petar naših dana za svoje stoti pastoralni pohod izabrao jedan malen narod na raskršću Istoka i Zapada i nije li zapravo ovim činom dao jasno do znanja da i sada želi na posve drugačiji način potvrditi onaj poznati naslov što ga je njegov davni predšasnik dodijelio Hrvatskom narodu »Ante morale christianitatis – predziđe kršćanstva«.

LJUBAV: Prošavši sve metropole »utvrđujući braću u vjeri« ostavio nam je čvrsti temelj obnovljenog kršćanstva, vjere koja mora biti potvrđena, opravdana i svjedočena. Došao je u krhkom tijelu, mladenačka duha da nam posvjedoči svoju ljubav, vjernost i uistinu svjedočeći svoju službu koja je temelj jedinstva u Crkvi sakupi sve ono što je raspršeno i suprotstavljeno. Svojim likom koji pobuđuje sinovsko poštovanje i osjećaje duboke povezanosti sa križem koji Papa nosi, njegova svaka riječ prima još autentičnije i dublje značenje poruke, dapače, testamenta. U ovom povijesnom času katolici više nego ikada mogu se uživo osvjedočiti kako je Crkva utemeljena na Petru koji je Stijena i kako je Crkva dje- lo Božje, a ne ljudsko jer od čvrstoće stijene našim očima je skri- veno vidjeti onu pravu čvrstoću koja nadmašuje krhkost bolesnog staračkog Pape. On je velik i on je stijena i dokaz da se Bog upravo u

ovom času bahatosti čovječanstva služi u svojoj poruci krhkošću ljudskom da navijesti Božansku nad- moć i ponudi spas čovjeku u sva- koj situaciji. Podsjetimo se samo kratko onih jakih poruka koje nam je u svojim brojnim govorima osta- vio putujući ovom zemljom »čineći dobro«.

U Dubrovniku je odgovorio na evandeosko pitanje bogata mladića »Učitelju dobri, što mi je činiti da baštinim život vječni?« Mk 10,17 odgovorom bogate djevojke koja je našla smisao života i baštinila život blaženika čineći dobro za najpo- trebnije, najsiromašnije i bijedne. Proglasio je blaženom Mariju Propetoga Petković, koja je u želji da odgovori služenju Bogu u siroma- sima, ustanovila posebnu družbu sestara – Kćeri Milosrđa. Evo od- govora za sve nas, zarobljenike su- vremenog potrošačkog društva: Ljubiti bližnjega i tako služiti Bo- gu. Biti slobodan u sebi i stoga je u drevnom Dubrovniku slobodu iz- nutra i izvana citirao natpisom »Sloboda se ne prodaje ni za sve blago svijeta.« Blažena Marija je mogla biti blaženom jer se je slo- bodno predala u službu bližnjima. Ali, Marija Propetoga Petković ni- je samo uzor svojim sestrama nego je poruka išla »i svakoj čuvarici obiteljskog ognjišta« to jest žena- ma. Papa kaže: »Mislim na tebe, ženo, jer svojom osjetljivošću, ve- likodušnošću i jakošću obogaćuješ poimanje svijeta i pridonosiš puni- ni istine o međuljudskim odnosima. Tebi je Bog povjerio na pose- ban način stvorenja, te si pozvana postati nezamjenjiva potpora po- stojanju svake osobe, posebno pak u krugu obitelji. Možda je našem do- bu kao ni jednomu drugom raz- doblju povijesti potrebna ona 'um- nost' žene, koja će jamčiti osjetljivi- vost za čovjeka u svakoj prigodi. Hrvatske žene, svjesne svojega vr- lo uzvišenoga poziva »supruge« i »majke«, nastavite gledati na sva- ku osobu očima srca te joj ići usu- sret i biti uza nju osjetljivošću, što je vlastita majčinska osjećaju. Vaša je nazočnost prijeko potrebna

u obitelji, u društvu, u crkvenoj za- jednici.« Tako nam Dubrovnik od- jekuje sa obala Jadrana porukom upućenom najsvetijem biću među ljudima, čuvaru ognjišta, naroda i ljudske osobe.

... I SVETI POZIV: Papa je u ravnoj Slavoniji, i to u njenom sr- cu, u Osijeku odgovorio na još du- blje pitanje ljudske osobe i naravi pošavši korak dalje od Dubrovačke poruke kada je citirao poslanicu Efežanima: »Zaklinjem vas: živite dostojno poziva kojim ste pozvani. »Ef 4,1 U čemu se sastoji taj odgo- vor? To je život koji donosi rod i koji rod ostaje. Postoje, zapravo, temeljni upiti na koje valja nepre- stano odgovarati: Što sam učinio sa svojim krštenjem i potvrdom? Je li Krist uistinu središte mogega živo- ta? Nalazi li molitva prostora u mojoj svakodnevici? Živim li svoj život kao poziv i poslanje? Bog na počecima trećega tisućljeća sve vjernike, a na poseban način svje- tovnjake, poziva na obnovljeni mi- sionarski polet.

Predraga braćo i sestre, treba vas Crkva, koja je u Slavoniji i Srije- mu! Nakon teških vremena rata, što je u stanovnicima ovoga kraja ostavio duboke i još uvijek neizli- ječene rane, zalaganje za pomirbu, solidarnost i društvenu pravdu zah- tijeva hrabrost pojedinaca prožetih vjerom, otvorenih bratskoj ljubavi, osjetljivih na obranu dostojanstva osobe stvorene na sliku Božju. Dragi vjernici svjetovnjaci, muževi i žene, pozvani ste velikodušno preuzeti na sebe svoj dio odgovor- nosti za život crkvenih zajednica kojima pripadate... Ne obeshra- brujte se pred složenošću prilika! U molitvi tražite ishodište svake apostolske snage. Iz Evanđelja cr- pite svjetlost, koja će ravnati vašim koracima.« Tako nam Osijek odje- kuje kao poruka svakom pojedi- nom vjerniku gdje je vjera »dar sa zadatkom« i tako se na Dubro- vačku poruku nadovezuje proširu- jući odgovornost iz majčinstva pre- ma bratstvu i zajedništvu pomire- nja i plodova milosti. ■

Prijedlog tjedna

Postmoderni svjetonazor glazbe i stripa

AVANTURE DYLANA DOGA

Strip junaci su svima nama uljepšavali djetinjstvo. Svake sedmice novi junaci i nove avanture čekali su nas na kioscima. Nekoliko decenija unatrag, kroz edicije Zlatna serija i Lunov Magnus Strip strip junaci – Zagor, Blek, Komandant Mark i Teks Viler okupljali su generacije oko kvalitetnog avanturističkog stripa. Bez redovitih strip izdanja nema prave strip scene. Nakon više godina pauze u strip izdavaštvu neke nove klinece na kioscima ponovo čeka nova galerija heroja, kao što su Dylan Dog,

Marti Misterija i Mister No, a ako ste stariji poklonik devete umjetnosti, pri kupovini stripova uvijek se možete vaditi na svoje klinece. Šalu na stranu, relativno jednostavna podjela na stripove za djecu, mlade i odrasle odavno ne važi unutar ovog medija. Strip priče o avanturama Dylan Doga čitaju različite generacije, koje povezuje termin »novi senzibilitet«, jer se taj strip obraća čitateljima koje zanimaju veoma slične stvari – ista vrsta muzike, isti filmovi, literatura, ljudi i pojave.

Strip heroja Dylan Doga stvorili su 1986. Tiziano Sclavi i crtač Claudio Villa. Preko noći je osvojio kako publiku, tako i kritiku. Majstor horora T. Sclavi piše scenarije za epizode, dok strip crtaju mnogi kvalitetni crtači kao što su Ambrosini, Piccatta, Roja i Castellini. Strip junak Dylan Dog istraživač je natprirodnih pojava, zavodnik svojih klijentkinja, vegetarijanac, antialkoholičar i loš klari-netista. Pored Dylan Doga tu je još i njegov stalni pomoćnik Groucho, lik iz filmskog serijala braće Marx, oživljen za potrebe stripa, koji je zadužen da priča loše viceve. U ovom stripu možemo sreći Henry Jamesa, Clint Eastwooda, H. G. Wellsa, čitat ćemo i citate Alberta Camusa, Friedricha Nietzschea, Emila Ciorana i Bunuela, a »čut će se« i muzika Neil Younga i Pink Floyd. U pitanju je

dakle montaža citatnih atrakcija. Tiziano Sclavi dobro poznaje kanone postmoderne izgradnje teksta. Sclavi postupkom intertekstualne igre u svoj strip upisuje citatne relacije, tako što u svoje priče montira kadrove iz filmova, filozofskih rasprava ili glazbenih dionica. Strip Dylan Dog je u osnovi horor, ali je daleko od klasičnog stripovskog horora, jer Sclavijev horor jasno prepoznajemo kao našu stvarnost. Novi tretman horora,

fantastike, nasilja, alijenacije i seksa, uz jaku socijalnu i političku kritiku, nastao je u europskom stripu uticanjem američkog underground stripa i njegovih velikana – Harvey Kurtzmana, Roberta Crumba i Gilberta Sheltona. Dylan Dog je poseban strip, jer sadrži kompleksne priče koje navode čitatelja na razmišljanje o svijetu u kojem jeste.

BRITANSKA POP GRUPA »PULP«

Jarvis Cocker je osnivač grupe Pulp, njen pjevač, tekstopisac i spiritus movens. Nakon osnivanja grupe u engleskom gradiću Sheffieldu 1978. karijera ovog sastava kretala se brzinom puža. Prvi album »It« objavili su davne 1983. godine, ali uspeh postižu tek kada odlučuju da svoju sreću okušaju u Londonu. Njihov singl »My Legendary Girlfriend« 1992. proglašen je za singl tjedna u muzičkom časopisu New Musical Express i tako je prvi put skrenuta pažnja na ovaj sastav. Album »Different Class« koji objavljuju 1995. jedan je od najimpresivnijih albuma decenije i bio je to za sastav Pulp zaista vatrometni uspjeh. Od strane muzičke kritike »Different Class« je proglašen za najbolji album 1995. u Britaniji. Također, pjesme s ovog albuma nailaze i na odličan prijem kod šire publike i do tada nedodirljive zvijezde brit-popa Oasis, Blur, Suede i Radiohead dobili su velikog takmaca na ranglisti popularnosti. Iako su nakon šesnaestogodišnje odiseje najzad postali slavni i priznati, sljedeći album »This is Hardcore«, objavljen 1988., svjedočanstvo je intimnog nezadovoljstva slavom i ujede-

no krize tridesetih godina članova sastava, u trenutku kada su satisfakcija i sreća nadomak, ali »This is Hardcore« album, ophrvan je nostalgijom atmosferom u kojoj više nema snage i želje da se uživa u slavi koja je najzad stigla.

Obožavani i dalje u Britaniji nakon zloslutne atmosfere na »This is Hardcore« albumu, Pulp svojim novim ostvarenjem »Pulp Love Life« izlaze iz svijeta introspekcije i napuštaju vremeplov depresija. U svojim novim pjesmama sastav pripovijeda priče o stremljenju da se život iskusi bez »titla« i fraziranja. Album »Pulp Love Life« objavljen je 2001. godine i sadrži lepezu vrhunski stiliziranih numera. Iako sa statusom pop-zvijezda par excellence, Pulp ponovo dokazuju da se nikada nisu zaista uklopili i zato ne iznenađuje da se Jarvisov baršunasti registar savršeno uklapa u numere koje su nastale na muzičkim trgovinama legendarnih Velvet Underground. Taj utjecaj odmah je prepoznatljiv u zvuku numere »Weeds« koja otvara album, kao i u većini ostalih numera. Citatni oblici su jedni od osnovnih indikatora postmodernosti, a sastav Pulp u svoje pjesme upisuje elemente iz »muzičke lektire« s kojom su odrastali. Citatne relacije su prisutne u svim numerama, dok je Leonard Cohenovska »Road Kill« zaista uspio omaž velikom autoru Cohenu. Sve citatne relacije funkcioniraju u sklopu muzike sastava Pulp, kao elementi na razini podteksta zvučne slike i uspostavljaju intermuzičke veze s poznatim

predlošcima. Dominantan molksi sintisajzer zajedno s nježnošću vokala, koja je ponekad protkana blagom ironijom Jarvis Cockera, uokviruje ljubavne teme koje odišu iskrenošću u pjesmama o voajerizmu, seksu, čežnji, frustracijama zapostavljenih domaćica i supruga, samospoznaji i moći, ali i o držanju za ruke zaljubljenih. Sve pjesme na albumu »Pulp Love Life« objedinjuje zajednička poanta, koja se kao lajt-motiv javlja skoro u svim pjesmama sastava Pulp, i koju nam Cocker iskreno i uporno pripovijeda: »Najvažnija stvar u životu je živjeti život, iskusiti stvari i zapravo biti – ljudsko biće«.

Zvonko Sarić

Vijesti

Djeca u hrvatskim narodnim pjesmama

Sedmi broj časopisa »Kodovi slavenskih kultura«, kojeg tiska i izdaje beogradski nakladnik »Clio«, posvećen je djeci u narodnoj kulturi slavenskih naroda. U okviru ovog broja *Ivana Polonijo* i *Luka Šešo* sastavili su katalog motiva djeteta u usmenim pjesmama antologijske zbirke Hrvatske narodne pjesme od 1896. do 1942. u izdanju Matice Hrvatske.

Ambasadori jazza u SCG i Hrvatskoj

Kvartet američkog pijaniste *Boba Albanesea*, kojeg uz leade- ra na glasoviru čine još i flautist i saksofonist *Jay Collins*, bubnjar *David Mead*, te kontrabasist *Eric Stealer*, održat će koncerte i majstorske radionice u gradovima Srbije i Crne Gore, od 8. do 18. lipnja, u okviru programa »Ambasadori jazza« kojeg već šestu godinu organiziraju State Department i Kennedy centar iz Washingtona. Kvartet će nastupiti u Smederevu, Beogradu, Novom Sadu, Kotoru, Podgorici, a potom u Albaniji, Sloveniji, Hrvatskoj, Makedoniji, Bugarskoj i na Kosovu.

Etno – festival hrane i glazbe u Novom Sadu

U Novom Sadu je 7. i 8. lipnja na Štrandu održan drugi Etno festival hrane i glazbe Vojvodine, na kojem su se promovirale različitosti i bogatstvo Pokrajine i 26 nacionalnosti koje u njoj žive. Na festivalu je učestvovalo više od tisuću članova u 45 glazbenih grupa i ansambala narodnih igara. Festival hrane i glazbe organizira (o) se u okviru programa »Revitalizacija društva putem demokratskog djelovanja« koji sprovodi SDF, a financira USAID.

14. velika smotra folklor

U organizaciji KUD-a »Ivan Goran Kovačić« iz Velike i Turističke zajednice Općine Velika, 1. lipnja je održana 14. velika

smotra folklor »Čuvajmo običaje zavičaja«. Nastupili su članovi 13 kulturno-umjetničkih društava, među kojima su bili i RKUD »Rudar« iz Raše, u Istri, KUD »Dubrava« iz Solca (BiH), kao i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Exit u pripremi

Na Petrovaradinskoj tvrđavi od 3. do 6. srpnja održat će se već tradicionalni Exit multimedijalni festival, a posjetioce očekuje gust i nadasve kvalitetan program na četiri bine (Main, Bal-

kan Fusion, Energis DJ i Reggae Stage). Inače, EXIT je postala država, s grbom, zastavom i putovnicom, inozemnim konzulima, pokrajima, i jedina je »zemlja« koja na lovorikama ima disko kuglu, četiri boje na zastavi (žuta, plava, narančasta i zelena), i pomalo zaboravljeni slogan, veoma nalik negdašnjim hippy-porukama: »State Of Exit čini mjesto po mjeri mladih ljudi koji idu ispred svoga vremena, žele da žive zdravo u sredini koja će biti u skladu s prirodom te da stvaraju uvjete u kojima će živjeti i raditi i živjeti od onoga što rade na način na kojima im odgovara«. Na pomenute četiri bine nastupat će, među ostalima: *Tricky*, *DJ Marky*, *Stereo MC*, *Soul II Soul*, *Apocalyptica*, *Henry Rollins*, *Moloko* (na slici), *Darko Rundek*, *Darren Emerson*, *Lotie*, *Vlatko Stefanovski*, *Mizar*, *Terra Deva* i mnogi drugi. Organizatori obećavaju više world glazbe, garažnog rocka, drum & bassa, latino, hip-hop i disko zvuka, kao i reggaea, za što je dostatna garancija nastup hoda-juće legende ovog žanra *Burning Speara*. Biti će i happenin- ga, performancea, instalacija i alternativnog teatra na više od deset scena.

Lipanj – mjesec kulture u Subotici

U Subotici će u organizaciji IO Skupštine Općine, Gradske biblioteke/knjižnice/Varosi konyvtar te Američke fondacije za razvoj, od 11. do 30. lipnja biti održana manifestacija »Mjesec kulture«. Program počinje Izložbom finske grafike, u vestibulu Gradske kuće, za isti dan srijedu 11. lipnja najavljen je nastup glazbene skupine »A new state of mind« iz Berlina, u Mini-klubu u Harambašićevoj ulici. U okviru manifestacije najavljeni su i sljedeći sadržaji, koje svakako valja izdvojiti: koncert *Roberta Lakatosa* i njegovog ansambla (22. lipnja, Velika vijećnica Gradske kuće), razgovor s predsjednikom europskog PEN-centra, jednim od najvećih živućih mađarskih spisatelja i srednjoeuropskih intelektualaca *Gyorgyom Konradom* (26. lipnja, Gradska knjižnica), izložba slika *Nesima Tahirovića* (Otvoreni univerzitet, 27. lipnja), te koncert legendarnog dubrovačkog trubadura, kantautora i poete *Ibrice Jusića* (28. lipnja, palička Ljetnja pozornica), koji je, i inače subotičkoj publici i svojim brojnim obožavateljima u ovom dijelu naše zemlje, ostao dužan koncertom u okviru nedavne vojvođanske mini-turneje.

Teatarska internacionalna beogradska avantura

U Beogradu će se od 14. do 22. lipnja po prvi puta održati Teatarska internacionalna beogradska avantura-kazališna manifestacija festivalskog profila za djecu i mlade. Festival će publici ponuditi 11 predstava i jednako toliko kazališnih ansambala koji rade u SiCG, Hrvatskoj, Makedoniji, (Federaciji) BiH, Sloveniji i Njemačkoj. Igor Bojović, selektor Festivala posebice izdvaja sljedeće predstave: »Seks za početnike« Malog pozorišta »Duško Radović« (Beograd), »Henrika Petog« kazališta Mala scena iz Zagreba, »Buru« Dječjeg kazališta / Gyermekszínház iz Subotice, te »Željeznicu«, u koprodukciji dvaju teataru iz Berlina, odnosno Potsdama (Njemačka). Organizator TIBA-e je beogradsko kazalište »Boško Buha«, a svesrdnu podršku su pružili i djelatnici resora kulture Skupštine grada Beograda. Cijela je manifestacija dio Unicefove kampanje »Ne izostavimo ni jedno dijete«.

Tamburaši za krov Kerske crkve

Velikim humanitarnim koncertom renomiranih pjevača, solista, plesača i tamburaša u nedjelju je, 8. lipnja u subotičkom HKC-u »Bunjevačko kolo« u organizaciji župnog pastoralnog vijeća sakupljeno još sredstava za dovršetak radova na krovu crkve Svetoga Roka, poznatije kao Kerska crkva.

Izložba autoportreta Ljiljane Horvat-Vidić

U izložbenoj sali subotičkog Likovnog susreta je prije tjedan dana otvorena izložba subotičke slikarke mlađe generacije, absolventa novosadske Likovne akademije, Ljiljane Horvat-Vidić. Izloženi autoportreti odišu snažnim utjecajem najboljih predstavnika fovističke i ekspresionističke škole, a bude i asocijacije na stvaralaštvo Nadežde Petrović, ali i Modiglianija i De Chirica, no u svojim autoportretima, s ogromnim očima koje kao da među publikom traže sebe, autorica ipak ostaje krajnje samosvojna i autohtona, pokazujući kako se Subotica ne mora brinuti za svoju likovnu budućnost (kao ni za sadašnjost, dakako).

Slike Lozike Vojnić-Liliom u Likovnom odjelu HKC

Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici, organizirao je u ponedjeljak prvu samostalnu izložbu slika svojoj članici Loziki Vojnić-Liliom. Izložba slika upriličena je u velikoj dvorani »Bunjevačkog kola«.

»Rugantino« u Ateljeu 212 i Subotici

Zagrebački teatar »Rugantino«, u koprodukciji s Teatrom &TD gostovao je 8. lipnja u beogradskom Ateljeu 212 s predstavom »Antigona u New Yorku«, po tekstu Janusza Glowackog a u dramaturgiji i režiji Joška Juvančića. Tjedan dana kasnije, 15. lipnja, zagrebački kazališni umjetnici gostuju u subotičkom Narodnom pozorištu/Kazalištu/Nepszínház, s

istom predstavom, u kojoj u naslovnim ulogama nastupaju: Ivica Vidović, Sreten Mokrović, Gordana Gadžić, Dražen Šivak, Robert Ugrina, i Vinko Kraljević. Izvršni producent predstave je Gordana Gadžić.

Takmičenje »Pripovidamo bajke i pripovitke Balinta Vujkova«

Sutra će, s početkom u 9 sati, u Gradskoj knjižnici/Varosi konyvtar biti održano prvo takmičenje »Pripovidamo bajke i pripovitke Balinta Vujkova«, a glavni organizator istog je ravnateljica Hrvatske čitaonice, Katarina Čeliković. Takmičari iz bunjevačkog i šokačkog dijela Bačke biti će podijeljeni po uzrasnim kategorijama, a o kvaliteti »pripovidanja« odlučivati će žiri. Organizatori su za najuspješnije osigurali prigodne nagrade.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

ANTE KRALJEVIĆ SARDELIĆ

Jedan od najistaknutijih hrvatskih likovnih umjetnika u emigraciji Ante Kraljević Sardelić (60), akademski kipar, slikar i grafičar, vrlo je rano iz rodne Korčule (Blato) otišao u kanadski velegrad Toronto. Njegova samostalna izložba slika, grafika, skulptura (ali) i poezije, pod nazivom »Vječna domovina« obišla je cijelu Južnu Ameriku, a svojih je posljednjih deset godina rada Sardelić posvetio upravo tom multimedijalnom projektu, koji je svoje prvo predstavljanje imao 1997. u Zagrebu. Tom prigodom je HTV snimila dokumentarni film o životu i radu ovog umjetnika koji već desetljećima živi i

stvara daleko od domovine. Sardelićeva djela se nalaze po galerijama i u privatnim kolekcijama od Dubrovnika preko Sarajeva, Mostara i Splita do Australije. Narednu izložbu svojih kiparskih ostvarenja ovaj vrijedni umjetnik imati će u Urugvaju, a njegov najsvježiji pothvat je izrada velike reljefne kompozicije u samostanu časnih sestara Kćeri milosrđa na Korčuli, posvećene utemeljiteljici samostana sestara trećeg reda Sv. Franje – Mariji Propetoga Petković, rodnom također s Blata, što ju je Sveti Otac prigodom svog najsvježijeg posjeta Hrvatskoj 6. lipnja proglasio blaženom.

OBLJETNICE: TRIDESET ŠEST GODINA »CREAMA«

Super-grupa suvremenog rocka

Na današnji dan 13. lipnja 1967. godine u britanskim, a ubrzo potom i svim svjetskim radnjama ploča, svijetlo je dana ugledao debi album britanske super-grupe »Cream«, naslovljen »Disraeli Gears« (ubrzo, koji mjesec nakon njega pojavio se i »Fresh Cream«). Jednu od prvih super-grupa suvremenog rocka, trio »Cream« sačinjavali su glazbeni velikani iz ranijih R&B i jazz orijentiranih skupina – pjevač, skladatelj, aranžer, basist i usni harmonikaš, diplomac prestižne glazbene Akademije u Edinburghu, Škot *Jack Bruce* (Graham Bond Organization, John Mayall Bluesbreakers), irski bubnjar i perkusionist *Peter »Ginger« Baker* (Graham Bond Organization, Chris Barber Jazz Band, Blues Incorporated), te pjevač i gitarist *Eric Clapton* (Casey & the Engineers, Yardbirds, John Mayall Bluesbreakers).

Pod velikim utjecajem američkog, konkretno čikaškog blua, engleskog rhythm and bluesa s početka 60-ih minulog stoljeća, ali i jazz i glazbe pokojnog Jimi Hendrixa, trio »Cream« je njegovao, u bi-

ti, free-form rock svirku, na osnovama dvanaestotaktnog bluesa s dugim improvizacijama svih članova ponaosob, nadrealnim tekstovima pjesnika *Pete Browna* i duhovitim aranžmanima *Jack Brucea*. Dugogodišnji producent i povremeni klavijaturist bio im je američki basist, klavijaturist i aranžer pokojni *Felix Papallardi*, koji je nakon suradnje s njima oformio u New Yorku sopstvenu skupinu »Mountain«, jedan od mnogih sastava koji su u glazbenom i konceptijskom smislu bili pandan slavnim britanskim bandu »Cream«.

U svojoj kratkoj ali iznimno uspješnoj karijeri »Cream« su objavili 5 albuma, od kojih dva koncertna, na kojima demonstriraju izvanredno glazbeno umijeće kreativnog improviziranja i nadahnute kolektivne moći sviranja. Takvi se bandovi više, jednostavno, ne rađaju, jer ni prošlost više nije kakva je nekoć (u)običavala biti... No za one nostalgije, ali i za mlađe poklonike dobrog rocka i rhythm & bluesa ostaju vanvremene verzije njihovih skladbi poput »Sunshine Of Your Love«, »Tales Of

Brave Ulysses«, »Strange Brew«, »White Room«, »Taintime«, »I Feel Free«, »Crossroads«, ili »I'm So Glad«, za slušanje u koncertnoj, »live« izvedbi po mogućnosti. I to što glasnije, tim bolje. Slobodno, odvrnite potencijometre – nije to tamo neki punk...

Uvredljivi serijal TV Novi Sad »Škripi đeram«

Posprdno o Bunjevcima

Da oni beznadežni nam »bližnji« i ini sunarodnjaci, koji se deklariraju kao (isključivo) Bunjevci (čitaj: Srbi katoličke vjeroispovijesti), imaju problema s poznavanjem povijesti, kako svoje, tako i one u cjelosti, i osobnim identitetom i etničkom samospoznajom, na žalost je davno znana i notorna činjenica. No, da tako olako prelaze preko najvulgarnijeg vrijeđanja svoje inteligencije i kulturne i etničke baštine, potpisniku ovih redaka zbilja nije jasno.

Radi se o »humorističnom« serijalu na zvanom »Škripi đeram« u režiji *Marjana Kiša*, veterana subotičkih kazališnih dasaka neodređenog nacionalnog podrijetla (ala »kako vjetar i s koje strane puše«), koji uz potporu subotičke lokalne Yu Eco televizije, HKC »Bunjevačko kolo«, i, vjerovatno, blagoslovom nekoga iz politike zaduženog za resor (manjinskih) kultura –

ma što manjinskih: ta, Bunjevci (nehrvati) su se izborili, dobili na tanjuru status konstitutivnog naroda i ove, kao i prošle državne zajednice, tvorevine, ma kakva ona bila i ma što to imalo značiti (a ne znači baš ništa) – pravi od Bunjevaca, a posredno i Hrvata-Bunjevaca, bunjevačkih Hrvata, kako vam drago – neinteligentna bića.

Kada treba isjeći dijelove »TV Divana« u kojima kamera snimatelja bilježi šovinističke ispade stanovnika Novog Slankamena (srpske nacionalnosti, dakako, mada nije isključeno da je među njima bilo i onih »Bunjevaca« koji nalaze serijale tipa »Škripi đeram« duhovitim) spram ekipe (hrvatske nacionalnosti) »TV Divana« koja pokušava zabilježiti proslavu (prekinutu, dabome) obljetnice Hrvatske kulturne udruge u ovom vojvođanskom mjestu, tu su nadležni iz TV Novi Sad vrlo prilježni,

pod geslom, da ne treba »talasati« i vrijeđati dostojanstvo (došljaka?) srpske nacionalnosti. No, kada treba ismijavati Bunjevce - Hrvate, bunjevačke Hrvate, kažem, kako vam drago – tada je sve u redu. Ili nije? Vjerojatno nije, no, tko mari? Oni s kim se sprda ne shvaćaju serijale takve vrsti niti sprdnu pejorativno. I to je, rekli biste, njihov problem. Ali nije. Nije samo njihov, u tomu je problem. Apropos svega, možete li zamisliti prototip vojvođanskog Lale, ali po »kanonima« mjerodavnih u TV Novi Sad da, primjerice, jedan »podobni« i upripitomljeni Vojvođanin, Hrvat, Bunjevac, Srbin, Nijemac, što bilo, »manjina«, kako god obrnete, bard vojvođanskog glumišta i rasni komičar, *Ivan Heitl*, pravi od sebe ono što od Bunjevaca u pomenutom serijalu na TV Novi Sad prave kreatori »humorističnog serijala o naravima i običajima naših simpatičnih manjinskih susjeda«? A, ruku na srce, ni gospodina Heitla nešto ne vidimo po TV Novi Sad u posljednjih nesretnih desetak godina...

R. G. Tilly

Predstava »Trnoružica« u Subotici

Teatar kao mjesto komunikacije

Ravnatelj »Zagrebačkog kazališta lutaka« *Nikola Čubela*, gost nedavno održanog Međunarodnog festivala dječjih kazališta, već je po drugi put sudionik ove ugledne smotre, ovaj put s predstavom »Trnoružica« u režiji Zvonka Festinija. Govoreći o ovoj predstavi, Čubela navodi da je to priča u kojoj je »smrt pretvorena u stoljetni san, gdje poljubac princa donosi pobjedu života i tako čini da na kraju ljubav trijumfira«.

LJEPŠA STRANA ŽIVOTA: »To je i razlog što gostujemo s 'Trnoružicom' koja je jedna univerzalna priča. Naš je dojam da je, kao i prošle i ove godine subotički festival vrlo kvalitetan i da dominira jedna ležerna i opuštajuća atmosfera. Umjetnici i ansambl Zagrebačkog kazališta lutaka, i ja osobno smo zadovoljni onim što se ovdje pruža. Čini mi se da se stvara ambijent u kojemu je moguće osjetiti onu ljepšu stranu života. Kao što znamo život se sastoji od dvije strane medalje – jedna strana medalje je sreća a druga tuga. Mi svojim poslom, svojim druženjima, svojim promišljanjima o problemima na kazališni način dajemo odgovore koji obogaćuju čovjeka«, kaže Čubela.

U svojim dojmovima u Subotici Čubela ističe kako je ovo posebno zanimljiva sredina s obzirom da tu živi značajna hrvatska manjina, koja i na ovaj način ima prigodu komunicirati s maticom.

»Mi ćemo biti sretni, ukoliko se ukaže prilika, da dođemo i ubuduće i, također, da određeni sadržaj iz ove sredine dođe kod nas. Želja nam je da i mi isto tako budemo dobri domaćini. U Hrvatskoj, ne znam koliko vam je poznato, ima puno festivala, puno događanja – folklornih, muzičkih, likovnih, kazališnih, i ne samo kazališnih. Tako da ćemo nastojati da ova razmjena ne bude jednosmjerna nego na protiv dvosmjerna. Do sada su kod nas dolazile folklorne trupe i posebno su bile rado primljene izložbe slamarki iz Tavan-kuta sa njihovim slikama od slame. Ovdje ćemo se potruditi da obavimo neke razgovore, kako i na koji način da se i u ovom kreativnom smislu u suradnji sa Hrvatskim nacionalnim vijećem, rade nekakvi

zajednički projekti, koji bi obuhvatili ovaj segment kulturnog života. Po našem mišljenju on je vrlo zanimljiv jer kazalište je zapravo sinteza raznih umjetnosti. Tako da bi kroz jedan projekt angažirali pisca, glumce, redatelja, glazbenike, likovnjake...«

Zagrebački redatelj napominje da se teatar vrlo brzo nametne kao jedno intelektualno središte, te da se on ne svodi samo na predstavu, već je dramatiziranje i otvaranje niza životnih problema koji čine sadašnjost i odgovaraju na vrijeme koje dolazi.

KAZALIŠTE KAO ČAROLIJA: »To je zapravo suština kazališta, jer ono nije prevladani medij, kako neki misle. Teatar jednako komunicira i može komunicirati i odgovarati na pitanja jednostavnije i uvjerljivije nego bilo koji drugi medij. Upravo otuda i proizlazi naša privlačnost i odgovornost. Konkretno u našem slučaju od tog prvog susreta djeteta sa kazalištem i čarolijom koje ono pruža ovisi hoćemo li mi ubuduće imati posjetioca ostalih kulturnih zbivanja a posebno kazališnih. Naše kazalište ima i tu zadaću da razvija maštu i uopće kreativnost kod djece, da stvara te pozitivne osobine i navike. Zbog toga je naša odgovornost velika. Ba veći se tim poslom, radeći dugo u ovom kazalištu koje postoji već 55 godina, mogu reći da nema iole značajnijeg imena od pisca redatelja, glazbenika u hrvatskoj kulturi koji na ovaj ili onaj način nije prošao kroz 'Zagrebačko kazalište lutaka'. Ništa nismo pretpostavili slučaju, jer pred sobom imamo najbolju i najiskreniju publiku koju ne smijemo razočarati i zato predstave ne smiju biti loše. Eto, uskoro nas očekuje i useljenje u novu zgradu ko-

Pero Jurić, lik Arlekina iz »Trnoružice«

Glumac dariva sebe lutki

Pero Jurić, glumac »Zagrebačkog kazališta lutaka«, koji je prošle godine igrao u predstavi »Paličić«, ove godine se predstavio publici ulogom u »Trnoružici«.

»Imam osjećaj da smo svako malo ovdje i da je ovo nekakav depandans našega kazališta«, kaže Pero Jurić.

»Inače u svijetu ima, koliko ja znam, samo 360 lutkarskih festivala, gotovo svaki dan po jedan. U svijetu se lutkarsko kazalište jako cijeni dok kod nas ono nema još pravu poziciju. Ljudi misle da je to manje vrijedno, ali griješe. Pored toga što morate znati glumiti, morate ovladati strašno dobro zanatskim dijelom posla. Isto tako bez velike mašte lutku koju dobijete u ruke ne možete oživjeti, dati joj osobni izraz, podariti joj dušu. Potrebno je da ona bude glumac, a ja samo transmisija, misli pokreta osjećanja, da preko mene ona oživi. Kako je danas vrijeme brzo, stalno se nekuda žuri to se posebno odnosi na nove medije, u kojima i film nije film ako nema puno kompjuterskih efekata zadaća nas koji se bavimo lutkarskim kazalištem i uopće teatrom je jako važna. Preko lutkarskih predstava stvaramo novu publiku jer teatar je živa stvar u kojemu se ostvaruje direktan kontakt sa publikom. Naša publika su djeca i glavna zadaća našega kazališta je da djeca budu zadovoljna, da ponesu nešto novo i lijepo iz kazališta«, ističe Jurić.

ja će biti najsuvremenija u ovom dijelu svijeta i prikladna za sve moguće kazališne izazove« – otkriva ravnatelj Zagrebačkog kazališta lutaka čitateljima »Hrvatske riječi«.

Ninoslav Šćepanović

Poetski kutak: Irena Vrkljan

Poetesa nadrealnog i nostalgije

Irena Vrkljan znano je i cijenjeno ime naše književnosti. Tijekom više od četrdesetljeća pisanja stvorila je osobit stil, koji uvažava i kritika i čitalačka publika. Irena Vrkljan rođena je 1930. godine u Beogradu. U Zagrebu završava gimnaziju i diplomira na Filozofskom fakultetu. Osim poezije i proze napisala je mnoštvo radijskih drama i scenarija za dokumentarne filmove, a prevodila je s njemačkoga. Do sada je objavila: »Krik je samo tišina« 1954., »Paralele« 1957., »Stvari već daleke« 1962., »Doba prijateljstva« 1966., »Soba, taj strašni vrt« 1966., »Ihre Paulina Golis« 1980., »U koži moje sestre« 1982., »Tochter wischen S^{Ad} und West« 1982., »Svila, škare« 1984., »Marina ili o biografiji« 1986., »Veće poezije« 1987., »Berlinski rukopis« 1988., »Dora, ove jeseni« 1991., »Pred crvenim zidom« 1994.

Irena Vrkljan se u prvoj fazi svoga književnog rada iskazala kao poetesa. U njenom pjesništvu uputno je razlikovati prvih petnaestak godina, dakle od pojave zbirke »Krik je samo tišina« do pojave njene pete pjesničke zbirke »Soba, taj strašni vrt« i kasnijeg pjesništva. Prvo je u znaku nadrealističke poetike, kada njenu pjesničku praksu odlikuju elementi dekonstrukcije, kao i senzualistička pozicija lirskog subjekta. Sljedeći tradiciju nadrealizma, kako hrvatskoga, njegove prve »izvorne« generacije (*Ivanišević, Ivšić, Kaštelan*), tako i francuskoga, druga generacija hrvatskoga nadrealizma Irena Vrkljan i *Zvonimir Golob* ipak se od njega odmakla. Irena Vrkljan je okrenuta tjelesnosti i iz toga gradi nadrealističku strategiju. Stvarajući figure nadrealnoga, pjesnikinja koristi u svojoj poetskoj praksi lebdeće pozicije lirskog subjekta, što je bitan poetički element nadrealizma. Međutim, Irena Vrkljan je pjesnikinja i egzistencijalne analitike, što je karakteristika »krugovaškoga« egzistencijalističkoga pjesništva. Časopis »Krugovi« osnovan je 1952. godine. U povijesti hrvatske književnosti novijeg doba »Krugovi« se drže međašem na početku njezine druge moderne, odnosno razdoblja osvajanja

umjetničkih sloboda. Uz Irenu Vrkljan, najviše su u časopisu »Krugovi« objavljivali *Antun Šoljan, Slavko Mihalić, Zvonimir Golob, Vlado Gotovac, Ivan Slamnig, Vesna Parun, Dalibor Cvitan*, zajedno s književnicima bliskim novom senzibilitetu.

Irena Vrkljan je eksperimentirala s pjesničkom slikom. Svoja istraživanja usmjeravala je prema eksperimentiranju s ekspresijom izražaja, sintagmi i zvukovnih slika. Nakon zbirke »Soba, taj strašni vrt« pjesnikinja se udaljuje od nadrealističke poetike. Suprotno ironičnoj destrukciji zbiljskog ludičkim, što se događalo u poeziji Ivana Slamniga, pjesništvo

Irene Vrkljan otvara s punom ozbiljnošću problem – kako da se u doba trivijalnosti obnovi uz pomoć poezije glas moralne zaokupljenosti i ljudske odgovornosti. Isti problem i danas je aktualan u epohi postmoderniteta, zbog procesa devalvacije iskonske pozicije antropocentrične lirske preotvorenosti. Posvećenički koncept u pitanjima poezije postmoderna poetika zamijenila je kontekstom raznoraznih »teorijskih legitimnosti«.

Nova faza u pjesništvu Irene Vrkljan značila je i povratak temama kao što su ljudska sloboda, pravda i istina, koje je estradno stihotvorstvo diskreditiralo. Riječi pjesnikinje tako ulaze u polje emotivne semantike, a ritmična i zvučna ponavljanja aktualiziraju uzvišenost sadržaja

pjesme. Zbirka »U koži moje sestre« (1982.), bila je zapravo svojevrsno egzil-pjesništvo, što naznačuje i podnaslov »berlinske pjesme«. Pjesme u ovoj zbirci i u tematskom i u izražajnom sloju indiciraju drugačiju ideju pjesništva od one ranije, jer su te »berlinske pjesme« ponajprije autobiografski određene. Približavajući se činjeničnoj stvarnosti, Irena Vrkljan se nerijetko približava i nekim društvenim problemima iz novije povijesti. Postavši pjesnički gastarbajter, Irena Vrkljan svoj raniji univerzalni apstraktni humanizam zamjenjuje ispoljavanjem osobne nostalgije. Irena Vrkljan živi i radi posljednjih trideset godina na relaciji Berlin-Zagreb, a za svoj književni rad dobila je nagrade Tin Ujević 1982. godine, Ksaver Sandor Ćalski 1985. godine, te Ivan Goran Kovačić 1987. godine.

Romantična pjesma

Pijesak boje meda
kosa boje pijeska
i lak dodir tame,
koja te zaklanja, koja te odvodi,
na neku drugu planetu
na koju tako ravnodušno
svakog dana putuješ,
zajedno sa svojom sjenom,
zajedno sa svojim licem od pijeska
koje se rasipa među mojim rukama
i ja te ne mogu sačuvati,
glatki su zidovi noći
i ja te ne mogu zarobiti,
vjetar te raznosi po čitavoj sobi,
po svim stvarima koje dotičem,
i ja te ne mogu uhvatiti,
ti si pješćani sat
koji se razbio
iznenadno,
kao od umora,
ti prolaziš među mojim prstima,
padaš meko i lako
na usne
na kose,
pretvaraš se u daleko sprud
u izgubljene predjele sunca,
ti si samo čovjek od pijeska,
a ja vjetar
koji te raznosi

Priredio: Zvonko Sarić

Geza Kopunović, glumac Narodnog kazališta u Subotici

Aplauz je najveća nagrada

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Glumac *Geza Kopunović* rođen je u Subotici, a svoje umjetničko djelo »na daskama koje život znače« realizirao je također u subotičkom Narodnom kazalištu, gdje je proveo cijeli svoj radni vijek. Publiku ga se najradije sjeća kao komičara, premda je ovaj glumac znalački oblikovao i mnoge likove iz dramskog repertoara, o čemu svjedoče brojne kazališne kritike. Mr. *Josip Buljovčić* bilježi u svom tekstu »Glumački put Geze Kopunovića« da je Kopunović ipak u svojoj karijeri »najveći glumački doseg postigao u svojevrsnoj teatrologiji o Bolti, glavnom junaku komedija«. Uz kreacije Geze Kopunovića kao Bolte, humoristična serija »Martin i Tona«, koja je sedamdesetih godina prošlog vijeka emitirana na Radio-Subotici i za koju je Kopunović sam pisao tekstove, javljajući se slušateljima iz nedjelje u nedjelju sa stalnim partnerom *Katarinom Bačlijom*, učinila je autora ove emisije izuzetno popularnim. I pored brojnih priznanja za ostvarenja u svom obimnom glumačkom opusu za Gezu Kopunovića aplauz je bio najveća nagrada.

HR: Kada ste postali član ansambla subotičkog kazališta i sa kojom ulogom ste se prvi put predstavili subotičkoj publici?

Nakon odsluženja vojnog roka prijavio sam se na audiciju koja je održana 1949. godine i tada sam primljen u ansambl subotičkog kazališta. Imao sam amaterskog iskustva, stečenog u »Bunjevačko-momačkom društvu«, ali prvo obrazovanje potrebno za profesionalnog glumca, stjecao sam na stručnom kazališnom kursu, koji se odvijao tokom jednogodišnjeg dramskog studija. Učio sam scenski govor, dikciju, scensku kretnju i historiju drame. Moja prva uloga bila je rola u drami »Put u zločin« 1950. godine. Brzo sam potom iz-

bio u prvi plan i uloge su se počele nizati.

HR: Ubrzo ste zaigrali u jednoj izuzetnoj predstavi »Ča Boninoj razgali«, koja je bila dramski prvijenac pisca Matije Poljakovića.

Publika je bila željna da na sceni čuje bunjevački ikavski govor i zbog toga je ta predstava bila važna, iako je taj komad još u domenu soc-realizma. Ta predstava ima isključivo folklornu vrijednost. Sjećam se da su ljudi dolazili zaprežnim kolima sa se laša da gledaju predstavu, tako da je pred predstavu nekadašnji parking ispred kaza-

bio bio životan, sav od krvi i mesa. Radio sam puno na toj ulozi. Tokom karijere moj radni kabinet doma je bila kuhinja, gdje sam obrađivao uloge. Uvijek sam tražio podtekst da bih mogao ostvariti kompletnu kreaciju dramskog lika, ali treba istaći i važnost redatelja, jer bez dobrog redatelja trud glumca može biti uzaludan. *Ivan Hetrich* koji je režirao »Čežnju pod brestovima« ostao mi je u lijepoj uspomeni, a i sam pisac drame kakav je *Eugene O'Neill* bio je garant za mogućnost dobre predstave.

HR: Koje predstave su ostale duboko u Vašem sjećanju?

Predstava »Tri sestre« u režiji *Radoslava Lazića* ostala mi je pri srcu, sjećam se i prve čestitke nakon premijere, koju mi je uputio *Josip Buljovčić*, koji je bio moj najžešći kritičar. Igrao sam starog lječnika Čebutikina. Kada sam bio u Moskvi, posjetio sam grob Antona Pavlovića Čehova. Otišao sam na grob mog Čehova. Također se rado sjećam uloge Švejka u dramatizaciji Hašekovog romana. Predstavu je režirao *Boško Pištalo* i prema mišljenju kritike i po reakcijama publike, uspio sam da se saživim s likom

dobrog vojnika Švejka, što mi nije bilo teško, jer sam pacifista. Jako sam volio igrati. Tih pedesetih i šezdesetih godina, ako bi na predstavu došlo ispod trideset gledalaca, ona se ne bi igrala. Ja sam uvijek inzistirao i želio da se predstava igra, čak i u tim trenucima krize kojih je bilo u kazalištu, kada je dolazilo malo publike. Te krize ipak nisu nikada bile dugotrajne.

HR: Veliku popularnost donijele su Vam uloge Bolte u četiri komedije »Bolto u raj«, »Ode Bolto na ogled«, »Bolto na front« i »Jedna cura sto nevolja«.

Bolto mi je ušao pod kožu. Volio sam igrati šereta, a uz to, jako mi je odgovarao lokalni bunjevački govor. Znaite, u to vrijeme, tko je mogao završiti neke škole,

dobrog vojnika Švejka, što mi nije bilo teško, jer sam pacifista. Jako sam volio igrati. Tih pedesetih i šezdesetih godina, ako bi na predstavu došlo ispod trideset gledalaca, ona se ne bi igrala. Ja sam uvijek inzistirao i želio da se predstava igra, čak i u tim trenucima krize kojih je bilo u kazalištu, kada je dolazilo malo publike. Te krize ipak nisu nikada bile dugotrajne.

HR: Veliku popularnost donijele su Vam uloge Bolte u četiri komedije »Bolto u raj«, »Ode Bolto na ogled«, »Bolto na front« i »Jedna cura sto nevolja«.

Bolto mi je ušao pod kožu. Volio sam igrati šereta, a uz to, jako mi je odgovarao lokalni bunjevački govor. Znaite, u to vrijeme, tko je mogao završiti neke škole,

značio je nešto, a bunjevački je slovio kao salašarski govor, ali ja se ponosim ikavicom i bunjevačkim imenom, jer smatram da bi se bez bunjevačkih Hrvata, naš ovdašnji etnikum asimilirao. Želio bih da izraz bunjevački Hrvati, koji točno označava naš narodni identitet, uđe u stalni opticaj. I još nešto: Hrvat nije politika.

HR: Sedamdesetih godina izuzetnu popularnost ima humoristična emisija »Martin i Tona« i od tada za mnoge naše sugrađane postajete i u svakodnevnom životu samo -Martin.

Emisiju sam realizirao s Katarinom Bačlijom, koja je tumačila lik supruge Tone. Uvijek sam volio satiru, ali moram priznati da je bilo i autocenzure. Pokušao sam predložiti slušateljima moje viđenje lokalnih problema, a do ideja sam dolazio kroz razgovor s ljudima, nakon čega sam nastojao oplemeniti priču i što je najvažnije – završiti je s poantom, koja je morala biti bombastična. Bilo je bezbroj životnih slučajeva koji su mi poslužili kao materijal za oblikovanje. Život je sav u anegdotama.

HR: Bili ste poznati i širim slojevima gledatelja koji nisu vezani za kazalište, jer su Vas znali kao estradnog umjetni-

ka, koji je niz godina bio voditelj programa »Dužijanca«.

Program žetelačkih svečanosti Dužijanca ima veliki značaj za ovdašnje bunjevačke Hrvate, jer je to njihova prva velika kulturna manifestacija. Naco Zelić je bio alfa i omega prilikom uspostavljanja ove manifestacije, uz mnoge druge koji su radili kao

entuzijasti. Bio sam domaćin na takmičenjima risara koja su se odvijala uz kulturni program u prigradskim naseljima, kao i na centralnoj priredbi u gradu. Radio sam na sinopsisu programa takmičenja risara i bio je to koncept kojega smo se držali. Svaka proslava žetelačkih svečano-

sti ostala mi je u lijepom sjećanju, a nadam se da sam i ja kao domaćin i voditelj programa ostao u lijepom sjećanju posjetitelja i učesnika te predivne kulturne manifestacije.

HR: Posljednja sezona koju ste proveli kao aktivan član ansambla bila je 1979.-1980. ali i nakon odlaska u mirovinu, nastavljate da igrate kao gost u subotičkom kazalištu, pa i u vrijeme dok je upravnik i umjetnički voditelj bio Ljubomir Ristić.

Igrao sam početkom sedamdesetih godina u dvije njegove predstave, u komediji »Silom muž« i za ulogu u toj predstavi dobio sam nagradu na 24. susretu vojvođanskih kazališta, a također sam igrao i u »Sumnjivom licu«, predstavi koju je kritika visoko vrednovala, ali mislim da Ristić nije dobro vodio kazalište nakon što je sredinom osamdesetih godina postavljen za upravnika, a i njegov režiserski rad u tom periodu nije mi se svidao, pogotovo njegovo formiranje scene, ali igrao sam dok sam to fizički mogao, jer je za mene kazalište zaista bilo – daske koje život znače. I pored brojnih nagrada i priznanja za mene je uvijek aplauz bio najveća nagrada. ■

Nov broj časopisa »Klasje naših ravni«

Nepotrošena moć riječi

U prodaji se pojavio novi broj časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«, kojega izdaje subotički ogranak Matice hrvatske. Ovo je posljednji dvobroj 5-6. za 2002. godinu, a sadržaj je podijeljen u tri oveće tematske cjeline.

Prva cjelina donosi tekst *Milovana Mikovića* »Roman u književnosti podunavskih Hrvata«, u kojemu govori o ovome književnome žanru kod Bunjevaca i Šokača. Rad sadrži pregled romana hrvatskih pisaca iz Podunavlja koji su objavljeni od 1875. do 2002. godine, kao i pregled još neobjavljenih romana. Autor je spoznaju o broju napisanih romana (62) formirao na temelju tiskanih djela, zatim uvidom u rukopisnu ostavštinu pisaca, te na iskazima samih pisaca o još neobjavljenim djelima, kao i na ulomcima tiskanim u časopisima i periodici.

Drugi tematski blok posvećen je književniku *Ivanu Pančiću* (11. prosinac 1933. -16. lipanj 1992.). Osim objavljenih Pančićevih stihova, o ovome značajnome

književniku bačkih Hrvata pišu *Lazar Merković* i *Milovan Miković*. U trećem dijelu, »In memoriam«, objavljeni su tekstovi o preminulim kulturnim pregaocima: akademiku *Mirku Vidakoviću*, *Mariji Grasl*, *Ivi Prčiću* mlađem i ocu *Tomi Verešu*.

I u ovom broju »Klasja naših ravni« Uredništvo je pažnju posvetilo i tekućoj poetskoj i proznoj praksi objavljivanjem poezije *Snješke Kulešević Souček*, *Tomislava Žigmanova*, *Silvane Bilinc Žigmanov* i *Maje Bačlije Kikić*, te proze *Petka Vojnića Purčara* i *Milivoja Prčića*. Iz mađarske pak lirike objavljena je poezija *Miklosa Radnotia* u prijevodu Lazara Merkovića. Novi broj »Klasja« sadrži još i tekstove mr. sc. *Josipa Buljovčića* »Osvrt na udžbenike i priručnike za bunjevačku i šokačku djecu u Bačkoj na kraju 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća«, mr. *Lazara Ivana Krmpotića* »Društvena djelatnost Blaška Rajčića«, kao i nastavak studije dr. sc. *Matije Evetovića* »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«.

U bloku »Nepotrošena moć riječi« prikazane su knjige *Ivana Antunovića*, *Stjepana Beretića*, *Josipa Dumendžića*, *Ante Evetovića* *Miroljuba*, *Andrije Kopilovića*, *Jasne Melvinger*, *Lazara Novakovića*, *Josipa Temunovića*, *Stevana Tonkovića*, *Vojslava Sekelja*, *Alojzija Stantića* i *Tomislava Žigmanova*, dok kroniku kulturnih događaja od ožujka pa do konca 2002. godine, potpisuje *Lazar Merković*.

Ovaj broj »Klasja« donosi i fotografske ilustracije radova *Martina Džavića*, jednog od prvih subotičkih akademski školovanih slikara, o čijem radu piše *Olga Kovačev Ninkov*.

Nov broj časopisa »Klasje naših ravni« potpisuje uredništvo u sastavu: *Viktorija Grunčić*, glavni i odgovorni urednik, *Marko Kljajić*, mr. *Lazar Ivan Krmpotić*, *Kalman Kuntić*, *Lazar Merković*, predsjednik Uredivačkog odbora, *Milivoj Prčić*, *Đuro Rajković*, *Vojslav Sekelj* i *Ljudevit Vujković Lamić*.

Z. Sarić

Najava filmskog ljeta 2003.

Vrijeme blockbustera (4.)

THE RECRUIT

Ovaj je triler (opet *Colin Farrell* i *Al Pacino*) napravio bum na kino blagajnama. Film prati mladog polaznika na obuci za specijalne agente CIA-e za koga problemi nastaju kada pomisli, da bi njegov instruktor i djevojka (*Bridget Moynahan*) mogli biti dvostruki agenti.

S.W.A.T.

Vjerovali ili ne, opet *Colin Farrell* (treći blockbuster ovog ljeta) i *Samuel L. Jackson* glume pripadnike specijalne jedinice policije, koja ima zadatak transportirati bogatog kriminalca (*Olivier Martinez*) iz Los Angelesa za Washington i predati ga FBI-u. Problemi nastaju kada Martinez objavi da nudi 100 milijuna

dolara onome tko ga oslobodi. (Malo CIA, malo FBI, a poslije će mu vrug biti kriv kad postane žanrovski glumac).

SEABISCUIT

Drama o trkaćem konju, koja se dešava tridesetih godina prošlog stoljeća, u kojoj glavne uloge igraju *Tobey Maguire*, *Jeff Bridges* i *Elizabeth Banks*.

Film je režirao *Gary Ross*, a scenarij je nastao po romanu spisateljice *Linde Hillenbrand*. Sreparajuće.

SHATTERED GLASS

Zasnovano na istinitoj priči o novinaru *Stephenu Glassu* (*Hayden Christensen*), koji je postao jedan od najuspješnijih ljudi u svom poslu, da bi se tek kasnije otkrilo kako je većina njegovih izvješća bilo izmišljeno. Ne, nije romansirana biografija RTS-ovih urednika. U ostalim ulogama pojavljuju se *Chloe Sevigny*, *Steve Zahn*, *Peter Sarsgaard*. Ulazi u utrku za Oscara.

THE SINGING DETECTIVE

Film je zasnovan na seriji BBC-a. Prati pisca koji se uživljava u ulogu glavnog lika svog novog romana, koji je lovac na naciste. U glavnoj ulozi se pojavljuje *Robert Downey Jr.*, a pored njega tu su i *Mel Gibson*, *Robin Wright Penn* i *Katie Holmes*.

SURVIVING CHRISTMAS

Ben Affleck igra usamljenog biznismena koji nudi novac obitelji koja živi u njegovoj staroj kući, da s njima provede Božić. (Ma kako neuvjerljivo zvučalo da

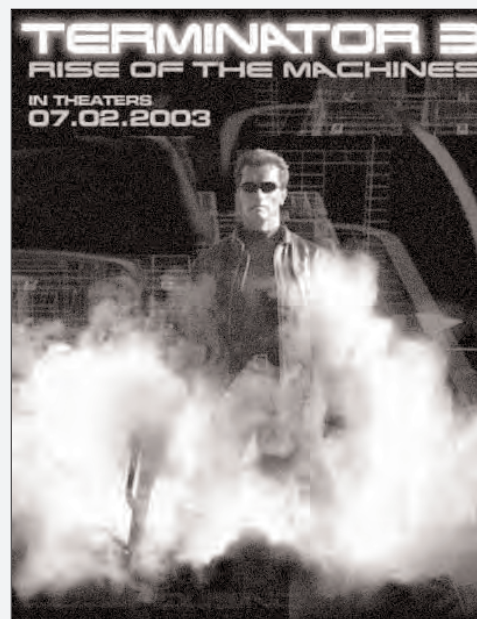
Affleck samuje za Božić). Pored njega u filmu igraju i *James Gandolfini* i *Christina Applegate*.

TEARS OF THE SUN

Specijalna jedinica vojske poslata je u džunglu Nigerije kako bi spasila doktoricu u jednom selu. Ona pristaje poći s vojnicima, ali samo ako povedu i 70-ak izbjeglica s njima. U režiji *Antoinea Fuqua* ("Dan obuke"), glavne uloge igraju *Bruce Willis* i *Monica Bellucci*.

TERMINATOR 3: RISE OF THE MACHINES

Poslije 12 godina urađen je novi film o liku koji je proslavio *Arnold Schwarzenegger*. Sustav »Skynet« samo što nije proradio i ovo bi mogla biti posljednja šansa za strojeve koji ponovo

šalju Terminatora da ubije *Johna Connora* (*Nick Stahl*), ali Otpor je opet spremio Terminatora – zaštitnika (*Arnie*, naravno) za *Johna*. Negativca – ženu Terminatora igra norveška manekenka *Kristanna Loken*.

THE TEXAS CHAINSAW MASSACRE

Rimejk indie horora iz 1974. prati priču o grupi tinejdžera, koji istražujući oskrnavljene grobove u ruralnom Teksasu, postaju

meta obitelji kanibala na čelu s »Leatherfaceom«. U filmu, koji je rađen u produkciji *Jerry Bruckheimera*, glume *Jessica Biel*, *Eric Balfour* i *Jonathan Tucker*.

TIMELINE

Još jedna priča na temu putovanja kroz vrijeme. Grupa studenata otkriva da je na neobičan način njihov profesor otišao u XIV. stoljeće i oni se organiziraju da ga vrate u sadašnjost. Film je rađen po romanu *Michaela Crichtona*, a u njemu igraju *Paul Walker*, *Gerald Butler*, *Frances O'Connor*.

TOMB RAIDER 2: LARA CROFT & THE CRADLE OF LIFE

Lara Croft (*Angelina Jolie*) je ponovo na velikom ekranu. Ovaj put juri kinesku mafiju čiji je šef ukrao Pandorinu kutiju, kojom želi uništiti svijet. Eto.

UNDERWORLD

Čudan miks horora i ljubavne priče. Vampiri i vukodlaci su od davnina u velikom ratu, ali priča dobija čudan tok kada se pripadnica jedne rase zaljubi u biće s druge strane. U glavnim ulogama se pojavljuju: *Kate Beckinsale* i *Scott Speedman*.

THE WHOLE TEN YARDS

I još jedan nastavak i to filma »The Whole Nine Yards« iz 2000. Film prati iste likove kao i u prvom dijelu: mafijaša, koji se krije od svojih bivših suradnika (*Bruce Willis*) njegovog uplašenog i nervoznog susjeda i zubara (*Matthew Perry*) i njihove dvije ljubavnice (*Amanda Peet* i *Natasha Henstridge*).

Oskarovka Angelina Jolie je opet Lara Croft

VIJESTI

CANNES 2003. - REZIME

Većina se kritičara složila da je ovogodišnji filmski festival u Cannesu bio jedan od najslabijih posljednjih godina. Prvu nagradu je dobio redatelj *Gus Van Sant* za svoj eksperimentalni film »Elephant«, koji je za temu imao srednjoškolska ubojstva u USA. Zanimljivo je da *Van Sant* za film nije koristio profesionalne glumce, već srednjoškolce, koji su improvizirali većinu svog teksta. Drugo mjesto osvojilo je tursko ostvarenje »Uzak«, čiji su glavni glumci osvojili i nagrade za glumu, a nagradu za scenarij dobio je *Denys Arcand* za film »The Barbarian Invasions«. Isti film je osvojio i nagradu za najbolju glumicu (*Marie-Jose Croze*), dok je specijalnu nagradu žirija dobila Iranica *Samira Makhmalbaf* za film »At Five In The Afternoon«. Na festivalu se, naravno, ne dodjeljuju nagrade za najgore filmove, ali kada bi to bio slučaj, jedan od ovogodišnjih kandidata bio bi film »The Brown Bunny« režisera, scenariste i glumca *Vincenta Galloa*. Film je oštro kritikovan, jer, između ostalog, sadrži i potpuno realnu scenu oralnog seksa u krupnom planu, u kojoj glumica *Chloe Sevigny* (»Dečaci ne plaču«) zadovoljava samog *Galloa*, koji glumi glavnu ulogu.

NOVI DOKUMENTARAC MICHAELA MOORA

Oskarovac *Michael Moore*, poznat po pravljenu sjajnih dokumentaraca kao što su »Roger and Me« i Oskarom nagrađeni »Bowling For Columbine«, je otkrio detalje vezane sa svoj novi film. Naravno, opet je u pitanju dokumentarno ostvarenje, koje bi moglo da izazove još veću kontraverzu od prethodnih. Film »Fahrenheit 911« bavi se stanjem američkog društva posle napada na WTC, stavljajući akcenat na zlouporabu nacionalne tragedije od strane *Bushove* administracije. Teško je vjerovati da *Moore* može osvojiti još jednog Oscara, posle njegovog *showa* na prošloj dodjeli, ali to njega izgleda puno ne brine, pa je već kao datum izlaska filma naveo kraj 2004., kako bi se premijera poklopila sa kampanjama za predsjednika Amerike.

JIM CARREY I NICOLE KIDMAN - ZAJEDNO

Bio je pomalo zaboravljen u posljednje vrijeme, ali *Jim Carrey* se vratio u velikom stilu u centar pažnje Hollywooda sa uspjehom filma »Bruce Almighty«. Naravno, sve je odmah zanimalo naziv njegovog sljedećeg filma, i saznali smo da je to »Bewitched«. U pitanju je filmska verzija TV serije o životu sveže udate vještice, koju će glumiti *Nicole Kidman*, dok bi *Carrey* trebalo da igra njenog novog muža.

Parfem – balzam za dušu

Osvaja mirisom

Potreba za prijetnim mirisom, po nekim povjesničarima, datira još iz vremena ovladavanja umijećem paljenja vatre, dakle nekih pola milijuna godina unazad. Naš daleki predak, koji se već kreće uspravno, primijetio je da neke vrste drveta daju prijatne mirise. Taj mio-mirisni dim je namijenio bogovima.

Prije više od pet tisuća godina stari Egipćani palili su tamjan u čast boga sunca Ra. Za izlazak sunca eterična ulja, smolu, zatim tamjan i sok stabala balzamovaca kada je sunce došlo u zenit, a pred zalaskom izabrane prefinjene smjese mirisa. Svaku pojedinu mumiju balzamirali su drugačije, kako bi u svijetu mrtvih prepoznali svoje izgubljene dijelove tijela. Oni koji su prvi ušli u Tutankamonovu grobnicu, zabilježili su da je pronađena i zdjela s nekom pomadom, koja je još mirisala.

Egipćanke su željele oko sebe širiti božanske mirise, pa je tako nastala prava pomama za mirisnim mastima. Na cijeni je posebno bio tamjan, a ostali sastojke kre-

ma za žene iz viših staleža činile su masti u čijoj je osnovi bilo bademovo ulje, med, vino, čemu su dodavane i cvjetne latice za posebne mirise. Oni siromašniji morali su se zadovoljiti ricinusovim uljem, aromati-ziranom mentom, cimetom ili origanom. I muškarci su u to vrijeme koristili iste mirise, naročito uoči slavlja i praznika.

Plinije Stariji bilježi da je Aleksandar Makedonski, pobijedivši perzijskog cara Darija, zaplijenio i kutiju s parfemima. Može se reći da je u to vrijeme Babilon bio središte industrije mirisa. Tadašnji trgovci nudili su arapski gumi, kineski kamfor i indijski cimet, a nisu nedostajali ni mirisi kedra, mimoze, ljiljana, jasmína, ruže i šafrana.

Pravu revoluciju u proizvodnji parfema učinili su stari Grci koji su zaslužni za dodavanje cvjetnih ulja miomirisa s obala Nila. Cijeli postupak obavljao se u brončanim posudama koje su se zagrijevale morskom vodom ili pepelom. Najčešće upotrebljavano cvijeće bile su ruže, ljilja-

Podjela

Parfemi se dijele prema dominantnoj noti arome: koža, duhan, egzotično drveće, mahovine, voće, cvijeće i orijentalni mirisi. Postoji podjela i na muške i ženske. Muški ne trpe cvjetne note, dok jasin i ruža čine 80 posto osnove ženskih parfema. U posljednje vrijeme veoma je popularna vanilija, kako prirodna tako i sintetička. Većina muških mirisa (gotovo 90 posto) sadrži pachuli iz Indonezije ili Indije.

ni i ljubice. Druga parfemska revolucija dogodila se arapskim izumom – metodom alkoholne destilacije, a treća – 1830. godine s izumom sintetičkih mirisa.

Uporaba miomirisa bila je, s jedne strane, kako piše u Ilijadi i Odiseji, tijesno vezana za vjerske obrede. Ahil je, na primjer, okupao i namirisao Hektorovo mrtvo tijelo, prije nego što ga je predao Prijamu, a i Aleksandar Veliki je za hodočaća u Troji naredio da se na Ahilovom grobu pospe cvijeća i zapali tamjan. S druge strane, međutim, nije bilo moguće ni za-

Savjet

Prilikom izbora parfema, imajte na umu da je potrebno proći bar dva sata da bi se osjetio njegov pravi miris od trenutka kada ste ga stavili na kožu. To znači da se dojam o »prvom mirisu« ne mora kasnije poklopiti s pravim mirisom parfema. Pričekajte da biste bili sigurni da vam se miris zaista dopada. Ili ste već odredili ukus, barem kada su parfemi u pitanju.

Odaberite parfem spram vaše osobnosti, karaktera, raspoloženja i džepa. Parfem je pitanje mode, prestiža, inspiracije, uspješnosti u osobnom i društvenom životu.

Nota

Umjetnost pravljenja parfema je u biti komponiranje »nota« – one prve koju osjetite kada ga pomirišite i koja traje od 10 do 15 minuta, nakon koje slijedi ona koja će trajati nekoliko sati i uglavnom je cvjetna ili voćna. Sve to treba biti »upakirano« u takozvanu baznu notu, koja sklopu mirisa daje harmoniju.

misлити slavlje, na kome ne bi bilo mirisnih svijeća i da se prostorijama ne bi širili mirisi iz kamenitih ili metalnih zdjela na visokim postoljima. Sjetimo se kako je govorio strogi Diogen: »Zašto bi polijevali kosu mirisima? Lake daške odnosi vjetar i od njih koristi samo ptice imaju. Sam radije u mirisnoj vodi okupam noge i taj mi miris obuhvati tijelo.«

Krajem XII. stoljeća u Francuskoj je kralj priznao u zanate umijeće pravljenja mirisa. Kralja Luja XIV. nazivali su »najmirisnijim kraljem na svijetu« U XIV. stoljeću pojavila se čuvena ugarska vodica koju je pripremio danas nepoznati kaluđer za kraljicu Elizabetu. Bila je to kombinacija narančinog cvijeta, ruže, melise, limuna i ruzmarina. Narednih šest stoljeća nije se dogodilo mnogo što u proizvodnji parfema, a onda je pronađena esencija alkohola od limuna, koja je zatim aromatizirana narančinim i bagremovim uljem. Navodno je recepturu sastavio Paolo Feminis iz Milana još 1860. i dao je svom rođaku Farini, koji je živio u Kölnu u Njemačkoj. Po društvu priči braća Farini u Bologni su proiz-

vodili »aqua admirabilis«, a glavni kupci su im bili francuski vojnici koji su tijekom sedmogodišnjeg rata bili stacionirani u okolini Bologne. Jedan od braće se odselio u Köln i tamo se proslavio svojom »Kolnischewasser« Nr. 4711 (kućni broj prodavaonice), što će reći kolonjska voda, a u bukvalnom prijevodu znači vodica iz Kölna. Godine 1863. Galet, jedan od rođaka braće Farini, raširio je posao i osnovao tvornicu za proizvodnju Eau de Cologne Jean – Marie Farina, koja je danas hit kuće »Rodžer i Galet«.

M. M.

Najpopularniji

Trendovi se mogu namirisati, a kada se zbroje podaci skupljeni iz parfimerija širom Europe, lista najtraženijih parfema izgleda ovako:

Ženski:

EMPORIO FEMME

G. Armani

HUGO DEEP RED

Hugo Boss

FLOWER BY KENZO

Kenzo Parfums

ALLURE

Chanel

JEAN PAUL GAULTIER

J. P. Gaultier

Muški:

LE MALE

J. P. Gaultier

CK ONE

Calvin Klein

EMPORIO HOMME

Giorgio Armani

BOSS BOTTLED

Hugo Boss

HIGHER

Parfum Dior

Kava, najpopularniji napitak naših dana

Čari kofeina

Prema najnovijim istraživanjima prestižnih zdravstvenih institucija (klinika Mayo, Harvard School of Public Health) kava pozitivno utječe na ljudsko zdravlje. U crnom kofeinskom napitku ima četiri puta više antioksidanata (prirodnih eliminatorsa otrovnih materija iz našeg organizma) nego u izvikanom zelenom čaju, ali znanstvenici upozoravaju: ne pijte više od tri šalice dnevno!

ZAŠTO KAVA?: Upitate li bilo kojeg (muškog ili ženskog) ovisnika o kavi zbog čega je pije, u devedeset posto slučajeva odgovor će biti isti »...bez kave ne mogu živjeti!«. »Ovisnost« o kofeinu, najvažnijem sastojku ovog napitka, potječe od njegove osobine da blokira receptore za moždanu kemikaliju adenzin, koja pak smiruje aktivnost drugih neuoprijenosnika. Blokiranje adenzina pojačava moždanu aktivnost, te tako može podići razinu dopamina, poput ostalih poznatih »kriminalnih« opijata štetnih po ljudsko zdravlje kao što su: kokain, alkohol, nikotin i heroin. Ali svi oni, za razliku od kave, na posve štetan način podižu razinu aktivne ljudske aktivnosti, stvarajući često puta neizlječivu ovisnost s katastrofalnim posljedicama za organizam. Zato slobodno možete i dalje »buditi« svoj uspavani organizam prvom jutarnjom kavicom koja život znači...

OTKUD KAVA U NAS?: Nitko ne može sa sigurnošću precizno utvrditi prvo pojavljivanje kave na našim prostorima, ali se često njezino prvo konzumiranje povezuje s turskim osvajačima koji su ovdje boravili solidna četiri stoljeća. Uvriježeni naziv »turska kava«, što je u biti obična kuhana kava, potvrđuje spomenutu tvrdnju, ali pak dovodi u novu nedoumicu. Naime, svakotko je bio u Turskoj (a zahvaljujući »šverc turizmu« bilo ih je puno) zna da je u ovoj osmanlijskoj državi čaj mnogo popularniji napitak od kave. Gdje se krije prava istina vjerojatno nećemo nikada doznati, ali ostaje jedna karikirana anegdota po kojoj su »Turci nas naučili da pijemo kavu tj. da uživamo u njoj, a mi smo ih zauzvrat naučili da uživaju u neradu«. Jer ispijanje kave iliti kahve kako je orijentalci nazivaju, prije svega je užitek, svojevrsni ritual kojim se veliča način i stil života. Ilustrativna je još jedna anegdota u svezi izrečene konstatacije. Prije dosta godina jedan putnik namjernik, koji se očito žurio, poručio je kavu u jednom sarajevskom lokalnu, ispio je na brzinu i zapitao

konobara koliko je dužan. Ovaj mu je hladno odgovorio: Ništa! Na zbunjenu putnikov upit: Zašto?, odgovorio je da se kava u biti ne plaća, nego uživanje u njoj, a kako ju je ovaj bezdušno ispio u trenu, ne mora ništa platiti.

KOFEIN: Kavu pijemo zbog kofeina, koji je u biti posve prirodna tvar koja se nalazi u listovima, sjemenu i plodovima više od 60 biljnih vrsta koje nalazimo širom našeg planeta. On se često dodaje prehrambenim proizvodima da bi poboljšao njihov okus, te lijekovima kako bi ojačao njihovu učinkovitost. Preporučana dnevna doza unosa je oko 500 mg što stane u već od prije naglašene četiri šalice na dan. Primjera radi, smrtonosna doza iznosi između 50-100 šalica, ali nije zabilježeno samoubojstvo pretjeranim konzumiranjem kave. Još jedna stvar je veoma bitna kave i količine kofeina u njoj. Prženje. U kvalitetno isprženoj kavi ima mnogo manje kofeina nego u onoj svježijoj, slabije prženoj. Po vrstama gledano u zrnu *Arabike* ima mnogo manje kofeina, nego što ih imaju bobice *Robuste*.

Količinske vrijednosti kofeina u napicima koje često konzumiramo: Obrađena kava (90 mg), Instant kava (80), Bezkofeinska (3), Ice tea (70), Čok. mlijeko (20), Coca-Cola (34), Sprite (0)

ZDRAVLJE: Znanstvenici su dokazali da topli kofeinski napitak ljekovito djeluje u prevenciji astme, ciroze, osteoporoze (naravno nije generalni slučaj), te da poje-

dini sastojci kave sprječavaju nastanak zubnog karijesa. Također je zaključeno da žena koja pije više od šalice dnevno, 50% je manje izložena opasnosti da oboli od raka crijeva. Uz navedenu konstataciju, znanstvenici su još uvijek u nedoumici zašto kava ima veći utjecaj kod žena nego kod muškaraca. Konačno, svi se oni slažu da još uvijek nije znanstveno utvrđena štetnost kave po zdravlje.

NESCAFE: Najveći rival klasične kave (café classic) danas je Nescafé, instant napitak koji sve više osvaja svijet konzumirane kofeinskih napitaka. »Nesica« kako joj mnogi tepaju, nastala je u stvari kombinacijom riječi Nestle (čuvana švicarska firma) i café (čuvani svjetski napitak), ali stvarne zasluge za njen izum imaju švicarski znanstvenici koji su još tridesetih godina prošlog stoljeća otkrili način brzog, jednostavnijeg spravljanja kavenog napitka uz obično dodavanje tople ili hladne vode. Specifikum Nescafé daje opojna aroma koju može zahvaliti ulju svježeg mljevene kave koje se dobija pri prženju, a dodaje se kavi neposredno prije pakiranja i vakumiranja. Što se tiče sušenja kave, »Nestle« se i tu pokazao nevjerovatno inventivnim, patentirajući dvije nove vrste postupka: Spray-drying i freeze-drying. Popularna kava, kao što je svima vjerojatno poznato, pakira se u staklenke, vrećice ili limenke.

RECEPT ZA SAVRŠENI NESCAFE: Upotrebljavajte samo svježnu vodu iskušajte pripremu s izvorskom umjesto vodom iz slavine vodu nemojte zagrijati do vrijenja mlijeko možete dodati prije ili poslije vode. ■

ZANIMLJIVOSTI VEZANE UZ KAVU:

- Iako ga Talijani ljubomorno svojataju, prvi espresso aparat načinjen je u Francuskoj
- Naziv cappuccino potječe od boje kave koja je veoma slična boji kapucinskog (franjevačkog) habita, a dolazi od riječi cappuccino (tal. kapuljača)
- Kava je najvrednija izvozna sirovina nakon nafte
- Najskuplja kava na svijetu zove se "kopiluwak" i stoji 600\$. U biti, to je životinjski izmet koji proizvode male zvijeri paradoxurus, koji jedu samo najzrelije, najcrvenije plodove kave, ali ih ne probave.
- Čuveni Jacobs otvorio je još 1650. godine prvu kavanu u Oxfordu
- U Italiji danas postoji preko 200.000 kafića ■

Mirna Zidarić, voditeljica sportskog programa na HRT-u

Pravnica koja tumači sport

Na svim svjetskim televizijama redakcija sportskog programa dominantno je muška u većini, pa ni Hrvatska radio-televizija ne odudara od te konstelacije spolova na radnom mjestu televizijskog sportskog novinara. Ali rame uz rame s prekaljenim muškim poznavateljima sportskog segmenta života svoje mjesto je pronašla i *Mirna Zidarić*, tridesetogodišnja voditeljica, koju često vidimo u sportskim dijelovima svih dnevnih informativnih emisija.

► Kako se diplomirana pravnica našla ispred sportskog mikrofona?

Zapravo to je bio samo jedan splet okolnosti sada već davne 1994. godine. Bila je velika audicija za treći program HRT-a, ja sam se bila prijavila, prošla i završila u sportskoj redakciji.

► Jeste li se bavili nekim sportom?

Bavila sam se, u biti, svim i svačim, ali ništa to nije bilo ozbiljno. Jednostavno sam odrastala uz sport, te se tu razvijala moja ljubav prema današnjoj profesiji.

► Svaki sportski novinar ima neku svoju specijalnost...

Najviše volim tenis, stolni tenis i plivanje, ali kako radim dnevni informativni program obvezna sam pratiti sve po malo.

► Okruženi ste mnoštvom muških kolega koji imaju sport u »malom prstu«. Kako je jednoj mladoj ženi raditi s njima?

Super. Redakcijski dio posla mi je najbolji, jer je atmosfera uvijek odlična. Dečki su pravi, stalno se »zezamo« i uživajući obavljamo posao.

► Malo ljudi zna da ste Vi koautorica vrlo popularnog zabavnog kontaktnog programa »Živi zid« koji ide u predvečer-njem terminu svake nedjelje.

Temelji cijele priče oko »Zida« postavljene su još za vrijeme prošlog svjetskog prvenstva u nogometu, kada smo s uspjehom napravili »Nogometnu televiziju«, koja je naišla na odličan prijem kod gledateljstva. Spoj sporta i zabave pokazao se najboljom formulom u jednom kontaktnom programu, i odlučili smo to nastaviti u jesenskoj TV

shemi. Urednik sportskog programa *Bruno Kovačević* je idejni autor »Živog zida«, a unutar redakcije je pao izbor na mene da pomognem u idejno-operativnom segmentu realizacije ovog, pokazalo se, dobro primljenog tv programa.

► Gledajući Vas u »Vijestima«, »Sportu danas« i »Živom zidu« u prilici smo Vas vidjeti u posve različitim odjevnim izdanjima. Kako funkcioniraju danas sport i moda na HRT-u?

U informativnim emisijama važe strogo zadana pravila adekvatnog oblačenja, prema kojima se mora decentno odijevati uz

kom prijenosa. Ali sve je to u fer i u sportskom obiteljskom okviru.

► Kazali ste da Vam je tenis specijalnost, kojeg biste igrača i igračicu izdvojili?

Andre Agassija prije svih, jer to je izuzetan igrač koji je dokazao da je bez premca, a od tenisačica, uz određenu dozu koincidencije, uvijek mi se dopadala njegova današnja supruga *Steffi Graf*.

► Zaigrate li i Vi nekad?

Ponekad, kada mi to vrijeme dozvoli. Nedavno sam igrala u mješovitom dublu s

FOTO: DAMIR KRIMER

»pristojan« odabir garderobe. Što se tiče »Zida«, tu imam potpunu slobodu odijevanja, a kako imam ugovor s tvrtkom »Replay«, ona se brine za moj look.

► Iza televizijskih kamera Mirna Zidarić je obiteljska žena, majka dva sinčića koji također prate sport. Postoji li sportski rivalitet među Vašim ukućanima?

Pa, kao i u svakoj kući, ne navijaju baš svi za istu momčad. Meni je, recimo »Manchester United« najdraži, a moji klinci ga ne vole, pa kad se on susreće s »njihovim« momčadima onda se malo čarkamo prili-

kolegom *Željkom Velom* na Roland Garros kvalifikacijskom natjecanju tenisača amatera.

► Kako uspijevate uskladiti profesionalne obaveze s obiteljskim dužnostima prema trojici muških koji Vas čekaju doma?

Ponekad vrlo teško, ali srećom puno mi znači klizno radno vrijeme koje imam prirodno svog posla. Upravo specifičnost profesije sportskog novinara omogućava mi da dosta vremena uspijem ugrabiti i za svoju obitelj.

Tennis

Kraljica Justine i kralj Juan Carlos

Roland Garros 2003 - Ubjedljivim finalnim pobjedama Belgijanke Justine Henin-Hardene 6:0, 6:4 nad sunarotkinjom Kim Clijsters i Španjolca Juana Carlosa Ferrera

6:1, 6:3, 6:2 protiv Nizozemca, najvećeg iznenađenja ovogodišnjeg turnira, Martina Verkerka, pala je zavjesa na ovogodišnje izdanje otvorenog prvenstva Francuske za tenisačice i tenisače.

Sljedeći Grand Slam susret teniske elite zakazan je za posljednji tjedan ovog mjeseca u Londonu, gdje će se krema bijelog sporta natjecati na besmrtnoj travi Wimbledonu. ■

Ultimate fight K1

Cro Cop ponovno »tuče«

Mirko »Cro Cop« Filipović ubjedljivom sedmom pobjedom u međunarodnim nastupima Ultimate fighta po pravilima K1 dokazao je, još jednom, kako mu nema ravnja na borilačkom planetu modernih gladijatora današnjice. U prvoj rundi, preciznije za 4 minute borbe, nokautirao je američkog borca Heatha Heringa.

Sljedeća borba najjačeg Hrvata na svijetu zakazana je za kolovoz ove godine kada bi se Mirko trebao boriti protiv ruskog izazivača. ■

Nogomet

Plavi »poplavili« u Finskoj

Helsinki, 7. lipnja. U kvalifikacijskoj nogometnoj utakmici 9. skupine za EP 2004. u Portugalu nogometna reprezentacija SCG je deklasirana od finske izabrane vrste sa sramotnih 3:0. U blijedoj predstavi potpuno nemoćne nacionalne momčadi posebno se negativno istakao *Siniša Mihajlović* nepotrebnim crvenim kartonom u 25. minuti, ostavivši suigrače na nemilost

razigranim sjevernjacima, koji su pogocima Hipije, Kolke i Forsela udaljili »plave« od učesća na završnoj smotri najboljih momčadi starog kontinenta.

U preostalim kvalifikacijskim mečevima izabranici Dejana »Genija« Savičevića pokušaću pronaći posljednju kartu za Portugal, a naredna prilika je već protiv Azerbejdžana. ■

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike

Izrada web-prezentacija

Prodaja računara i računarske opreme

Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža

Prodaja licenciranih softwera

Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera

Bogat izbor informatičke stručne literature

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765

e-mail: support@tippnet.co.yu

Nogomet 1. liga Vojvodine

29. kolo, 7. lipnja

Radnički (NP) – Tavankut 3:0

Bačka (S) – Begej 3:0

Sloboda – Radnički (Ko) 9:1

Radnik – Sloven 2:2

Jugović – Radnički (Sut) 2:1

Polet (R) – Vinogradar 1:4

Jedinstvo (VŠ) – Polet (K) 3:0

Sloga (E) – C. zvezda 0:2

Tablica: Tavankut 64, Radnički (NP)

61, Bačka (S) 54, Polet (R) 51,

Vinogradar 50, Jugović 50, Sloga (E)

41, C. zvezda 41

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

Kvalifikacije za EP u nogometu 2004. u Portugalu

Nema više pretplaćenih

Ili kako moderni nogomet sve manje priznaje podjelu na velike i male momčadi

Tijekom proteklog vikenda odigrana je većina kvalifikacijskih utakmica po skupinama u kojima se natječu nacionalne momčadi— kandidati za odlazak na Euro 2004. koji će se igrati sljedeće godine u Portugalu. U ovakvoj, mini ligaškoj, vrsti natjecanja svaka utakmica je važan ispit, na kojemu padovi mogu biti vrlo nezgodni za zadovoljavajući konačni ishod koji donosi željenu vizu za prvoplasirane, te šansu u baražnom razigravanju za drugoplasiranu selekciju u skupini.

Ali u trećem nogometnom stoljeću (moderna verzija datira od druge polovice 19. vijeka), nitko više nije »privilegiran«, niti ima pretplaćenih na velike UEFA-ine i FIFA-ine priredbe. Ispiti se moraju redovito polagati...

HRVATSKA: Izabranici *Ota Barića* na tjecu se u 8. kvalifikacijskoj skupini, u kojoj trenutačno zauzimaju treće mjesto sa 7 osvojenih bodova iz četiri odigrana susreta (2 pobjede, 1 neodlučena, 1 poraz), boreći se s momčadima Bugarske, Estonije, Belgije i Andore. Nakon kiksa u prvoj utakmici protiv Estonije u Osijeku (0:0 koji surovo potvrđuju naslov), te poraza protiv Bugarske (0:2 u Sofiji), tek su pobjedom pro-

nakon fantastičnog startnog remija protiv favoriziranih Italijana na njihovom terenu. Poslije rutinirane pobjede nad Finskom (2:0 u Beogradu), svi su Savićevićeve izabranike gotovo sigurno vidjeli u Portugalu

2004., ali sljedeći nogometni ispiti donijeli su posve negativne, poražavajuće rezultate. Prvo je uslijedio domaći šok remi protiv anonimusa iz Azerbejdžana (2:2 u Podgorici), koji uslijed neriješene političke situacije u svojoj zemlji niti ne igraju domaće prvenstvo (ponovno potvrda opravdanosti naslova ovog teksta), da bi finska »pljuska« (0:3 u Helsinkiju) čini se potpuno zatvorila vrata samita najboljih. U 9 kvalifikacijskoj skupini trenutačno vodi

vode ne tablici pete skupine, ali s istim brojem bodova (8) kao i Škoti, koje predvodi, koje li koincidencije, ex-nijemački izbornik Fogts. U subotnjem srazu ove dvije momčadi, remisu (1:1 u Glazgovu) više su

se radovali, gle čuda, Nijemci, koji su odoljeli napadima ambicioznih »suknjica«. Ne tako davno »panceri« su jedva izvukli živu glavu protiv Litvanije (1:1 doma), te spletom sretnih okolnosti ipak još uvijek slove za preplaćene.

Poslije ova tri doista ilustrativna primjera generalnog usmjerenja, kojim idu suvremeni nogometni tokovi, protekli vikend donio je još »skalпова« tzv. velikih momčadi.

Grci su »zasvirali sirtaki« usred Španjolske, »utišavši flamenco« sa 1:0, Island je tek u sučevoj nadoknadi (91. minuta) uspio pobijediti Ovčije otoke (Farski) koji se već godinama turistički natječu u svim mogućim kavalifikacijama. Iraci su na jedvite jade uspjeli slomiti Albaniju, također u zadnjim sekundama susreta (92. minuta), momčad koja je proljetos deklasirala moćnu Rusiju (3:1 u Tirani). Ukrajina predvođena svojim nogometnim herojem Ševčenkom teško je dobila nogometno posve anonimnu Jermeniju (4:3 u Lavovu), ostajući u utrci s Grcima i Španjolcima.

Ne tako davno selekcija BiH je pobijedila Dance (0:2 u Copenhagenu), izazavši erupcije oduševljenja u susjednoj nam zemlji.

Rezimirajući trenutačni sumrak pretplaćenih na velika natjecanja, ipak ostaje činjenica da će, ukoliko ne bude nekih baš grandioznih iznenađenja ravnih svjetskim čudima, pretplatne karte velikih nogometnih nacija važiti i dogodine u Portugalu. Jer i pored sve manjeg jaza između velikih i malih, on i dalje postoji. Nogomet je najpopularnija igra na svijetu upravo zbog velikih, a mali nek se potrudite porasti... ■

tiv Belgijanaca (4:0 u Zagrebu) istaknuli ozbiljniju kandidaturu za putovanje na portugalsku smotru najboljih. Predstojeći susret s Estoncima u Talinu pokazat će pravu mogućnost ove selekcije »vatrene«, od koje se posve objektivno očekuje da krene pobjedničkom stazom svojih uzora koji su nekada bili treća momčad svijeta.

SRBIJA I CRNA GORA: Momčad SCG predstavlja jedno od najneprijatnijih iznenađenja tekućih kvalifikacija, pogotovo

nadahnuta momčad Walesa (maksimalnih 12 bodova iz četiri susreta) ispred »pretplaćene« Italije, Finske, SCG i Azerbejdžana koji svoj jedini bod može zahvaliti »plavim darovateljima«

NJEMAČKA: Još nedavno sve manje momčadi su drhtale izlazeći na travnjak protiv višestrukih evropskih i svjetskih nogometnih prvaka iz Njemačke. Ali ni »Elf« nije više ono što je nekad bio, pogotovo ne u ovim europskim kvalifikacijama. Istina

PETAK ► 13. 6. 2003.

HTV 1

Upitnik, popularni TV kviz,
HRT 1 u 18.50h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Hrvatski jezik
10.30 - Engleski jezik
11.05 - Zvučnjak
11.30 - Tom i Jerry, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.00 - Hrvatski jezik
15.30 - Bajke na stranim jezicima: Zlatna ribica
15.40 - Hallo aus Berlin
15.55 - Vijesti
16.00 - Putovanja na sveta mjesta
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Među nama
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Duhovni izazovi
18.00 - Novi način
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.55 - Željka Ogresta i gosti
21.55 - Pola ure kulture
22.30 - Meridijan 16
23.00 - The lost son, film
00.40 - Vijesti
00.50 - Osveta, američki film
02.20 - Obitelj Soprano
03.05 - Treći kamenčić od Sunca
03.30 - Seks i grad
03.55 - Dosjei X
04.40 - The lost son, film
06.50 - Carstvo divljine: Etiopski eksperiment
07.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.30 - Prevlake:
Tivatska prevlaka
11.00 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
11.45 - Trenutak spoznaje
12.15 - Pozivnica, emisija o kulturi
12.30 - Vrijeme je za jazz
13.30 - Brisani prostor
14.25 - Tako lijepi stručak, francuski film
15.55 - Snaga želje, serija
16.45 - Vijesti za gluhe
17.00 - Državnik novog kova
17.30 - Treći kamenčić od Sunca
18.00 - Panorama
18.30 - Jym i Jam, crtani film
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Etiopski eksperiment
20.05 - Nicholas Nickleby, serija
20.55 - Vijesti
21.10 - Seks i grad
21.40 - Obitelj Soprano
22.40 - Dosjei X
23.25 - Zvezdane staze
00.10 - Pregled programa za subotu

HTV 3

09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos
19.30 - Jedrima oko svijeta (1.): Ujediti u Amazonu
20.00 - K(v)adar
20.30 - Optužena, američki film
22.15 - Sport danas
22.25 - Pravo vrijeme
23.55 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 14. 6. 2003.

HTV 1

Sve o
čovjekolikim majmunima,
HRT 1, 11.05 sati

08.00 - Vijesti
08.05 - Dokumentarna emisija
08.55 - Campi-Campi, crtana serija
09.45 - Život je pun iznenađenja: Thomas i Ther
10.00 - Vijesti
10.05 - Parlaonica
11.05 - Sve o čovjekolikim majmunima
12.00 - Vijesti
12.20 - Biblija
12.35 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
14.00 - Fenomeni - za branitelje: Meta
14.30 - Riječ i život, religijski kontakt-program
15.30 - Vijesti
15.40 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a
16.25 - Fotografija u Hrvatskoj: Pavo Urban
16.50 - Kruške i jabuke
17.20 - Turbo Limach Show
18.55 - Rijeka: More
19.30 - Dnevnik
20.05 - California Man, američki film
21.40 - Glamour Cafe
22.45 - Vijesti
23.00 - Dalziel i Pascoe: Above the Law, mini-serija
00.30 - Vijesti
00.35 - All man are mortal, hongkonški film
02.15 - Ksena - princeza ratnica
03.00 - Zlatne djevojke
03.25 - Return to Paradise, film

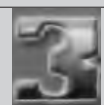

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.00 - Mjera ljepote: Simetrija
10.20 - Pola ure kulture
10.50 - K(v)adar, emisija o filmu
11.20 - Među nama
11.55 - Return to Paradise, američki film
13.25 - Kućni ljubimci
14.10 - Zlatne djevojke
14.35 - Pleme
15.30 - Felicity
16.20 - Melrose Place
17.10 - Briljanteen
18.00 - Ksena - princeza ratnica
18.45 - Crno-bijelo u boji
19.30 - Carstvo divljine: Rijeka Amazona
20.05 - Pitomača 2003. - pjesme Podravine i Podravlja
21.45 - Vijesti
21.50 - Triler: Filharmonija

22.50 - Mystery of the Shroud, dokumentarni film
23.40 - Gradski ritam
00.10 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

09.45 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.40 - One su takve, serija (R 5 tjednih epizoda)
15.25 - Hit-depo
16.55 - Sportski program
19.50 - Montreal: Trening Formule 1 za Veliku nagradu Kanade, prijenos
21.05 - Sportski program
22.00 - Sport danas
22.15 - Art film: Bad Faith, kanadski film
23.50 - Jazz koncert
00.50 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 15. 6. 2003.

HTV 1

Formula 1
za Veliku nagradu Kanade,
HRT 3, 18.40h

08.00 - Vijesti
08.05 - Zaboravljene igračke, crtani film
08.15 - Potepuh, crtani film
08.25 - Baltazar, crtani film
08.35 - Leteći medvjedići, crtana serija
09.00 - Dizalica
10.00 - Vijesti
10.05 - Kraj školske godine - prijenos sa Svetica
12.00 - Vijesti
12.30 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.05 - Vijesti
15.20 - Oprah Show (397)
16.05 - Obiteljski vrtuljak
16.45 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.25 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Rusko meso, hrvatski film
23.05 - Vijesti
23.20 - Filmovi redatelja Takeshija Kitanoa: Kid Return
01.05 - The Echo of Thunder, američki film
02.40 - Vjetar u leđa
03.25 - Spas 911, dokumentarna serija
04.10 - Kinoteka: Tatino kino, francuski film
05.45 - Oprah Show
06.30 - Carstvo divljine: Istraživanje oceanskog grebena

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.15 - Crno-bijelo u boji
10.00 - Biblija
10.15 - Putovanja na sveta mjesta: Pompei
10.45 - Portret mjesta i Crkve
11.00 - Osijek: Misa, prijenos
12.05 - Dokumentarni film
12.35 - Opera Box: Excelsior

14.40 - Kinoteka: Tatino kino, francuski film
16.15 - Vjetar u leđa
17.05 - The Echo of Thunder, američki film
18.40 - Ekstremni dinosauri, popularnoznanstveni film
19.30 - Montura 2003., program pod pokroviteljstvom
20.05 - Svijet prirode - nemoguća pitanja
22.00 - Po ure torture
22.30 - Spas 911
23.20 - KULT. - kronike - kulturna zbivanja (4/7)
23.35 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.15 - Snaga želje, serija (R 5 tjednih epizoda)
13.30 - NBA Action
14.00 - Sportski program
15.30 - Jastrebarsko: Motocross
16.15 - Sportski program
17.50 - Kranj: EP u vaterpolu - finale
18.40 - Montreal: Formula 1 za Veliku nagradu Kanade, pr.
21.00 - Sportski program
22.20 - Sport danas
22.35 - Nedjeljom u 2
23.35 - Pregled programa za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 16. 6. 2003.

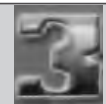
HTV 1

Hrvatska danas,
HRT 1, 17.30h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.10 - Veliki odmor
10.55 - Učilica
11.05 - Športret
11.20 - Symfollies, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.10 - Veliki odmor
15.50 - Učilica
16.00 - Vijesti
16.05 - Športret
16.15 - Baš sam fora!
16.20 - Crtani film
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Zagreb: Obje strane
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Plonerica Tina Ujevića
18.15 - Nasamo sa svima
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.00 - Lino Červar - svjetski prvak, dokumentarna emisija
20.50 - Latinica: Biti Rom
22.30 - Meridijan 16
23.00 - Znanstveno sučeljavanje
00.00 - Vijesti
00.10 - Glavni grad
00.55 - Frasier
01.20 - Filmovi Susan Sarandon: Prave stvari
03.00 - Centre Street 100
03.45 - Mighty Quinn, američki film
05.20 - Stažist
05.45 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.15 - Prizma
10.05 - Mir i dobro
10.35 - Plodovi zemlje
11.25 - Željka Ogresta i gosti
12.20 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija
14.10 - Obiteljski vrtuljak
14.45 - Brige oko majčinstva, američki film
16.20 - Snaga želje, serija
17.10 - Vijesti za gluhe
17.30 - Stažist
18.00 - Panorama
18.30 - Fotografija u Hrvatskoj: Ana Opalić
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Amazonska prašuma
20.05 - Glavni grad
21.05 - Frasier
21.30 - Mighty Quinn, američki film
23.05 - Državnik novog kova
23.30 - Zvezdane staze
00.15 - Pregled programa za utorak

HTV 3

09.10 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
13.55 - Sportski program
16.45 - Filmovi Susan Sarandon: Prave stvari
18.25 - Ptice i ljudi: Hoteli za ptice (3/3)
18.55 - Auto-magazin
19.30 - Jedrima oko svijeta (1.): Obale Srebrne Rijeke

20.05 - Film
21.45 - Sport danas
21.55 - Centre Street 100
22.40 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
23.25 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 17. 6. 2003.

HTV 1

Carstvo divljine: Dogon na Chincoteagueu, HRT 2, 19.30h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.05 - Najava
10.10 - Veliki odmor
10.55 - Učilica
11.05 - Mali veliki svijet
11.20 - Ovceee, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.05 - Veliki odmor
15.50 - Učilica
16.00 - Vijesti
16.05 - Mali veliki svijet
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Zagreb: Obje strane
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Boje turizma
18.15 - Govorimo o zdravlju
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Globalno sijelo
20.40 - Forum
21.50 - Internacional, vanjskopolitički magazin
22.30 - Meridijan 16
23.00 - Koncert klasične glazbe
00.00 - Vijesti
00.10 - Pravda za sve
00.55 - Prijatelji
01.20 - Hotel »Strah«, talijanski film
03.40 - Camilla, britansko-kanadski film
05.15 - Amerika - život prirode
05.45 - Carstvo divljine: Dogon na Chincoteagueu
06.10 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.55 - Plonerica Tina Ujevića
10.25 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
10.55 - Lino Červar - svjetski prvak, dokumentarna emisija
11.35 - Latinica: Biti Rom
13.05 - Znanstveno sučeljavanje
14.10 - Vješticija ljubav, francuski film
15.55 - Snaga želje, serija
16.45 - Vijesti za gluhe
17.00 - Državnik novog kova
17.30 - Still Standing
18.00 - Panorama
18.30 - TV izložba
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Dogon na Chincoteagueu
20.05 - Opet iznova
20.50 - Vijesti
21.05 - Prijatelji
21.35 - Pravda za sve
22.20 - Camilla, britansko-kanadski film
23.55 - Državnik novog kova
00.55 - Zvezdane staze
01.40 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.50 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.30 - Jedrima oko svijeta
20.05 - Hotel »Strah«, talijanski film
21.40 - Sport danas

21.50 - Dokumentarni film
22.20 - Glamour Cafe
23.20 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 18. 6. 2003.

HTV 1

Dobro jutro, Hrvatska, HRT 1, 07.05h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.10 - Veliki odmor
11.05 - Kokice
11.30 - Baltazar, crtani film
11.40 - Gospodin Šeprtlja
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.05 - Veliki odmor
15.50 - Učilica
16.05 - Kokice
16.30 - Jezikomjer
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Osijek: Obje strane
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Žmanski ribari
18.15 - Hrvatska baština
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Znakovi vremena, kontakt-emisija
21.00 - Život sisavaca
21.50 - Poslovni klub
22.30 - Meridijan 16
23.00 - KULT - kronike - kulturna zbivanja (5/7)
23.10 - »M« magazin
00.05 - Vijesti
00.10 - S tobom ili bez tebe, britanski film
02.30 - Svi gradonačelnikovi ljudi
02.55 - Nijemi svjedok, serija
03.40 - Quigley u Australiji, američki film

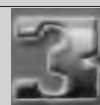

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.35 - Riječ i život, religijski program
10.35 - Govorimo o zdravlju
11.05 - Boje turizma

11.35 - Globalno sijelo
12.05 - Internacional, vanjskopolitička emisija
12.35 - Forum
13.50 - Dok mama radi, američki film
15.25 - Snaga želje, serija
16.15 - Vijesti za gluhe
16.30 - Državnik novog kova
17.30 - Svi gradonačelnikovi ljudi
18.00 - Panorama
18.30 - Iz riznica hrvatskih muzeja
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Gilmoreice
21.05 - Nijemi svjedok, serija
21.50 - Quigley u Australiji, američki film
23.50 - Državnik novog kova
00.20 - Zvezdane staze
01.05 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos
19.30 - Jedrima oko svijeta (2.): Na južnom rubu svijeta
20.05 - Košarka: Memorijalna utakmica D.Petrovića, pr.
22.00 - Sport danas
22.10 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 19. 6. 2003.

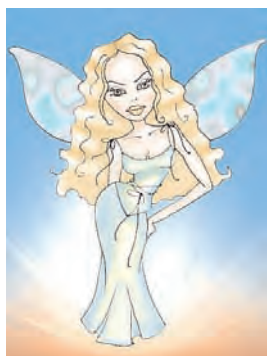
HTV 1

Cy, kiber djevojka,
serija za djecu,
HRT 1, 09.30h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.10 - Veliki odmor
10.55 - Učilica
11.05 - Športerica
11.20 - Cocco Bill, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze
15.05 - Veliki odmor
16.00 - Vijesti
16.05 - Športerica
16.20 - Ptice, crtani film
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Crtani film
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Prevlake:
Konavoska prevlaka
18.15 - Heureka,
znanstveno-obrazovna emisija
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Brisani prostor,
politički magazin
22.00 - Pozivnica,
emisija o kulturi
22.30 - Meridijan 16
23.00 - Vrijeme je za jazz
00.00 - Vijesti
00.05 - Ekipa za očevid
00.50 - Kafić »Uzdravlje«
01.15 - Nedjelja na selu, film
02.45 - Presuda, serija
03.35 - Babette's feast, film
05.15 - Dokumentarni film
05.45 - Carstvo divljine
06.10 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
08.55 - Gradski ritam
09.25 - Žmanski ribari, dokumentarna emisija
09.55 - Hrvatska kulturna baština
10.25 - Fenomeni - za branitelje: Meta
12.05 - Rijeka: More
12.30 - Znakovi vremena
13.20 - Poslovni klub
13.50 - »M« magazin
14.45 - Andeo koji je pao s neba, francuski film

16.50 - Snaga želje, serija
17.40 - Državnik novog kova
18.05 - Kafić »Uzdravlje«
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Uzgajanje divljih životinja
20.05 - Presuda, serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Ekipa za očevid
21.50 - Babette's feast, film
23.30 - Državnik novog kova
23.55 - Zvezdane staze
00.40 - Pregled programa za petak

HTV 3

08.50 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.30 - Jedrima oko svijeta (2.): U ledu Ognjene zemlje
20.00 - Nedjelja na selu, film
21.30 - Sport danas
21.40 - Savršeni svijet, emisija o filmu
22.10 - Hit-depo
23.40 - Pregled programa za petak

TV PREPORUKA
PRVI PROGRAM

PETAK, 13.6.2003. u 18.00

NOVI NAČIN: TRI SLIKE IZ LIKE

Mladi se pokreću na različite načine: nekad im treba pomoć, nekad poticaj, a nekad krenu i sami. To ćemo vidjeti i u današnjoj emisiji »Tri slike iz Like«, u kojoj vam predstavljamo aktivnosti djece i mladih u Korenici, Lovincu i Kutarevu.

Centar za mlade Korenica pod pokroviteljstvom OESCE-a i Crvenog križa svojim sadržajima je oživio grad okupivši osnovce i srednjoškolce. Društvo za obnovu kulturne i prirodne baštine »Banica« iz Lovinca svima će poslužiti za primjer, a Centar za medvjede u selu Kutarevu pravi je poticaj za mladost toga kraja.

Urednica: Stana Jeličić

Redatelj: Milivoj Puhlovski

TREĆI PROGRAM

PETAK, 13.6.2003. u 19.30

JEDRIMA OKO SVIJETA

putopisno-dokumentarna serija

12. epizoda: OSVOJITI CAPE HORN

Dok dvočlana posada jedri prema tome magičnom rtu, ostatak ekipe iz Rio Gallegosa kreće u susret »Hiru« tragom prvih hrvatskih doseljenika preko patagonskih pustara, duž Magellanova tjesnaca, na krajnji jug Ognjene Zemlje. Opčinjeni zlatnom groznicom u ta negostoljubiva prostranstva došli su potkraj 19. stoljeća prvi Hrvati. Postali su pioniri ovdašnjeg stočarstva i poljoprivrede. 1892. osnovali su jedini grad na Ognjenoj Zemlji, Porvenir, u kojem se do 1930-ih godina govorilo jedino hrvatski. I danas je od ukupno 40.000 stanovnika Terre del Fuego 80% hrvatskog podrijetla.

Stotinjak godina nakon tih kopnenih osvajanja u južne vode na prag Antarktike doplovio je naš »Hir«. U povijesti plovidbe trgovačkih jedrenjaka upisani su mnogobrojni hrvatski mornari i zapovjednici koji su obišli i strašni Rt Horn. Njihovim stopama ostvarujemo cilj ekspedicije, san i hir skipera Mladena Šuteja i Ozrena Bakrača, da kao prvi hrvatski sportski jedriličari uđu u krug »capehornera«.

Autor: Mario Saletto

Producentica: Jasna Ferluga

Urednica Znanstveno-obrazovnog programa:

Marija Vuković Sirišćević

*Temeljem članka 3. Pravilnika o raspoređivanju sredstava za dotacije organizacijama etničkih zajednica,
Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje*

NATJEČAJ

za dodjelu sredstava organizacijama nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za drugo polugođe 2003. godine

za sufinanciranje redovne djelatnosti, projekata i organiziranja manifestacija, kao i nabavke opreme i investicijska ulaganja u drugom polugođu 2003. godine, i to u iznosu od 1.600.000 dinara za organizacije mađarske nacionalne zajednice, za slovačke 340.000 dinara, hrvatske 320.000 dinara, rumunjske 300.000 dinara, rusinske 270.000 dinara, a za organizacije pripadnika ostalih nacionalnih zajednica ukupno 700.000 dinara.

Prijave na natječaj podnose se u dva primjerka na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj upotrebi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, s naznakom za koju namjenu se sredstva traže, u iznosima zaokruženim na tisuće dinara.

Rok za podnošenje prijava je 30. lipanj 2003. godine.

Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu, u prizemlju zgrade Izvršnog vijeća APV ili se upućuju poštom na adresu: Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, 21000 Novi Sad, Bulevar Mihaila Pupina 16. Prijave se mogu dostaviti i faksom na broj 021/557-040.

Prijave se podnose isključivo na obrascima za natječaje, koji se mogu dobiti u Tajništvu ili skinuti sa internet - adrese:
www.vojvodina.sr.gov.yu

Na natječaj se mogu prijaviti isključivo registrirana pravna lica – organizacije i udruženja nacionalnih zajednica sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Neće se uzimati u razmatranje neblagovremene i nepotpune prijave (nepotpisane, s nepopunjenim rubrikama, popunjene grafitnom olovkom i sl.), a nedostatak nije otklonjen ni u naknadnom roku, one koje nisu podnijete na odgovarajućem obrascu ili se ne odnose na konkursom predviđene namjene ili su podnijete od strane neovlaštenih lica.

Korisnik se obvezuje da odobrena sredstva upotrebi samo za namjene za koje su dodijeljena, a da neutrošena sredstva virmanski vrati Proračunu na odgovarajuću poziciju Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine zadržava pravo da od podnosioca prijave po potrebi zatraži dodatnu dokumentaciju i informacije ili izađe na lice mjesta, da spoji više istovjetnih ili sličnih zahtjeva, odnosno da za dodjelu sredstava odredi ispunjenje dodatnih uvjeta.

Rezultati natječaja objavit će se u tisku i na internetu. Tajništvo nije obvezan obrazložiti svoje odluke. Protiv ovih diskrecionih odluka Sekretarijata ne može se uložiti pravni lijek.

Prijave i priložena dokumentacija se podnosiocima ne vraćaju.

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h
»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h
»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 600 dinara

☐ 1 godina = 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara
1/2 = 3.600 dinara
1/4 = 2.000 dinara } + 20% p.p.

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara
1/2 = 3.000 dinara
1/4 = 1.700 dinara } + 20% p.p.

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara
1/2 = 1.800 dinara
1/3 = 1.300 dinara
1/6 = 700 dinara
1/12 = 450 dinara } + 20% p.p.

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNOSTI

NBA
gencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

**Mala zemlja
za**

**veliki
odmor.**